

Møte tirsdag den 23. oktober 2007 kl. 10

President: Thorbjørn Jagland

Dagsorden

- Innstilling fra utenrikskomiteen om nordisk samarbeid
(Innst. S. nr. 9 (2007-2008), jf. St.meld. nr. 41 (2006-2007))
- Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Nordisk Råd for 2. halvår 2006 – 1. halvår 2007
(Innst. S. nr. 8 (2007-2008), jf. Dokument nr. 21 (2006-2007))
- Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Gunnar Kvassheim, Vera Lysklætt, Leif Helge Kongshaug og Anne Margrethe Larsen om satsing på vindkraftproduksjon basert på havmøller
(Innst. S. nr. 288 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:67 (2006-2007))
- Interpellasjon fra representanten Ola T. Lånke til kultur- og kirkeministeren:
«Vi er vitne til en mediepolitisk revolusjon i kjølvannet av utbyggingen av det digitale bakkenettet. I dette bildet er Telenor sentral, som markedsaktør på samtlige distribusjonsplattformer for fjernsyn i tillegg til å være aktør i innholdsmarkedet. Etter Konkurransetilsynets oppfatning er det ikke fordelaktig at samme markedsaktør kontrollerer store deler av de ulike distribusjonskanalene for fjernsyn. Det vil kunne redusere den positive konkurranseeffekten mellom plattformene. I tillegg til å være sterkt til stede på samtlige distribusjonsplattformer for fjernsyn er Telenor medeier blant annet i RiksTV sammen med NRK og TV 2.
Hvordan vil statsråden unngå at Telenors sterke posisjon i både infrastruktur og innholdsmarkedene for fjernsyn fører til misbruk av mediemakt?»
- Referat

Presidenten: Fra Statsministerens kontor foreligger to brev til Stortinget. Det første brevet, datert 18. oktober 2007, lyder:

«I statsråd for H.M. Kongen holdt på Oslo slott 18. oktober 2007 kl. 1600 er bestemt:

Statsråd Helen Oddveig Bjørnøy, statsråd Karita Bekkemellem og statsråd Øystein Kåre Djupedal gis avskjed i nåde fra sine embeter som medlemmer av Kongens råd fra 18. oktober 2007 kl. 17.15.

Avdelingsleder Manuela Ramin-Osmundsen utnevnes til statsråd og overtar fra 18. oktober 2007 kl. 17.15 styret av Barne- og likestillingsdepartementet og Seksjon for antidiskrimineringsarbeid i Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Statsråd Erik Solheim overtar 18. oktober 2007 kl. 17.15 styret av Miljøverndepartementet. Han beholder ansvaret for å bestyre utviklingssaker i Utenriksdepartementet.

Statssekretær Bård Vegar Solhjell utnevnes til statsråd og overtar fra 18. oktober 2007 kl. 17.15 styret av barnehage- og opplæringsaker i Kunnskapsdepartementet. Statsråd Solhjell overtar også det administrative ansvaret for Kunnskapsdepartementet.

Fylkesmann Tora Aasland utnevnes til statsråd og overtar fra 18. oktober 2007 kl. 17.15 styret av universitet- og høskolesaker, forskningssaker, studiefinansieringssaker og fagskoleutdanningssaker i Kunnskapsdepartementet.

Følgende statssekretærer gis avskjed i nåde fra 18. oktober 2007 kl. 17.15:

Statssekretær Bård Vegar Solhjell for statsminister Jens Stoltenberg

Statssekretær Henriette Westhrin for statsråd Helen Oddveig Bjørnøy

Statssekretær Kjell Erik Øie for statsråd Karita Bekkemellem

Statssekretær Lisbet Rugtvedt for statsråd Øystein Kåre Djupedal

Statssekretær Per Botolf Maurseth for statsråd Øystein Kåre Djupedal

Statssekretær Kjersti Markusson for statsråd Kristin Halvorsen gis avskjed i nåde fra 22. oktober 2007.

Følgende utnevnes til statssekretærer fra 18. oktober 2007 kl. 17.15:

Statssekretær Henriette Westhrin som statssekretær for statsråd Kristin Halvorsen

Stortingsrepresentant Heidi Sørensen som statssekretær for statsråd Erik Solheim i miljøvernaker

Statssekretær Kjell Erik Øie som statssekretær for statsråd Manuela Ramin-Osmundsen

Statssekretær Lisbet Rugtvedt som statssekretær for statsråd Bård Vegar Solhjell

Prosjektleder Jens Revold som statssekretær for statsråd Tora Aasland

Statssekretær Kjersti Markusson utnevnes til statssekretær for statsminister Jens Stoltenberg fra 22. oktober 2007.»

Det andre brevet, datert 19. oktober 2007, lyder:

«I statsråd for H.M. Kongen holdt på Oslo slott 19. oktober 2007, kl. 11.00 er bestemt:

Utnevning av politisk rådgiver Erik Lahnstein til statssekretær for statsråd Liv Signe Navarsete.»

De refererte brevene foreslås vedlagt protokollen. –Det anses vedtatt.

De tidligere medlemmer av Regjeringen, Karita *Bekkemellem* og Øystein *Djupedal*, tar sete som representanter.

Første vararepresentant for Oslo, Akhtar *Chaudhry*, tar sete som representant for den tid representanten Heidi Sørensen er statssekretær.

Representantene Øyvind *Halleraker*, Inger S. *Enger*, Truls *Wickholm*, Eirin Kristin *Sund*, Gunnar *Kvassheim*, Gunvald *Ludvigsen*, Bård *Hoksrud* og André N. *Skjelstad*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Følgende innkalte vararepresentanter har tatt sete:

- For Vest-Agder fylke: Kjell Ivar *Larsen*
For Akershus fylke: Cathrin *Bretzeg*

For Rogaland fylke: Kjell Arvid *Svendsten*

For Troms fylke: Knut Werner *Hansen*

For Nord-Trøndelag fylke: Ellen *Samuelsen*

For Sør-Trøndelag: Knut *Gravråk*

Fra Sosialistisk Venstrepartis stortingsgruppe foreligger søknad om velferdspermisjon for representanten Øystein Djupedal i tiden fra og med 23. oktober til og med 23. november.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
 2. Vararepresentanten, Ingvild Vaggen *Malvik*, innkalles for å møte i permisjonstiden.
- Ingvild Maggen *Malvik* er til stede og vil ta sete.

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møter i dag og for resten av inneværende uke – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Gunn Olsen. – Andre forslag foreligger ikke, og Gunn Olsen anses enstemmig valgt som settepresident for Stortingets møter denne uken.

Representanten Per-Kristian Foss vil fremsette et representantforslag.

Per-Kristian Foss (H) [10:05:17]: På vegne av representanten Jan Tore Sanner og meg selv har jeg den ære å fremsette forslag om å gjeninnføre adgangen til å stryke listekandidater ved kommunevalg.

Presidenten: Representanten Ulf Leirstein vil fremsette et representantforslag.

Ulf Leirstein (FrP) [10:05:47]: På vegne av representantene Gjermund Hagesæter, Kari Kjønås Kjos, Karin S. Woldseth og meg selv har jeg gleden av å fremsette forslag om bedring av skatteytters stilling i tvistesaker og bedring av situasjonen for mennesker med gjeldsproblemer.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Etter innstilling fra utenrikskomiteen foreslås sakene nr. 1 og 2 behandlet under ett. – Det anses vedtatt.

S a k n r . 1

Innstilling fra utenrikskomiteen om nordisk samarbeid (Innst. S. nr. 9 (2007-2008), jf. St.meld. nr. 41 (2006-2007))

S a k n r . 2

Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Nordisk Råd for 2. halvår 2006 –1. halvår 2007 (Innst. S. nr. 8 (2007-2008), jf. Dokument nr. 21 (2006-2007))

Marit Nybakk (A) [10:07:03] (ordfører for sakene):

Som presidenten sa, behandler vi meldingen om nordisk samarbeid og rapporten fra den norske delegasjonen til Nordisk Råd under ett. Jeg kommer derfor i det alt vesentlige til å konsentrere meg om stortingsmeldingen i bredden. Så vil representantene fra delegasjonen til Nordisk Råd etterpå ta for seg det parlamentariske samarbeidet i året som gikk. Jeg vil likevel få lov til å si innledningsvis at vi er ganske imponerte over rapporten fra Nordisk Råd og synes at det parlamentariske samarbeidet i Norden fungerer veldig bra.

Så har jeg lyst til å si at stortingsmeldinger ikke alltid er det mest spennende man leser. Men St.meld. nr. 41 er faktisk spennende, fordi det nordiske samarbeidet for øyeblikket er inne i en veldig dynamisk periode, enten det dreier seg om Ministerrådets arbeid, om Regjeringens aktive utenrikspolitikk eller om parlamentarikersamarbeidet i Nordisk Råd.

I begynnelsen av oktober var utenriksministeren i Bodø sammen med sine kollegaer fra Sverige og Finland. Der diskuterte ministrene samarbeid om utenriks- og sikkerhetspolitikk. De var sågar ved Landsdelskommando Nord-Norge der de ble orientert om utviklingstrekk og utfordringer i nord. Det er ikke så veldig mange år siden dette ville ha vært helt umulig. Men de tidligere sikkerhetspolitiske skillelinjene mellom Norge, Sverige og Finland er i dag «et samarbeidsrom av muligheter» – som Jonas Gahr Støre uttrykte det i et foredrag for noen dager siden – et møte mellom NATO og EU i felles geografi og internasjonalt utsyn.

Det var først på midten av 1990-tallet at utenriksministeren og forsvarsministeren fra formannskapslandet i Nordisk Ministerråd kunne gi Nordisk Råd en redegjørelse. Selv satt jeg i Nordisk Råd fra 1997, og det var nytt og spennende det som da begynte å skje, med at man også kunne drøfte sikkerhetspolitiske spørsmål.

Nå deltar Norge i EUs «battlegroups» under svensk ledelse. Både Sverige og Finland har PfP-status i NATO og deltar i NATOs operasjoner. Både Norge og Danmark har undertegnet et Memorandum of Understanding med Island om sikkerhetspolitikk etter at amerikanerne trakk seg ut fra Keflavikbasen på relativt kort varsel. Samarbeidet med Island dreier seg stort sett om å overvåke havområdene, med tanke på en kraftig økning av oljefrakt og annen sivil trafikk.

Det økende nordiske samarbeidet er naturligvis fokusert på vår nordområdepolitikk: politisk dialog, næringslivssamarbeid, felles arenaer og nettverk for forskning og kompetanseutvikling og som sagt utenriks- og forsvarspolitikk. I juni skjedde to viktige ting: et ministermøte om Østersjøsamrådet i Malmö og et møte i Tromsø der både Sveriges utenriksminister og næringsminister deltok sammen med en tung næringslivsdelegasjon.

Norge har for tiden formannskapet i Arktisk Råd og i Den arktiske parlamentariske komite. Etter oss følger Danmark og Sverige. På grunn av sin sammensetning er disse organene helt vesentlige for å håndtere klimautfordringene i arktiske områder. På ministermøtet i Arktisk Råd i oktober 2006 var det enighet om å fortsette arbeidet

med å hente inn kunnskap om klimaendringene. Norge har foreslått et prosjekt for vurdering av status for og konsekvenser av klimaendringene i nord. Nå i helgen hadde Den arktiske parlamentariske komite møte i Ottawa i Canada. Det får vi sikker høre mer om senere i debatten. Det er viktig for oss å ha med parlamentarikere også fra land som Canada og USA når det gjelder utviklingen av de foruroligende klimaendringene for miljøet i arktiske områder. Det gjelder for så vidt også Russland, men Canada og USA er viktige. Derfor drar utenrikskomiteen til Canada til våren.

I 1997 lanserte Finland begrepet «EUs nordlige dimensjon». Både Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd engasjerte seg raskt for å bidra til å fylle EUs nordlige dimensjon med innhold. Men i EU har det vært mye om og men – og fram og tilbake – om den nordlige dimensjon. Nå har Finland på nytt vært drivkraft og pådriver for den nye nordlige dimensjonen, som trådte i kraft 1. januar i år. Betydningen av at Norge, Island og Russland nå deltar som likeverdige partnere med EU i Den nordlige dimensjon kan ikke overvurderes. I dette arbeidet bør også Barents-samarbeidet og bilateralt samarbeid mellom Norge og Russland trekkes inn.

Under Nordisk Råds sesjon i fjor skapte nyordningen med et nordisk toppmøte en interessant debatt. Temaet var «Utvikling av Norden som global vinnerregion». Jeg synes at man her bør nevne fokuseringen på den nordiske velferdsmodellen som en viktig konkurransefaktor for vekst og næringsutvikling. Jeg vil også legge til at det ble lagt veldig stor vekt på forskning og innovasjon på akkurat dette toppmøtet. Den norske statsministeren la i tillegg stor vekt på det å ta globalt ansvar og stilte seg positiv til å opprette et nordisk globaliseringsråd.

La meg også understreke betydningen av nordisk samarbeid for å bekjempe trafficking og prostitusjon. Det er nødvendig med felles nordiske tiltak overfor de land som er leverandører avprostituerte til Norden, og de befinner seg dessverre også i våre nærområder. Dette samarbeidet må også gå nye veier. EU må i mye sterkere grad enn i dag sørge for felles bestemmelser og tiltak i de enkelte medlemsland. Vi skal huske på at menneskehandelen er vår tids slavehandel og representerer de negative sidene – hvis det går an å si det slik – ved de nye åpne grensene. Menneskehandel har faktisk det siste året passert både narkotikaomsetning og våpenhandel som inntektskilde for internasjonal mafia. Vi må komme dette til livs, med alle de virkemidler vi har til rådighet også i det nordiske samarbeidet.

Jeg legger også vekt på dette fordi det rundt hjørnet her «jobber» østeuropeiske jenter som ikke aner noe om vår velferdsmodell, som ikke kjenner Nordmarka eller fjordene våre, men som er slaver delvis i leilighetsbasert prostitusjon. Gutter fra videregående skoler i Oslo debutterer i økende grad seksuelt medprostituerte. Dette er nedverdiggende. Det er et tilbakeslag for norsk likestillingspolitikk og et tilbakeslag når det gjelder synet på kvinner og kvinnekroppen.

Det gjøres mye bra her i Norge, og det vil komme flere tiltak. Det gjøres mye bra både i det interne politiarbeidet

og internasjonalt for å bekjempe trafficking. Men vi må ha et enda sterkere internasjonalt samarbeid. Så ære være representantene i Nordisk Råd for de initiativene som der er tatt for å bekjempe trafficking også fra Nordisk Råds side.

Karin S. Woldseth (FrP) [10:15:19]: Jeg kan kanskje virke litt trøtt i dag, men i går kveld kom gullet «hem», og jeg vil gjerne gratulere Brann med norgesmesterskapet.

Så til saken. Nordisk samarbeid er viktig, både fordi vi på den måten blir inkludert, selv om vi som land står utenfor, og fordi Norden har en lang tradisjon for samarbeid og forbrødring. Det er viktig at vi alle har en oppfatning av at Norden er én region, men ikke på en slik måte at noen fremdeles tror at Norge er hovedstaden i Sverige. Norden bør også ta utfordringene i nordområdene alvorlig, og sammen blir man definitivt sterkere.

Det samarbeidet som foregår mellom Norden og nabolandene både i øst og nordvest, er viktig for å kunne bygge nettverk og for å dele kompetanse. Likevel er det vel de mer nærliggende sakene, bokstavelig talt, som vi først bør ta tak i og få orden på. Dette gjelder grensehindringer, som jo tukler det til for folk flest, og som ingen egentlig begriper hvorfor er der. Hvorfor skal det være så vanskelig å reise mellom Norge og Sverige? Siden Norge ligger i randsonen til EU, vil det klart være enkelte problemstillinger vi ikke kan gjøre noe med – riktig enda i hvert fall. Men det kan synes som om Norge er et land der de fleste hindringene ligger, og jeg håper at Nordisk Ministerråd snart vil kunne finne løsninger på enkelte av disse «nissen-på-berget»-reglene.

Av andre ting som det er svært viktig at Norden samarbeider om, er organisert kriminalitet over landegrensene. Som også saksordfører var inne på, gjelder dette særlig trafficking av kvinner og barn. Vi må kjempe for sammen å få stoppet denne uverdige og inhumane måten å behandle og bruke mennesker på. Det er godt å se at nordisk politisamarbeid fungerer, og at man har greid å få til et ubyråkratisk og velfungerende samarbeid i kampen mot trafficking og organisert kriminalitet. Jeg vil likevel at vi skal minne hverandre på at det fremdeles kommer ca. 200 barn til Norge via trafficking, som er solgt fra hjemlandet eller opphavslandet sitt. Det er dem vi greier å fange opp. Sannsynligvis går det nok en del via Norge og ut i sexindustrien i Europa. Dette må vi fortsette med å kjempe mot så lenge det er ork i oss.

Fremskrittspartiet har fremmet forslag i Nordisk Råd og fått vedtatt av presidiet at vi skal holde en konferanse om å prøve å få til en felles handlingsplan om vold i nære relasjoner. Dette er helt i tråd med Europarådets treårige aksjon, og det er svært positivt at Nordisk Råd også kan samarbeide på dette planet – veldig bra!

Men så er det noe som ikke er fullt så bra. Det må være lov å sette spørsmålsteget ved alle arbeidsgruppene i Nordisk Råd. Trenger vi dem? Hva holder de på med? Meg bekjent er det ca. 150 arbeidsgrupper i sving på oppdrag fra Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd. Er det slik at disse arbeidsgruppene sjelden avslutter sine prosjekter, eller

er det ofte nye arbeidsgrupper som blir satt i gang? Hva konkret får Norge og Norden tilbake fra alle disse arbeidsgruppene? Det er det verd å spørre seg om så lenge man er med på å finansiere disse gruppene.

Det andre spørsmålet jeg har lyst til å ta opp i denne sammenheng, gjelder samarbeid. Jeg synes det er grunn til å stille seg spørsmålet om hvorfor man tillater forskjellsbehandling av politiske partier i Nordisk Råd. Særlig tenker jeg da på at enkelte partier på nasjonalt plan ikke får delta i beslutningsprosesser og er helt avhengige av hva andre partier avgir av plasser i komiteene, for at enkelte medlemmer skal kunne delta i de ulike komiteene. Som et eksempel på dette kan jeg nevne at det er fem komiteer – eller «utskott», som det heter – i Nordisk Råd. Fremskrittspartiet har fem representanter – eller medlemmer – i Nordisk Råd. Det skulle tilsi at vi skulle ha én plass i hvert «utskott». Det har vi ikke. Dette bør presidiet se på.

Fremskrittspartiet kommer også i løpet av året til å fremme et forslag om en vedtektsendring slik at man ikke lenger krever at det skal være fem medlemmer fra tre forskjellige land, men at det holder med fem medlemmer, for at man skal kunne danne en partigruppe. Dette vil kunne medføre at alle blir inkludert i de ulike prosessene i Nordisk Råd. At store partier blir behandlet som en pariakaste, er ikke noe som bidrar til samarbeid og fellesskap. Det er på tide å revidere vedtektene i Nordisk Råd, slik at alle er likeverdige og alle blir likebehandlet.

Avslutningsvis vil jeg likevel si at jeg har tro på nordisk samarbeid og nordisk fellesskap, og at det er nødvendig i en tid da Norden står under press.

Inge Lønning (H) [10:21:30]: Jeg konstaterer med overraskelse og en viss tilfredshet at det meste kan ses i et nordisk perspektiv, også det norske seriegullet i fotball. Det synes jeg er positivt. Jeg antar at grunnlaget for å sette det inn i det perspektivet, er konstateringen av at den eneste nasjonalitet som ikke er representert på gullmedaljevinerlaget, er den bergenske.

Utenrikskomiteens innstilling er enstemmig denne gang. Det noterer jeg også med tilfredshet. Vi har jo som kjent i årene bakover ofte hatt dissenser i innstillingen om det nordiske samarbeidet som til dels har gitt uttrykk for prinsipiell skepsis mot nordisk samarbeid i sin alminnelighet, og mer konkret mot bestemte praktiske sider av det nordiske samarbeid. At utenrikskomiteen denne gang har samlet seg om en enstemmig innstilling som gir ganske sterke uttrykk for tro på mulighetene i det nordiske samarbeid, synes jeg er positivt. Det er imidlertid en formulering i innstillingen fra utenrikskomiteen som jeg har stuset lite grann over, og det er den formuleringen som sier:

«Komiteen vil trekke fram at det nordiske samarbeidet er under press, og at samarbeidet i regionen vil bli stadig viktigere.»

Denne konstateringen av at det nordiske samarbeidet er under press, er jeg ikke helt sikker på at jeg har fått tak i meningen med. Vanligvis vil man jo tolke et slikt uttrykk på en måte som innebærer at en bestemt type samarbeid er i vanskeligheter eller utsatt for angrep av det ene eller

annet slag. Det er, så langt jeg har registrert, ikke tilfellet. Både i Stortinget og i de øvrige nordiske parlamentene er det mitt inntrykk at problemet snarere er det motsatte, at det på en måte er for lite uenighet, i den forstand at man tar det nordiske samarbeidet som gitt og som en helt selvfølgelig sak.

Det er fra én side sett positivt, og det reflekterer også oppfatningen i opinionen, på grasrota, i alle de nordiske land, for alle opinionsundersøkelser viser at det nordiske samarbeidet er noe befolkningene i de nordiske land ønsker og stiller seg bak. På den annen side kan det jo lett være slik at det som ikke skaper kontroverser av noe slag politisk, det er heller ikke spesielt betydningsfullt, og det blir heller ikke prioritert spesielt høyt. Det er vel utfordringen når det gjelder det nordiske samarbeid, at det er så mange uutnyttede muligheter. Hvorledes skal vi få det til at disse uutnyttede mulighetene virkelig blir tatt tak i og blir realisert? Det er vel der den store utfordringen ligger, både når det gjelder regjeringssamarbeidet mellom de nordiske land, og når det gjelder det parlamentariske samarbeidet mellom de nordiske land.

Den andre delen av setningen jeg siterte, at samarbeidet i regionen vil bli stadig viktigere, mener jeg helt klart er en riktig konstatering. Den ene side ved den saken er det utenrikskomiteen peker på, nemlig at regionalt samarbeid i sin alminnelighet blir stadig viktigere i den nye europeiske arkitektur. Det andre er at akkurat vår region – den nordlige regionen i Europa – har en del spesielle og ganske iøynefallende utfordringer når det gjelder de store sakskompleksene i dagens politikk, miljø, ikke minst, og energispørsmål, men også når det gjelder sikkerhetspolitikk og stabilitet i forholdet mellom landene.

Det er interessant å konstatere, når man kaster et lite blikk tilbake, at den innsats Nordisk Råd kunne gjøre på 1990-tallet når det gjaldt Østersjøsamarbeidet, og når det gjaldt å hjelpe de baltiske land til å finne sin politiske vei videre, både innenrikspolitisk og utenrikspolitisk, i dag er institusjonalisert på en måte som gjør at formelen 5+3 – altså de fem nordiske land pluss de tre baltiske land – er gått inn i det politiske vokabular som en teknisk term.

Jeg hadde gleden av å representere Norge på en 5+3-ekspedisjon til Georgia for noen uker siden. Jeg har tidligere vært med på en lignende ekspedisjon til Ukraina. Det interessante er at i de landene som i dag strever mest politisk med å finne sin plass etter at Sovjetsamveldet gikk i oppløsning, ser man på det nordisk-baltiske samarbeidet både som en uhyre interessant samarbeidsmodell og som en interessant modell for politiske partnere i et naboskap som vi alle vet er fullt av politiske problemer og utfordringer. Der ligger det et potensial for det nordisk-baltiske samarbeid som jeg tror at vi skal være meget bevisste på å bruke, for det er en politisk faktor som veier, og som betyr noe for de landene som er i den mest utsatte posisjonen i forhold til sin mektige nabo Russland.

Det er også interessant å konstatere at vi etter initiativ fra Nordisk Råd senest i denne måneden fikk gjennomført et seminar med politikere fra Hviterussland – både fra det offisielle regimets side og fra opposisjonsgrupperingenes side – sammen med våre baltiske venner og de øvrige nor-

diske land. Så vidt jeg har forstått, var erfaringene med dette udelt positive. Det viser at også på det helt uformelle plan har det nordisk–baltiske samarbeid et potensial i seg når det gjelder å bidra til å løse opp de aller mest fastlåste situasjonene i våre egne nærområder. Det er altså utvilsomt riktig at det regionale aspekt og forholdet til våre nærområder i øst er en stadig viktigere del av det nordiske samarbeid.

Det vises med rette til at samarbeidet på det området som tidligere har vært nesten tabubelagt også i forholdet mellom gode nordiske naboer, nemlig det rent forsvarspolitiske og militære samarbeid, i dag fremstår i en ny skikkelse, hvor mange av de gamle sikkerhetspolitiske sperrene som var til stede på grunn av ulik alliansetilknnytning for de nordiske land, ikke lenger er til stede, og gjør at det i dag kan være interessante muligheter for å utvikle et tettere samarbeid også på dette området. Det er svært viktig å understreke det som utenrikskomiteen også sier forbiholdlig klart, at et slikt samarbeid i dag ikke fremstår som et alternativ til f.eks. NATO-samarbeidet eller det forsvars- og sikkerhetspolitiske samarbeidet innenfor EU. Hvis det hadde fremstått som et slikt alternativ, hadde vi vært tilbake i den situasjonen som det nordiske samarbeid gang på gang har strandet på hvis man går tilbake til 1950-, 1960- og 1970-tallet – hver gang man har satset på nordisk samarbeid som alternativ til videre europeisk eller transatlantisk samarbeid, har det mislyktes, og det har mislyktes med god grunn. I dag er det ingen av landene som oppfatter dette som et alternativ til – man oppfatter det som et supplement til og som en naturlig forsterkning av – det samarbeidet som skjer innenfor NATO-alliansen, og det samarbeidet som skjer innenfor EU.

La meg bare nevne i forbifarten at selvfølgelig hadde det vært enda lettere å utnytte den politiske tyngdekraft i det nordiske samarbeid – den potensielle politiske tyngdekraft – dersom alliansetilknytningen og samarbeidstilknytningen innenfor NATO og EU hadde vært den samme for alle de nordiske land. Det ville i gitte situasjoner ha gitt den nordiske stemme en politisk gjennomslagskraft som den i dag ikke har.

I utenrikskomiteens innstilling er det et avsnitt som viser til initiativet *Coexistence of Civilizations*, og som jeg også med tilfredshet merker meg at utenrikskomiteen tillegger betydning fordi det ligger muligheter i dette. Formuleringen «*Coexistence of Civilizations*» er valgt bevisst som et alternativ til formuleringen «*clash of Civilizations*». Og den er et godt valg fordi den setter fingeren på at «*clash*» – altså sammenstøt, kollisjon – mellom kulturer og sivilisasjoner ikke er den eneste opsjon som finnes i den historiske fase vi befinner oss i. Det er altfor mange mennesker som lever i den tro at sammenstøt og konflikt er uunngåelig. I noen sammenhenger og i noen saker kan det være riktig, men det har lett for å bli en selvoppfyllende profeti dersom man tror at det totale sammenstøt er en historisk nødvendighet som ikke er til å unngå. Det er ingenting i historien som er en nødvendighet. Det som skjer, er resultatet av menneskers valg og menneskers dumheter. Derfor er det grunnleggende viktig å få inn i vår felles kollektive bevissthet at det ikke er

uunngåelig. Hvis man ønsker å unngå full konflikt, ja så er det simpelthen bare et spørsmål om å velge de strategier og de fremgangsmåter som gjør at man kan komme i dialog og komme i inngrep med andre kulturer og tradisjoner og på den måten finne frem til fornuftige løsninger som ikke innebærer voldsbruk verken mellom stater eller mellom grupperinger eller enkeltindivider. Ordet «*sivilisasjon*» – når man snakker om «*Coexistence*» eller «*Clash of Civilizations*» – innebærer jo i seg selv et moralsk krav til aktørene når det gjelder hvilke virkemidler man tar i bruk, og særlig hvilke virkemidler man avstår fra å ta i bruk.

I den sammenheng noterte jeg med stor interesse at ingen ringere enn paven kom med en offisiell uttalelse for noen dager siden som har fått betydelig mediedekning, hvor han konstaterer at ingen religion, uten unntak – ingen religion – har rett til å legitimere eller understøtte bruk av vold i noen sammenheng eller for noe formål. Deri ligger det også et viktig bidrag fordi de som snakker om sammenstøt mellom sivilisasjoner, svært ofte henger det opp på forestillingen om at det er religionene som er problemet – islam eller andre religioner. Det ligger i det en viktig konstatering av at religionene har en helt soleklar plikt til å bidra til å finne fredelige løsninger på de konfliktene som eksisterer i dagens verden.

La meg minne om at på Nordisk Råds møte i København i fjor var en viktig innsikt i det arbeidet som var gjort i Nordisk Råds regi i forbindelse med *Coexistence of Civilizations*, at integrasjonspolitik er noe annet enn en spesiell sektor ved siden av andre sektorer for politikk, altså noe som spesielt interesserte stiller med. Integrasjonspolitik, hvis man skal ta det begrepet på alvor, innebærer at alle politikkområder, fra boligpolitikk og byplanlegging til språkpolitikk, religionspolitikk osv., skal ses under den synsvinkel at målet er å holde sammen istedenfor å separere, at målet er at alle borgere uavhengig av bakgrunn skal ha de samme muligheter til å yte en innsats til fellesskapets beste, og at alle skal underlegges den samme forpliktelse til å yte et bidrag til fellesskapets beste.

La meg til sist vende tilbake til de uutnyttede muligheter i det nordiske samarbeid. La meg bare eksemplifisere det med noen stikkord som fra norsk synspunkt kan være spesielt aktuelle og spesielt interessante. Når det gjelder samferdsel mellom de nordiske land, og ganske særlig mellom Norge og Sverige, er det helt åpenbart muligheter som roper på å bli utnyttet til beste for befolkningen på begge sider. Det er og blir ubegripelig i en tidsalder hvor vi er mer og mer opptatt av jernbane som et miljøvennlig og effektivt transportmiddel, at vi ikke er i stand til å utvikle det på positiv måte i øst–vest-aksen i Skandinavia. Det er primært en utfordring for oss nordmenn når det gjelder å lage en nasjonal samferdselspolitikk som utnytter det potensialet.

Når det gjelder kulturpolitikken, er vi i Norge opptatt av en nasjonal oppgradering, og det er vel og bra. Men også der savner jeg en bevisst utnyttelse av det nordiske perspektiv. Hvis vi hadde vært i stand til å utvikle vår norske kulturpolitikk mer bevisst i et nordisk perspektiv,

ville vi antagelig ha kunnet oppnå mer for de økte ressursene vi setter inn i kulturpolitisk aktivitet.

Til sist to stikkord til: forskning og høyere utdanning. Der burde, jeg hadde nær sagt, den gode kappestrid, konkurransen mellom de nordiske land, anspore til betydelig forsterket innsats – og igjen er det jo Norge som er dårligst i klassen, uten sammenligning dårligst, til tross for at vi er det land som har de største økonomiske ressurser til rådighet. Det er på høy tid at vi i Norge kommer oss ut av hvileskjærmodusen når det gjelder akkurat denne sektor, og også der kan hente inspirasjon og utnytte bedre samarbeidsmulighetene med de andre nordiske land.

En ørliten bemerkning til sist til representanten Karin Woldseths synspunkter på partisamarbeidet innenfor det nordiske samarbeid: Det er betimelig å reise det spørsmålet, og jeg synes også det er en grei sak hvis Fremskrittspartiets representanter i Nordisk Råd vil reise et forslag innenfor Nordisk Råd-rammen om å endre de spillereglene som i dag gjelder for partigrupperinger i Nordisk Råd-samarbeid. Uten at jeg dermed vil forutskikke noe standpunkt til sakens realitet, er det god grunn til å gå gjennom det regelsettet på ny. Det har eksistert i såpass mange år, og det ble vedtatt i en kanskje såpass ulik situasjon i forhold til dagens, at det kan være velbegrunnet. Men det er naturligvis slik at så lenge regelverket eksisterer, må man spille innenfor det regelverk man har, og pr. i dag er altså minstekravet til å etablere en partigruppe innenfor det parlamentariske samarbeid i Norden at det er tre av medlemslandene som er representert.

Presidenten: Under første del av de innledende kommentarene til representanten Lønning øynet presidenten et håp om at Lønning endelig ville proklamere Bergen som en del av kongeriket. Han falt likevel ned på at Bergen er en egen nasjon. Presidenten vil likevel, i stor respekt for Lønning, påpeke en logisk brist: Lagets by, Bergen, må være en del av kongeriket, ellers kunne ikke laget ha blitt norgesmester. Her er vi alle vinnere!

May Hansen (SV) [10:43:44]: I en tid med globalisering og fri kapitalflyt over landegrensener er politisk styring og sosiale rettigheter under press. I den sammenheng er Norden et forbilde, også Nordisk Råd som en mellomstatlig samarbeidsform.

Vi har mye felles i Norden, vi er naboer og har mye felles historie. Vi er små land, men er blant de rikeste i verden, og vi har lyktes i å utvikle de mest avanserte velferdsstatene kombinert med økonomisk velstand. Vi har kombinert høye standarder og rettigheter for folk. Norge er på topp i verden i arbeidsproduktiviteten. Norden ligger på topp i levekår.

Heidi Grande Røys er minister for nordisk samarbeid. Hun er også IKT-minister, og undersøkelser viser at Norge og Norden ligger på topp i tilgang til bredbånd. Det er ikke tilfeldig. Det er et resultat av et sterkt statlig engasjement og et spleiselag mellom det offentlige og det private, og det kalles den nordiske modellen.

Jeg vil trekke fram noen områder som SV mener er særlig viktige i vårt samarbeid i Nordisk Råd – utdanning

og forskning, nordområdene, klima og miljø og ikke minst bekjempingen av trafficking og prostitusjon. Det er et sterkt behov for samarbeid mellom de nordiske land for å bekjempe trafficking og prostitusjon. Det gjøres ved å utarbeide felles nordiske tiltak overfor de land som i dag er leverandører avprostituerte, og ikke minst er det viktig med tiltak for å gi kvinner og barn beskyttelse, utdanning, jobb – og en framtid.

SV er fornøyd med at Nordisk Råd prioriterer satsing på felles utdanning. Et felles nordisk masterprogram, Nordic Master Program, etableres nå med første studentopptak høsten 2008. Det skal medvirke til at nordiske universiteter og høyskoler hevder seg internasjonalt.

Målet må være å utvikle og forsterke samarbeidet i Norden rundt utdanning, helt fra grunnskolen og opp til forskningsmiljøene. Norden har mye felles å ta vare på i møte med globaliseringen. Norge har støttet aktivt opp om globaliseringsarbeidet til Ministerrådet, der utdanning, forskning og innovasjon spiller sentrale roller. Det handler om å styrke den nordiske velferdsmodellen gjennom fornyelse og forskning.

Samarbeid mellom forskning og innovasjon står sentralt i NordForsk, som fikk sin første strategi i 2006, og Nordisk Innovasjonssenter. I 2006 ble det også opprettet fem nordiske sentre for forskning – to innenfor velferd og tre innenfor sunn mat.

For det andre er det viktig at Norge drar Norden inn i et arbeid med en offensiv nordområdestrategi. Norge har lagt vekt på Nordens betydning som en foregangsregion i arktisk forskning. Vi kjenner til det utrolig viktige arbeidet til Arktisk Råd, som består av de fem nordiske land samt USA, Canada og Russland. Norden har formannskapet i Arktisk Råd fram til 2013, og det lederskapet bør vi bruke godt, ikke minst til å ha klimaendringer og miljøgifter i nordområdene kontinuerlig på dagsordenen.

Arktisk Råds rapport om klimaendringene i arktisk område var banebrytende og et forvarsel om rapporten fra FN's klimapanel som kom i år. Vi må styrke innsatsen for å hindre menneskeskapt klimaendringer. De vil ramme våre områder spesielt ille. Det nordiske miljøsam arbeidet er omfattende og bør styrkes ytterligere i åra framover, og Norden bør framstå som en miljøpolitisk foregangsregion.

Til slutt: Noen forsøker å redusere betydningen av Nordisk Råds samarbeid. Jeg mener at samarbeidet i Nordisk Råd er ekstremt viktig, spesielt på regjeringsnivå, men også folk til folk-samarbeid og politiker til politiker-samarbeid.

Det er viktig at vi har et samarbeid basert på å bygge en nordisk region, basert på fredelige tradisjoner og samhandling mellom gode naboer. Den nordiske modellen er et godt eksempel også for resten av verden. Sterkt fellesskap og godt samarbeid er viktig for at enkeltmenneskene skal få utfolde sine liv. Det er den nordiske modellen, og derfor er Nordisk Råd ekstremt viktig.

Dagfinn Høybråten (KrF) [10:49:17]: Jeg kan ikke motstå fristelsen til å blande meg inn i diskusjonen mellom presidenten og representanten Lønning om hvor-

vidt det er en logisk brist i representanten Lønnings resonnering. Nå påpekes det sjelden logiske brister i representanten Lønnings resonneringer uten at det blir påtalt. Det er ikke det at jeg føler behov for å komme Lønning til unnsetning, men jeg hørte forleden en reporter si følgende på radio: I dag skal vi til Irland. Vi skal besøke norgesmesteren i østersspising. Han er for øvrig dansk.

Det går altså an å være norgesmester uten å være fra Norge, tydeligvis, i hvert fall når det gjelder østersspising.

På en måte er utsagnet ganske illustrerende for den virkelighet, den samtid, vi lever i, og den nærhet Norge har til sine naboland. Nordisk samarbeid handler om nettopp det. Det handler om det kulturelle fellesskapet, den store samhandel, den økonomiske kontakt, den geografiske nærhet og den åpenhet vi har for hverandre. Det er stor bredde i det nordiske samarbeidet. Det er mulig det er for mange arbeidsgrupper, men det er et stort mangfold i samarbeidet – og det er bra.

Desto viktigere blir det å holde fokus på de sentrale utfordringene og spisse innsatsen inn mot dem. Jeg er for øvrig glad for den brede enighet på tvers av partiene, som er kommet til uttrykk så langt i denne debatten, om betydningen av det nordiske samarbeidet. Jeg tror at det nordiske samarbeidet har en viktig tid akkurat nå, fordi de sist tilmeldte EU-land har fått en modenhet i sin EU-status som gjør at de åpner seg mer for det nordiske samarbeidet igjen, og ikke minst fordi det sikkerhetspolitiske og forsvarspolitiske samarbeidet er brakt inn i Nordisk Råd og i Nordisk Ministerråd på en helt annen måte enn før. Det som før var uhørt, er nå blitt en selvfølgelig del av dagsordenen.

Vår del av verden preges også av globalisering. Kristelig Folkeparti opplever ikke det som en trussel, men snarere som en mulighet til å videreutvikle vår nordiske modell innen velferd, medbestemmelse og demokrati, og satsing på kunnskap og kultur. Det nordiske samarbeidet bør være høyt oppe i norsk politikk. Det perspektivet må slå inn både i vår nasjonale prioritering og i vår utenrikspolitikk.

Vi har hatt en debatt i Nordisk Råd over et par år om å holde fram Norden som global vinnerregion. Det å sette fram Norden som et varemerke, som et uttrykk for et vellykket prosjekt, har vært viktig for nordiske politikere. Vi har en levestandard, et utdanningssystem, en helsesektor og en politisk stabilitet som gjør det godt å bo i Norden – ja, på mange måter er vi en vinnerregion. Men vi har også våre klare utfordringer i forhold til bærekraftig forvaltning av naturressurser, fokus på livskvalitet i motsetning til materiell standard, konkurransedyktig næringsliv, innsats på forskning, integrering av våre nye nordboere og klimaendringer, for å nevne noe. Vi trenger et nordisk samarbeid som ikke servilt oppsummerer Norden som vinneren, men som tar tak i globaliseringens utfordringer, analyserer dem og skaper en vilje til å møte disse utfordringene i fellesskap.

Det er rett å styrke samarbeidet innen forskning og innovasjon, høyere utdanning, miljø og energi samt stimulere det folkelige samarbeidet i frivillige organisasjoner og fjerne unødvendige grensehindre. Den nordiske

modellen kan utvikles videre hvis vi vedlikeholder våre solidariske verdier, ikke bare her hjemme, men også internasjonalt. Kampen mot fattigdom og urett, det å løfte fram menneskeverd og menneskerettigheter, det å gi enkeltmennesker mulighet til arbeid, utdanning og god helse og å møte utfordringer i fellesskap er en felles nordisk agenda i det internasjonale samarbeidet. Dette er verdier og en agenda som er forankret i vår kristne og humanistiske kulturarv i Norden. Vi trenger et solidarisk Norden hvis Norden skal være en global vinnerregion. Jeg får egentlig litt vond smak i munnen av begrepet «vinner», hvis ikke det solidariske ved den nordiske modellen er med, også når vi går ut av Norden.

Konkurransen på det økonomiske området er hard, men vi blir først en vinnerregion når vi bruker vår materielle rikdom og vår intellektuelle kapital til å bekjempe verdens fattigdom. Vi møter særlig denne utfordringen når vi diskuterer framtiden til det nordiske utviklingsfondet. Det er en merknad om dette i utenrikskomiteens innstilling som jeg vil henlede oppmerksomheten på. Regjeringene har besluttet å legge ned dette samarbeidet fordi de ikke klarte å bli enige om påfylling av kapital. Kristelig Folkeparti, og undertegnede, er kritisk til prosessen rundt denne nedleggingen. Det burde ha vært en bedre dialog mellom regjeringene og parlamentarikerne omkring dette. Så har vi fått en debatt om hvordan vi skal bruke pengene gitt at fondet er vedtatt nedlagt, og det er to alternativer: å følge forslaget til styret i Nordisk Utviklingsfond om å gi midlene til Verdensbanken eller å stille dem til disposisjon for Den nordiske investeringsbanken, NIB. For Kristelig Folkeparti er det en selvfølge at de midler Norge har satt inn i dette fondet, er utviklingsmidler – ODA-godkjente midler, som må brukes etter de prinsipper som følger av ODA-godkjenningen. Men for øvrig vil jeg be den nordiske samarbeidsministeren om å svare på den utfordringen som en samlet komite gir Regjeringen, om å redegjøre for hvorfor man har gått inn for å legge ned dette utviklingsfondet, som kanskje er ett av få uttrykk for et nordisk samarbeid om solidaritet med verdens fattige.

På den forestående sesjonen i Nordisk Råd kommer det opp mange ulike forslag til behandling blant parlamentarikerne, men det er riktig å si at noen hovedtemaer står fram som de viktigste: globalisering, klima og grensehindre. Alle er veldig relevante for nordisk samarbeid. Globalisering har jeg vært inne på. Klimaendringene og de forestående forhandlingene om en ny internasjonal klimaavtale er det andre viktige temaet som krever nordisk samordning, hvor Norden, vil jeg påstå, har en merverdi å tilføre det internasjonale samarbeidet. Vi merker klimaendringene godt i vår del av verden hvor polisen smelter, urfolk får sine levekår endret, vekstvilkårene forandres, nye transportveier åpnes og havets rolle blir enda viktigere. Det er mitt ønske at Norden kan tale med en radikal stemme inn i de internasjonale forhandlingene, at vi kan samarbeide nærmere om løsninger innen energi, energimarked og et mer bærekraftig forbruk, og at vi kan drive klimatilpasning i fellesskap.

Et tredje tema er arbeidet med å fjerne unødvendige grensehindre mellom våre nordiske land. Jeg vil hev-

de at det nordiske samarbeidet til enhver tid trenger å bevise sin berettigelse overfor nordiske borgere. Vi som parlamentarikere trenger å kunne vise til resultater i nordisk samarbeid som er nyttige for det enkelte mennesket i Norden. På grensehindringsområdet er det mange muligheter for å gjøre det, men det er krevende. Jeg har jobbet med dette fra mange kanter. Jeg har vært trygdedirektør og skrevet forklaringer til departementet om hvorfor reglene bør være akkurat slik som de er. Jeg har vært statsråd og lyttet til embetsmenn og -kvinner som har sagt det samme: Her hos oss må det være slik, selv om det er annerledes der.

En statsråds liv er jo kort. Det har jeg blitt minnet om de siste dagene. Derfor vil man gjerne prioritere det man kan få noen resultater av. Og man følger gjerne slike råd om grensehindringer, som statsråder ofte får. Derfor trengs det en pådriver og en kraft i dette grensehindrings-samarbeidet som kan utfordre på politisk nivå, utfordre de politisk ansvarlige statsråder i forskjellige land om å gjøre noe med det plunder og heft av unødige art som mange borgere opplever når de skal bo og arbeide i to forskjellige nordiske land, eller drive næring i flere forskjellige nordiske land. Derfor har forslaget om en samordnet eller en ombudsmann vært reist. Jeg er glad for å kunne konstatere at vi nå ser ut til å ha kommet et godt stykke i retning av en konklusjon på dette, i samspill mellom presidiet og Ministerrådet, som gjør at vi kan få på plass en slik løsning. Jeg husker meget godt en gang tidligere statsminister Paul Schlüter kom inn på mitt kontor i Helsedepartementet. Etter at han hadde skrevet et brev og påpekt en del grensehindringer, troppet han personlig opp og sa: Statsråd, hva har du gjort med det jeg skrev til deg om? Og da blir man svar skyldig på en annen måte enn når det kommer et notat fra et embetsverk som sier at man ikke behøver å gjøre noen ting.

Jeg har det siste året hatt gleden og æren av å være president i Nordisk Råd, og jeg har vært opptatt av å løfte fram behovet for et effektivt arbeid med grensehindringer og å få større politisk oppmerksomhet i Norden om utfordringene i nordområdene, bl.a. som følge av klimautfordringen. Jeg tror vi i løpet av den forestående sesjonen kan konstatere at begge disse områdene får en oppmerksomhet – og når det gjelder grensehindringer, også en løsning – som vil gi konkrete resultater på sikt, til beste for nordiske innbyggere. Det er til syvende og sist det vi driver Nordisk Råd for.

Dagfinn Sundsbø (Sp) [11:00:02]: Når vi samles til Nordisk Råd i denne sal neste uke, står utenriksministrenes og forsvarsministrenes redegjørelser som sentrale saker på dagsordenen. Sikkerhetspolitiske og utenrikspolitiske spørsmål er blitt en legitim del av debattene i det nordiske samarbeidet, og også jeg viser til komiteinnstillingens henvisning til at tidligere sikkerhetspolitiske skillelinjer mellom Norge, Finland og Sverige i den nåværende situasjon er forandret til å bli et politisk rom av nye muligheter. Regjeringen har brukt denne muligheten på en offensiv måte. Det er det grunn til å gi Regjeringen honnør for, og det er også grunn til å mene at dette er fulgt opp

godt fra norsk side i samarbeidet i regi av Nordisk Råd. Norge har sin sikkerhetspolitiske forankring i NATO og sine sterkeste sikkerhetspolitiske utfordringer knyttet til utviklingen i nordområdene. Det er gledelig at vi fra denne posisjonen, som er så grunnleggende for oss, finner interessefellesskap og ser nye samarbeidsmuligheter overfor våre naboland.

Det nordiske samarbeidet er altså inne i en interessant utvikling. Engasjementsområdene utvider seg, men det betyr ikke at vi har grunn til å gi de tradisjonelle samarbeidsområdene mindre betydning. Det unike ved det nordiske samarbeidet er det høye fokus det har på forhold som angår våre innbyggere i deres daglige liv. Arbeidet med å avskaffe grensehindringer er, som representanten Høybråten sa, et godt eksempel på det. Jeg må få lov til å uttrykke noe tvil om hvorvidt resultatene så langt står i forhold til de ambisjoner Nordisk Råd og Ministerrådet satte seg etter det dynamiske forarbeidet som tidligere statsminister Poul Schlüter gjorde.

I Innst. S. nr. 8 vises det til følgende:

«På den parlamentariske side har man diskutert spørsmålet om det er behov for en egen «ombudsmannsinstitusjon» for å drive på arbeidet med å avskaffe unødvendige grensehindringer.»

Så langt har altså samarbeidsministrene fått på plass såkalte pådriverordninger for å motvirke grensehindringer på to områder: næringsområdet og sosial- og helseområdet. Fra parlamentarisk side er det behov for å følge videreføringen av arbeidet med å fjerne grensehindringer nøye. Vi har et nordisk arbeidsmarked hvor titusenvis av personer arbeider i nabolandet. Ikke minst vi i Norge nyter godt av det i dagens stramme arbeidsmarked her hjemme. De fleste av oss som bor i Norden, opplever at arbeidsmiljø, kompetansekrav og språk er lite til hinder for å bruke arbeidskraften vår i nabolandet. Men mange – for mange – opplever at ulike forhold knyttet til skatt, sykdom, pensjonsrettigheter o.l. blir praktiske hindringer myndighetene er lite villige til å gjøre noe med når det kommer til stykket. Problemet for arbeidstakerne er at hindringene kommer for dagen når det oppstår uventede og vanskelige situasjoner. De opplever ofte å bli sittende fast i feller de ikke visste om eller tok høyde for da de gikk inn i arbeidsforholdet.

Jeg er kjent med at pådriveren på sosial- og helseområdet har oversendt flere saker som trenger å finne sin løsning. Ett eksempel er knyttet til fedres selvstendige rett til pappapermisjon. I Norge har fedre bare rett til egen pappapermisjon gjennom barnets mor. Når mor verken bor eller arbeider i Norge, har den svenske, danske eller finske arbeidstakeren i Norge ikke rett til noen pappapermisjon. Det hjelper ikke om vedkommende er medlem i folketrygden. I norsk likestillingsdebatt understreker vi betydningen av at foreldrene deler ansvaret under fødselspermisjonstiden, men vi ekskluderer altså våre egne arbeidstakere dersom de har sitt statsborgerskap, sin boligadresse eller sin familie i et av nabolandene. Dette virker ikke så veldig tillitvekkende i forhold til de ambisjoner vi setter for hvordan norsk velferdspolitik skal utvikles, og er et av eksemplene på grensehindringer som jeg forutsetter at

ministrene går inn i og søker å finne løsninger på. Problemstillingen er dokumentert og oversendt til den aktuelle statsråd.

Kultur- og utdanningssamarbeidet er fortsatt ryggraden i det nordiske samarbeidet. Det er også på disse områdene vi gjennom Nordisk Råd har lagt til rette for bredde i deltakelsen. De nordiske prisene, Nordplus-programmene, de nordiske husene, forskningssamarbeidet, støtte til samarbeid innenfor frivillig sektor, kunst- og kulturprogrammene og nå sist medieprogrammet med utvikling av dataspill for barn og unge er alt uttrykk for at vi gjennom vårt nordiske samarbeid har nådd langt utover kontakt og tiltak på myndighetsnivå. Det virker direkte inn i folks hverdag, og derfor settes også det nordiske samarbeid pris på, kanskje ofte mer pris på blant vanlige folk enn blant oss politikere. Når nye tiltak kommer til, må vi ikke la det bidra til å svekke det gode fundamentet som over tid er utviklet innenfor nabolandssamarbeidet på kultur- og utdanningsområdet.

Norden som global vinnerregion er en utmerket nysatsing innenfor rammen av Nordisk Råd. Jeg gir full støtte til utviklingen av det samarbeidet. Det må likevel ikke bli slik at viljen til å satse på dette, slik en nå gjør bl.a. gjennom en sterk prioritering innenfor Ministerrådets budsjettammer, fører til en svekkelse av kunstnerne, frivillige organisasjoner, studenters og utdanningsinstitusjoners muligheter for å realisere fellesnordiske tiltak. Dette blir utfordrende når en skal finne løsninger innenfor de budsjettammer Ministerrådet har, og som vi skal arbeide innenfor. Det er, som tidligere sagt, samarbeidet innenfor kultur og utdanning som har skapt fundamentet for det nordiske samarbeidet, og vi må ikke komme i en situasjon hvor det nivelleres, når vi nå også ser mulighetene for å utvikle et samarbeid på andre områder der det er all grunn til å utvikle samarbeid, men som må finne sitt rom som et tillegg og ikke bare som en erstatning.

Anne Margrethe Larsen (V) [11:07:00]: Etterkrigstiden har vist at felles språk, felles verdier og like samfunnsmodeller utgjør et godt grunnlag for samarbeid. Nordisk Råd og Ministerråd har således i årenes løp gitt betydelige, om enn ikke alltid oppsiktsvekkende, resultater.

Mange av resultatene har vi nemlig tatt for gitt, så som mulighetene til å reise fritt mellom de nordiske land uten pass, et fritt arbeidsmarked og rett til helsevern og sosial trygghet for norske borgere som bor i et annet nordisk land. Videre kan Nordisk Ministerråd vise til et fruktbart samarbeid på områder som miljø, likestilling og integrering samt kultur, utdanning, forskning og ikke minst demokratiutvikling i Norden og i nærområdene. Dertil kommer arbeid med fjerning av grensehindre.

Jeg har lyst til å understreke at samarbeidet i stor grad er basert på å betjene og involvere et bredt spekter av enkeltmennesker, store og små bedrifter og organisasjoner. Konkrete problemer knyttet til den enkeltes hverdag har ofte stått i fokus. Det nordiske samarbeidet har med andre ord ikke vært et prosjekt forbeholdt de få eller en elite. Dette har gitt det nordiske samarbeidet en god forankring

i befolkningen, som jeg tror gjennomgående forbinder noe solid og trygt med det.

Perspektivet for det nordiske samarbeidet går imidlertid lenger enn til det nære. I dagens Europa blir det stadig viktigere å tilhøre en region. Dette er spesielt viktig for Norge, som har valgt ikke å være medlem av EU. Betydningen av dette blir ikke mindre når vi vet at det nordiske samarbeidet kan bidra til å trekke EUs oppmerksomhet oppover mot nordområdene. Her står vi overfor store utfordringer knyttet til forvaltning av store havressurser og globale miljøproblemer. Dertil kommer vår geopolitiske plassering, vendt ut mot store ressurser i Nordsjøen, Nordøst-Atlanteren og Barentshavet, og ikke minst vår felles grense med Russland. For å kunne håndtere dette trenger vi venner, og de finner vi bl.a. her i Norden.

Jeg vil nå vende blikket mot Nordens nærområder. Samarbeidet mellom de nordiske og baltiske landene har gått over i en ny fase. Det er nå fullt ut likeverdig i form og innhold, med en forsterket politisk dialog og bortfall av bistandspreget prosjektfinansiering. Dette er en gledelig utvikling som vitner om at Nordisk Ministerråd har vært med på å bryte ned gamle skillelinjer i Europa.

Samtidig er det viktig å videreføre samarbeidet med Russland. En bærekraftig utvikling, demokrati og en regulert markedsøkonomi bør stå sentralt. Dertil kommer fremming av en fri presse, som dessverre er blitt en stadig mer aktuell problemstilling i Russland.

Jeg har også lyst til å trekke fram betydningen av å følge opp arbeidet Nordisk Ministerråd har igangsatt i forhold til Hviterussland, spesielt med henblikk på å fremme menneskerettigheter og demokrati. Hviterussland er et diktatur i Nordens nærområder, hvor elementære sivile rettigheter ikke respekteres. Vi bør derfor holde Hviterussland i fokus og gjøre hva vi kan for å fremme en demokratisk utvikling.

Så noen ord om klima. Spørsmålet om klimaendringer vil få mye oppmerksomhet under det nordiske toppmøtet i forbindelse med Nordisk Råds årlige sesjon, som finner sted her i Oslo fra 30. oktober. Hvilke konsekvenser vil klimaendringene få for de nordiske landene? Dette spørsmålet vil stå sentralt under debatten. Da klimaendringene er spesielt synlige i de arktiske områdene, bør vi bidra til at det også fokuseres på dem. Et annet sentralt tema blir hvordan de nordiske landene kan påvirke FNs klimatoppmøte i København i 2009. Det vil bli det mest betydningsfulle klimamøtet siden Kyoto-møtet i 1997. Målet er å få en internasjonal klimaavtale som kan avløse Kyotoprotokollen. Jeg mener at klimamøtet i København vil gi en god anledning til felles nordiske markeringer. Vi kan bl.a. synliggjøre nordiske verdier, forskning og utvikling av miljø- og energiteknologi.

Et tema som opptar meg sterkt, og som flere andre har nevnt, er menneskehandel, herunder spesielt prostitusjon og trafficking. Det er dessverre blitt et problem med stadig større aktualitet i norske og andre nordiske byer. Vi trenger ikke gå lenger enn noen kvartal fra hvor vi nå befinner oss, for å få bekreftet det. Jeg er derfor glad for at Nordisk Ministerråd har grepet fatt i dette problemet.

Noe av bakteppet er at det har skjedd store endringer i prostitusjonsmarkedene i de nordiske land og internasjonalt de siste årene. Økt globalisering, store forskjeller mellom rike og fattige land og åpning av grensene mot tidligere Sovjetunionen og Øst-Europa er sentrale stikkord. Resultatet er bl.a. økt menneskehandel og mer prostitusjon.

Dette krever nye sosiale, rettslige og politiske tiltak. Før de kan iverksettes, må vi imidlertid avklare nye problemstillinger. Skal f.eks. prostitusjon kriminaliseres? Om dette er det ikke politisk enighet i Norden – verken innen den enkelte land eller mellom landene. Hva så med etterspørselssiden? Flere av de nordiske landene forsøker nå å begrense rekrutteringen til prostitusjon ved også å se nærmere på dem som kjøper sex. Videre har vi sett at prostitusjon og menneskehandel i tiltagende grad krysser grenser, noe som gjør det helt nødvendig med et betydelig sterkere internasjonalt fokus.

Nordisk Ministerråds svar på disse utfordringene er bl.a. prosjektet «Prostitusjon i Norden». Det tar sikte på å etablere et felles kunnskapsgrunnlag som vil øke muligheten for et godt nordisk samarbeid. Jeg ser fram til å studere resultatene av dette samarbeidet.

Til slutt noen ord om globalisering. «Norden som global vinnerregion» – ja, det høres jo flott ut. Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd har, sammen med en annen bidragsyter, utgitt en rapport med en slik tittel. Den fokuserer på nordiske verdier og anbefaler felles strategier basert på felles visjoner og handlekraft. De nordiske samarbeidsministrene har fulgt opp med konkrete forslag. Jeg synes dette er positivt. Imidlertid har jeg, liksom andre, reagert litt på innfallsvinkelen. Er det slik at globaliseringen gir vinnere og tapere? Hvis noen skal vinne, må det skje på bekostning av andre? Jeg ser for meg en vinn-situasjon knyttet til globalisering. Samtidig ser jeg at noen land høster mye større fordeler av globaliseringen enn andre. Ikke minst er de nordiske landene godt posisjonert. Dessverre synes en del land å stå igjen som tapere. Dette mener jeg gir oss et ansvar for å hjelpe fattige land til å høste fordeler av globaliseringen. De bør dessuten skjermes mot de verste negative konsekvensene.

Vi bør med andre ord ikke se oss blinde på hva vi selv kan tjene i kroner og øre på globaliseringen, men være med og ta et globalt ansvar. Det har vi råd til. Jeg tenker her først og fremst på å bidra til å løse globale miljøproblemer og fattigdomsproblemer – og å fremme menneskerettigheter og demokrati.

Statsråd Heidi Grande Røys [11:15:29]: Eg må få lov til å kommentere, eg òg. Som ivrig Brann-tilhengar i mange år er det jo lov til å glede seg over at gullet kom heim. Men utover det trur eg ikkje eg skal gå så langt inn på diskusjonen mellom presidenten og representanten Inge Lønning, for i Nordisk Råd har vi no brukt fleire år på å diskutere sjølvstyrte område, og eg ser med gru på at det eventuelt kunne kome ein søknad frå Bergen om å få større fullmakter i forhold til både nordisk og nasjonalt arbeid. Så vi får la gleda strekkje oss så langt som til gullet, og så får vi, trur eg, parkere det der.

Til noko som er langt meir alvorleg: Isbjørnen forsvinn i same takt som isen i Polhavet, og om 50 år kan isbjørnstammen faktisk vere redusert med meir enn 30 pst. Isbjørnen er eit viktig symbol på kva som rører seg innanfor klima, og framsida av årets stortingsmelding om nordisk samarbeid skal illustrere dette, og at nordisk samarbeid i aukande grad tek tak i problemstillingane knytte til klima.

Nordisk Råds sesjon i Oslo skal då òg i stor grad dreie seg nettopp om klima, energi og miljø, og nordisk samarbeid i det heile dreier seg i aukande grad om desse emna. Og igjen er, som fleire av representantane har vore inne på, det nordiske samarbeidet inne i ei politisk omstilling – ei dynamisk omstilling, som nokon sa – for å møte aktuelle utfordringar, og det er bra.

Dei nordiske landa må vere med på å møte dei globale utfordringane der det gir nordisk nytte, men òg der vi best kan medverke. I kjølvatnet av debatten om globalisering på Nordisk Råds sesjon i fjor har Nordisk Ministerråd i den samanhengen vedteke å prioritere klima, energi og miljø, kunnskap og innovasjon, grensehindringar og profilering.

Konkret samarbeid og prosjekt i samband med dette er under utvikling. Vi skal vere utolmodige, men samtidig har iallfall eg eit behov for å erkjenne at godt arbeid tek noko tid. Vi skal ikkje kaste pengar etter forhasta tiltak, men bruke tid på å få fram dei riktige og konkrete tiltaka som vi skal prioritere. Og vi skal sørge for å forankre aktivitetane der innsikta og kompetansen er å finne, og der aktivitetane skal gjennomførast. Det vil først og fremst seie nordiske fagministerråd med deira institusjonar og dei andre nordiske og nasjonale baklanda. Det vert ei stor utfordring for det nordiske systemet å arbeide meir tverrsektorielt både innerter i landa og mellom fagministerråda enn det vi har gjort til no, men eg trur det er heilt nødvendig når vi skal ha nokre overordna arbeidsområde som vi skal jobbe fram mot.

Finansieringa for budsjettåret for 2008 er sikra gjennom ei disponering av 60 mill. danske kroner. Vi har begynt diskusjonen om finansiering dei komande åra, og den må vi sjølv sagt ha i tett dialog med Nordisk Råds budsjettgruppe, men òg med fagministrane.

Som eksempel på aktuelle konkrete samarbeidsområde kan eg nemne dei globale klimaforhandlingane, nye energiløysingar, koordinering og programmering av nasjonale forskingsinnsatsar – òg innanfor klima, energi og miljø – og ei styrking av nordiske innovasjonsmiljø. Dei nordiske statsministrane gav startskotet for ei rekkje ulike tiltak på møtet sitt i juni, og det skal rapporterast om status i arbeidet på statsministermøtet under sesjonen i neste veke. Det er positivt at statsministrane er direkte engasjerte i arbeidet, det viser den vekt dei nordiske regjeringane legg på denne verksemda.

Statsministrane skal òg delta på det nordiske globaliseringsforumet som den svenske formannskapet skal arrangere i april neste år. Forumet skal vere ei rådgivande plattform der politikk, næringsliv, forskning og organisasjonar skal møtast årleg for å diskutere idear og styrkje forankringa av det nordiske globaliseringsarbeidet. Tema for forumet i 2008 vert framleis diskutert, men vert relatert til

klima, energi og miljø. Eg ser òg for meg at innlegg frå parlamentarikarar i sesjonen neste veke vert viktige innspel i forhold til kva det toppmøtet skal handle om, så her er det viktig at ein har gode innlegg som òg adresserer det.

I denne prosessen for å skape nordisk nytte og forankring av arbeidet med globalisering er det viktig, som eg sa, at Nordisk Råd er aktive og medverkar kontinuerleg. Eg håpar rådet og Ministerrådet kan sjå på dette som eit felles ansvar der vi saman kan lukkast nettopp med å skape den politiske dynamikken som vi treng for at dette skal verte noko som gir konkrete resultat, så det ikkje berre vert ord og flosklar og nye prosjekt som ikkje har nytte verken her eller der.

Eit anna satsingsområde som no vert vidareført, òg som ein del av globaliseringsarbeidet, er nedbygging av grensehindringar. Som denne debatten viser, og som alle debattar eg er på i nordisk samarbeid, viser, er interessa og engasjementet rundt det å byggje ned grensehindringar stort òg blant parlamentarikarane. Dei nordiske statsministrane vedtok i juni i år at dei kvart år på møtet sitt i samband med sesjonen skal få lagt fram ei utgreiing for grensehindringar som står att, og tiltak for å fjerne desse. Under arbeidet med årets utgreiing har pådrivarane innanfor sosial- og helseområdet og næringsområdet, som vart etablert under vår formannskap i fjor, kome med sentrale innspel til den finske formannskapet som har leia arbeidet.

Etter forslag frå Nordisk Råd om etablering av ein samordnar for grensehinderarbeidet er det no utarbeidd eit forslag til ny struktur for det samla grensehinderarbeidet. Dette vert det ei utgreiing om i neste veke, men eg vil likevel nytte høvet til å seie noko om kva som er tenkt. På bakgrunn av behovet for å ha sterkt fokus på sakene og ikkje minst for betre samordning av dei mange gode kreftene som arbeider med grensehindringar, skal det skipast eit nordisk grensehinderforum. I forumet skal det sitje ein nasjonal representant frå kvart av landa, og gruppa skal leiast av ein overordna samordnar som òg skal rapportere til landa. Generalsekretæren i Ministerrådet skal delta i forumet. Det trur eg er viktig nettopp for å sikre at både sekretariatet jobbar med forumet, og ikkje minst for at vi skal få på plass den samordninga som kanskje har mangla noko tidlegare. Dei nasjonale representantane vil få sentrale oppgåver når det gjeld grensehindringar i sine respektive land. Etter kvart som grensehinderforumet finn si form, vil oppgåvene til dei to sektorpådrivarane verte inkluderte i forumet, og dei ordningane som vi oppretta i fjor, vil verte avvikla. Men vi må sørje for at fleire av dei forslaga som òg representantane i salen har vore inne på, kan gå igjennom – og ikkje verte lagde i ein ny skuff i påvente av at nye skal ta dei fram. Det er viktig.

Som eg var inne på innleiingsvis, har ei anna sentral rolle i det nordiske samarbeidet det siste året vore å styrkje deltakinga frå dei sjølvstyrte områda. Sjølv om det ikkje gjeld Noreg direkte på same måten som Danmark og Finland, har dette vore ei viktig sak for det nordiske samarbeidet som heilskap – og difor òg for Noreg. Utgangspunktet vårt har vore at det er viktig at dei som ynskjer å

medverke til eit godt nordisk samarbeid, òg må få høve til det på ein konstruktiv måte.

Ei eiga arbeidsgruppe har vore sett ned for å sjå nærare på deltakinga til dei sjølvstyrte områda i nordiske institusjonar, samarbeidsorgan og program. Innstillinga frå arbeidsgruppa vart godkjend på samarbeidsministermøtet på Åland den 5. september. Dokumentet har fått namnet Ålandsdokumentet, og det skal no gjere seg gjeldande og finne si form i det daglege samarbeidet.

Blant konklusjonane i Ålandsdokumentet vil eg særleg trekkje fram at Danmark og Finland heretter kan gi representantar for Færøyane, Grønland og Åland ansvar for å leie ministermøte, embetskomitear og arbeidsgrupper. Dette kan gjere dei sjølvstyrte områda langt meir synlege og gjere det lettare for dei å prege det nordiske samarbeidet. I forhold til Nordisk Råd er det semje om at Helsingforsavtalen skal forståast slik at dei sjølvstyrte områda får rett – innanfor den kompetansen dei har fått overført frå landa – til å vere adressatar og å svare på spørsmål, rekkommandasjonar og andre framstillingar frå rådet. Dermed kan dei sjølvstyrte områda òg delta meir aktivt og synleg i dialogen mellom regjeringssida og parlamentariskarsida.

Eg hadde stor glede av mitt samarbeid med rådet om budsjettarbeidet då vi hadde formannskapet i fjor. Eg har gitt det rådet til dei komande formannskapane at det er viktig å ha god og tett dialog og faste møte gjennom heile året med budsjettgruppa i Nordisk Råd. Ikkje minst er det viktig at rådet er aktivt tidleg i prosessen, når ein tek dei politisk overordna diskusjonane, slik at ein på ein måte ikkje kjem inn for seint – etter at ein har diskutert dei store politisk overordna sakene – og berre vert sitjande og file på konkrete prosjekt. Det er viktig at ein òg har dei store politisk overordna diskusjonane – for å sikre at vi har ein felles ståstad når det gjeld dei utfordringane vi står overfor.

Eg ser jo godt for meg at dei komande budsjetta kan verte meir krevjande enn dei vi har hatt til no, nettopp fordi vi skal finne eit større rom for finansieringa av globaliseringsarbeidet innanfor ordinære budsjett enn det vi treng gjere i 2008. Det vert krevjande og vil utelukkande vere avhengig av eit godt samarbeid og ein god dialog mellom rådet og Ministerrådet. Så det er noko iallfall eg vil leggje til rette for. Og eg har god tru på at Sverige, som skal ta over formannskapet neste år, har det same synet.

Det vert spennande å følgje gjennomføringa av budsjettreformene for å skape strammare styring og meir politikk, som låg inne frå den gruppa vi hadde sett ned, som skulle modernisere heile budsjettprosessen i Nordisk Råd – noko som òg er viktig for å sikre innsyn og medverknad i budsjettprosessane.

Berit Brørby (A) [11:26:41]: Innstillingen fra utenrikskomiteen og rapporten fra den norske delegasjonen til Nordisk Råd viser at det nordiske samarbeidet er mer dynamisk og viktigere enn noen gang. Det er ikke bare det interne nordiske som er viktig, men mer og mer det samarbeidet Norden har med sine naboland – Russland, De

baltiske stater, østersjølandene og EU, for å nevne noen. Berlinmurens fall har gjort dette mulig.

Så til de nære ting. Nordisk Råds budsjett på nesten 900 mill. danske kroner vil bli vedtatt neste uke. Det er viktig for meg som leder av budsjettgruppen å understreke overfor samarbeidsministeren at alle partigruppene i Nordisk Råd mener at fagministrene må ta et betydelig større ansvar for å forme og prioritere sine budsjettområder, i tett samarbeid med parlamentarikerne i fagutvalgene i Nordisk Råd. Det er så å si fraværende i dag. En slik arbeidsform ville aldri blitt akseptert i Stortinget, Folketinget, Riksdagen eller Alltinget.

Statsministrene har bestilt at det skal finnes penger, minst 60 mill. kr, til å finansiere ulike globaliseringstiltak. Det er bra at statsministrene er bestillere av mer nordisk samarbeid. For neste år er globaliseringstiltak finansiert ved å bruke 35 mill. kr av Nordisk Råds likviditet. Resten er samlet fra ulike budsjettposter. Samtidig med denne operasjonen sender altså Nordisk Ministerråd ca. 35 mill. kr av likviditeten tilbake til landene. Det betyr at Norge, som allerede har en ganske velfylt statskasse, får tilbake 5–7 mill. kr. Da blir pengene rett og slett en kuriositet.

Penger tilbake trenger vi ikke. Vi trenger heller penger til å løse flere oppgaver i nordisk samarbeid, bl.a. oppgaver som utenrikskomiteen i Stortinget og alle i Nordisk Råd har vært opptatt av, nemlig å bekjempe trafficking og prostitusjon. Her trengs det flere tiltak og mer penger. Det som burde ha vært gjort, var å beholde den likviditeten som landene nå får tilbake, videre inn i budsjettet i 2009 for å delfinansiere de ulike påleggene og initiativene som statsministrene vil komme med.

Det blir en krevende øvelse å omdisponere budsjettet for 2009 – det arbeidet har jo allerede startet – når det også skal være plass til det fellesnordiske initiativ knyttet til det store klimatoppmøtet som skal være i København i 2009. For eksempel må vi finne penger til et eget nordisk undervisningsprosjekt. Jeg mener at vi bør ha et nordisk undervisningsprosjekt hvor skolebarn og unge på forskjellige nivåer kan følge klimakonferansen virtuelt og få innsikt i klimaproblemene og deres virkning i forskjellige deler av verden, og at vi dermed også iverksetter et eget undervisningsinitiativ for skoleelever om klimaproblemer. Dette burde vi faktisk ha startet med allerede i 2008. Det seneste er å finne penger til dette i 2009.

Grensehinder er et annet område hvor parlamentarikersiden har stor utålmodighet. Vi vil se resultater. Det er gjort noen viktige grep ved å ansette pådrivere, som de kalles, og det er bra, selv om parlamentarikerne helst ville hatt en ombudsmann på full tid, med rapporteringsplikt direkte til parlamentarikerne.

Pådriverne er i ferd med å synliggjøre enda flere grensehinder enn det som allerede faktisk er kartlagt. De kartlegger stadig nye, og de har funnet ut at både næringsliv og hvermannsen så å si daglig opplever grensehinder. Derfor må det lages gode rutiner, i hvert fall bedre enn i dag, for at det som kartlegges av pådriverne, forelegges parlamentarikersiden – med det mener jeg parlamentene – og fagministrene i hele Norden, og det må være politisk vilje i regjeringene til å løse dem. Bare da lykkes vi i å

bryte ned grensehinder. Jeg tror ærlig talt at vi allerede vet nok til å sette i gang. Det som mangler, er at det handles mer. Jeg mener også at greier vi ikke denne oppgaven, utfordrer det hele Nordisk Råds legitimitet.

Nordisk Råd er vitalisert, og en rekke store politikk-områder er løftet fram. Jeg skal bare nevne noen områder som skal drøftes neste uke.

Vi vil bl.a. få en redegjørelse fra ministerrådssiden om det alkoholpolitiske samarbeidet i Norden. Vi vil få en redegjørelse om det konsumentpolitiske samarbeidet i Norden og en redegjørelse om likestillingssituasjonen i Norden. Det vil være en redegjørelse om etablering av et nordisk genressursenter. Det vil også være en redegjørelse om hvordan man kan forsterke de selvstyrende områders deltakelse i nordisk samarbeid. Det vil være oppfølgingsinitiativ angående globaliseringen. Ikke minst vil det være en viktig redegjørelse om EUs maritime politikk og Norden. Og selvfølgelig vil det være en redegjørelse om grensehinderarbeidet.

Fra parlamentarikersiden er det også tatt opp en rekke viktige saker som vil bli drøftet. Foruten grensehinder, som snart går igjen i alle saker, blir det også drøfting av et integrert syn på forvaltningen av Østersjøen. Det vil også være en diskusjon om et felles nordisk initiativ for implementeringen av EUs direktiv om den offentlige sektors energibruk. Det vil være debatt om psykiatrien i Norden. Og en rekke andre viktige saker vil bli løftet fram.

Til slutt: I tillegg til arbeidet med felles nordiske spørsmål har Nordisk Råd en viktig oppgave som brobygger. Nordisk Råd deltar i en rekke sammenhenger. Det er nok å nevne Vestnordisk Råd, Østersjøkonferansen, Baltisk forsamling og den arktiske parlamentariske komite, og vi har etablert viktige kontakter i land som Russland, de baltiske stater og andre land som strever med å bli reelle demokratier.

For en ukes tid siden arrangerte Nordisk Råd for første gang et møte med representanter fra den hviterussiske opposisjonen og en representant fra Lukasjenkos styre for å bidra til dialog på tvers av regimer.

Internasjonalt samarbeid krever tålmodighet. Det å bygge tillit er nødvendig, men ikke gjort i en håndvending. En viktig forutsetning for at det nordiske samarbeidet skal få gjennomslag, er at de ansvarlige ministre tar sitt ansvar og følger opp på sine områder. Det betyr at regjeringsmedlemmene må ta seg tid til å melde tilbake til oss i Nordisk Råd om hvorledes de følger opp de resolusjoner og vedtak som fattes i de ulike fora hvor vi er med.

Helt til slutt: Representanten Karin S. Woldseth tok opp to viktige områder i sitt innlegg. Det ene var alle arbeidsgruppene som er nedsatt av Nordisk Ministerråd. Den største mengden er faktisk der. Det er bare en håndfull som er nedsatt av parlamentarikersiden, altså Nordisk Råd. Det som er viktig når det gjelder disse arbeidsgruppene, er: Hva lærer vi av dem? Hvor får vi tak i den informasjonen som de kommer fram til? Hvilke suksesskriterier anvendes fra ministerrådssiden når de blir nedsatt? Hva skal de levere? Det er fortsatt ganske uklart for mange av oss.

Det andre spørsmålet som representanten Karin S. Woldseth reiste, er hvorfor en tillater å ha spesielle regler for enkelte partier som er med i Nordisk Råd. Til det vil jeg si, og jeg vil gi et signal fra mitt ståsted: Jeg mener det er tid for reformer, tid for å ta tak i dette spørsmålet som representanten Woldseth reiser. Riktignok må vi forholde oss til de reglene vi har, slik de er pr. i dag, men jeg mener at reglene kan endres. Vi får sette i gang et arbeid med det straks, slik at når vi skal velge posisjoner for 2009, er dette ryddet unna, og at alle som deltar i Nordisk Råd, blir definert som partigrupper.

Eirin Faldet hadde her overtatt presidentplansen.

Hill-Marta Solberg (A) [11:36:24]: St.meld. nr. 41 for 2006-2007, om det nordiske samarbeid, omtaler også de regionale samarbeidsorganene der de nordiske landene deltar utenfor Norden, herunder det arktiske. Fredag sist uke var jeg i Ottawa på møte i den arktiske parlamentariskomiteen. På møtet ble komiteen presentert for den nye arktiske planen til den kanadiske regjeringen. Planen innebærer en stor satsing på de kanadiske nordområdene, med sterk fokusering på styrking av den militære tilstedeværelsen – med bygging av nye baser, nye marinefartøyer og dypvannshavner. Det skal videre bygges et forsknings-senter, hvor fokus skal være forskning på nordområdene og Arktis.

Et gjennomgripende element i den kanadiske planen er å styrke kanadiske interesser i nordområdene. Sammenliknet med den tidligere planen er viktigheten av internasjonalt samarbeid sterkt nedtonet. Nå er det de nasjonale interessene som framheves. Jeg mener dette reflekterer den siste tids utvikling der mye av den internasjonale agendaen og debatten nettopp dreier seg om å sikre nasjonale interesser. Kartlegging av kontinentalsokkelen og fokusering på de rike ressursene som finnes i Arktis, er et naturlig fokus for de arktiske land. Men det er ikke nok.

Jeg tar dette opp for å peke på at vi ikke må glemme at det bare er mulig å finne løsninger for en god framtidig forvaltning av Arktis gjennom internasjonalt samarbeid. Dialog og samhandling må ha stor plass i det arktiske samarbeidet, og de nordiske land må være pådrivere for dette. Arktis er i forandring nå. Landsbyer må flyttes fordi grunnen blir skylt vekk under husene. Infrastruktur blir ubrukelig fordi tundraen smelter. Cruiseskip med kapteiner utdannet for middelhavsforhold navigerer mellom isfjell, og flere tusen passasjerer går i land i byer som har noen få hundre innbyggere. Og Nordvestpassasjen var, som vi vet, for første gang på veldig lenge isfri i september i år.

Alle skjønner at det som skjer, er en konsekvens av den globale oppvarmingen. Det dramatiske for Arktis er at temperaturøkningen her er mer enn dobbelt så kraftig som det globale gjennomsnitt. Derfor er også konsekvensene så synlige allerede. Klimautfordringen må møtes med to hovedstrategier. Den ene er tiltak for å redusere utslipp av klimagasser. Den andre er tilpasninger til de endringer som følger av klimaendringen som allerede er i gang.

Det haster med å finne fram til løsninger som kan gi oss et Arktis med bærekraftige samfunn og bærekraftig natur. Den norske regjeringens nordområdesatsing har en sterk fokusering på dialog og samarbeid. Det er nødvendig. Vi trenger forpliktende avtaler som regulerer aktiviteten i et stadig mer åpent polhav, der både energiressurser og nye sjøruter blir lettere tilgjengelig. Dette påkaller internasjonale løsninger og ikke nye polarkappløp.

Dette er problemstillinger som også reflekterer arbeidet i den arktiske samarbeidskomiteen. Vi er nå i gang med forberedelsene til den neste parlamentarikerkonferansen, som skal finne sted i Alaska i august 2008. Her vil tilpasninger til klimaendringer og bruk av alternative fornybare energikilder være sentrale temaer.

Vi ser også med spenning fram til resultater fra det fjerde internasjonale polaråret, som pågår i år og neste år. Forskningsinnsatsen som foregår i den forbindelse, er formidabel. Helt vesentlig er også at det for første gang i et polarår forskes på hvordan menneskene som bor i området, dvs. i Arktis, lever. Naturvitenskapen er nødvendig for å forstå hva som skjer, og hvorfor, men vi må også få fram samfunnskunnskapen, kunnskapen om hvordan de mennesker og de samfunn som berøres av klimaendringene, påvirkes. Det påligger oss et stort ansvar i Norge og i Norden for å omsette funnene i denne forskningen til god politikk for nordområdene.

Som parlamentarikere i Norden må vi ta ansvar for politiske svar på den innsikt vitenskapen og forskningen har gitt oss om hvordan Arktis nå endres som følge av den globale oppvarmingen.

Ivar Kristiansen (H) [11:41:17]: Komiteinnstillingen og rapporten viser tydelig at vi har et omfattende og fremgangsrikt nordisk samarbeid. Jeg synes også debatten har vist at dette samarbeidet kanskje mest av alt viser at Norge er det land som har mest å tjene på at vi får oppmerksomhet rundt de hovedspørsmål som flere har trukket inn i denne debatten. En ting er å rette oppmerksomheten mot de forhold som berører mangelen på samarbeid over landegrensene, og at vi får bort grensehindre, men mest av alt er det viktig å få en større fokusering på den situasjonen som vi opplever når vi trekker frem de områdene som vi har i vår egen bakgård, ikke minst sett i forhold til at Norge står utenfor det direkte europeiske samarbeidet. Det er klart at vi har et sterkt behov for å få dra-hjelp til å få økt oppmerksomhet rundt miljøutfordringene, klimautfordringene, i vårt eget område. Derfor viser også denne komiteinnstillingen og denne rapporten at vi har lyktes med å få en større fokusering på de arktiske områdene og også, vil jeg si, en større fokusering på et økt østersjøsamarbeid.

Bare noen få merknader til behovet for å delta i østersjøsamarbeidet i enda større grad. Jeg har hatt gleden av å følge et utvalg som har jobbet med Østersjøen som sådan som et område som dessverre fremstår som det mest forurensede havområde i hele verden – som vi har i vårt grensefarvann, og som er blitt verdens mest forurensede havområde på grunn av at man ikke har koordinering, at man ikke har politiske tiltak som gjør at de land som gren-

ser til Østersjøen, er i stand til å samhandle i tilstrekkelig grad, noe som har medført at Østersjøen på mange måter er blitt en felles utslagsvask for ulike aktiviteter, som har gjort at de som bor i de nære områdene til Østersjøen, er de som lider ved dette.

Når jeg trekker dette frem, er det på grunn av det arbeidet, utmeislet i en rapport, som har vært ledet av Asmund Kristoffersen på en utmerket måte, som jeg anmoder statsråden gjennom Ministerrådet å sørge for blir fulgt opp i det videre arbeid.

Så er det flere som har dratt frem begrepet «Norden som vinnerregion». Det er bra, og det er i høyeste grad rettfærdig. Men jeg sitter også som medlem i Nordisk Råds handikappolitiske utvalg. Der skurrer faktisk vinnerregionbegrepet – det skurrer ganske kraftig. Vi ser at vi bare i Norge har 450 000 mennesker i arbeidsfør alder som har et handikap eller et utgangspunkt som gjør at de ikke kan delta i hverdagen som de såkalte friske menneskene gjør. Det forhold at vi i Norden har mellom tre og fire millioner mennesker i arbeidsfør alder som på mange måter helt eller delvis er satt utenfor, er en situasjon som gjør at vi ikke kan si at den velferdsmodellen som vi ynder å presentere utenfor Norden, er spesielt gjeldende for denne gruppen.

I Norden måler vi ofte suksessfaktoren etter hvor stor andel sysselsetting vi klarer å oppnå til enhver tid. Det er helt åpenbart at på dette området er Norden best i verden. Vi ser at i Norge, som i de fleste nordiske land, er sysselsettingsfaktoren økende, mens det for handikappede er en fallende tendens. Vi har en sysselsettingsgrad i Norge på mer enn 70 pst., og den er økende. Blant funksjonshemmede er den nede på 45 pst., og den er fallende.

Når representanten Inge Lønning var inne på at vi på enkelte områder har for lite uenighet, føler jeg faktisk at han treffer blinken ganske godt når det gjelder dette utenforskapet som funksjonshemmede er en del av i Norden. Vi har en øredøvende enighet i den politiske oppfølgingen når det gjelder funksjonshemmede i Norge. Men likevel opplever vi altså stagnasjon. Mitt bidrag her er å be statsråden om at også på dette området må Nordisk Ministerråd i større grad være i stand til å sette disse meget viktige spørsmålene på dagsordenen.

Helt til slutt: Det har vært mye snakk om Bergen og Brann i denne debatten. Jeg tror jeg er nødt til å oppklare en meget åpenbar misforståelse. Brann er ikke blitt norgeomester, som det synes å herske en oppfatning om. De ble i går i beste fall seriemestere i Norge.

Presidenten: Der ble da en åpenbar misforståelse oppklart.

Heikki Holmås (SV) [11:47:45]: Det skal bli mer Brann. For dem av oss som aldri i hele sitt liv har opplevd at Brann har vunnet seriegullet, som jeg og alle andre født etter 1963, rager faktisk seriegullet enda høyere enn cupfinalen og det å heve kongepokalen. Så dette er gode greier.

I går vant altså Brann seriegullet. Jeg skulle gjerne vært på Brann stadion og sunget «Gullet ska hem, gullet

ska hem, hem til Bergen, gullet ska hem». Men det var jeg altså ikke. Jeg håpet jeg skulle fått vært til stede. Jeg var i Ålesund og prøvde å ro seieren i land der, men klarte ikke det. Det er altså 44 år siden sist Brann vant gullet. Jeg håper det ikke blir like lenge til neste gang.

Normalt sett skulle gårsdagen også kvalifisert Brann til Royal League, men det gjorde den ikke, for på lørdag gikk Norges Fotballforbund ut og sa at vi vil ikke være med på Royal League, fordi de avtalene som ligger der, ikke er gode nok. Da vil jeg gjerne si: Mange av representantene her er også representanter i Nordisk Råd. Er det én ting som kjennetegner Nordisk Råd, er det at det foregår et bredt samarbeid. Det er mange representanter fra mange politiske partier som møter hverandre i Nordisk Råd. Det er jeg veldig glad for, det er et godt samarbeid. Men det finnes ikke noen god nordisk offentlighet.

Etter min oppfatning fikk den nordiske offentligheten seg et skikkelig løft da vi innførte Royal League, for da fikk man for første gang sportsbilag i de norske avisene som ikke bare skrev om spansk tippeliga, engelsk tippeliga – Premier League – eller italiensk liga, men som også skrev om de nordiske ligaene. Plutselig var det slik at unge gutter og jenter som vokste opp her i landet, ikke bare kjente navnene på toppspillerne i de engelske, spanske eller italienske ligaene, men også begynte å kjenne toppspillerne i de andre nordiske ligaene. Dette skal ikke undervurderes, for det å danne en nordisk offentlighet er faktisk helt avgjørende for at man skal få den følelsen av kollektiv identitet som alle som deltar i Nordisk Råd, og alle som har Norden som et viktig punkt på dagsordenen, jobber for.

Jeg tror alle som vokste opp en generasjon før meg, husker disse svenskekampene – kampen mot svenskene. Det nikkes på pressebenken her. Svenskekampene husker alle, for det var noe som samlet hele det norske folk. Det var denne nordiske identiteten og denne krigen – ikke krigen, men den kameratslige kappestriden – som lå der. Det var viktig med svenskekampene. På samme måten hadde jeg håpet at vi skulle klare å gjøre Royal League til noe som var viktig for det norske folket, for da hadde vi klart å bygge en nordisk identitet og en nordisk offentlighet. Vi har svensk tv, men det er ikke mange av oss som har dansk tv, som ville være et viktig bidrag for å bygge en nordisk offentlighet. Derfor synes jeg Royal League er vesentlig.

Det står ikke mye om kultur og idrett i innstillingen. Det er et lite avsnitt om kultur, men idrett er ikke akkurat et sentralt tema i den innstillingen vi behandler nå om det nordiske samarbeidet. Derfor vil jeg oppfordre alle representantene som drar på møter i Nordisk Råd i framtiden, de som reiser som delegater, og jeg vil også oppfordre ministeren – som også er ihuga Brann-tilhenger – til å gjøre en bedre jobb for å sørge for at det som har kimen i seg til å skape en nordisk offentlighet, nemlig samlingen om en nordisk fotballiga, skal bli et viktig punkt på agendaen på de framtidige møtene i Nordisk Råd.

Det er altså 44 år siden Brann vant seriegullet sist. Jeg håper at jeg skal klare å oppleve det minst en gang til i livet mitt, selv om ingenting er sikkert i denne verden. Jeg håper at vi, med bidrag fra norske politikere, sørger for at

neste gang Brann vinner serien, får vi være med og konkurrere og prøve å bli best i Norden slik vi nå skal ut og prøve å bli best i Europa. Så kan vi sørge for å bringe tilbake det nordiske perspektivet i idrettslekene våre i den kameratslige kappestriden.

Presidenten: Presidenten er litt usikker på hva denne debatten egentlig dreier seg om, men leser altså at det er innstilling fra utenrikskomiteen om nordisk samarbeid. Spørsmålet er om debatten kanskje burde ha vært ført i Fotballforbundet.

Gunn Olsen (A) [11:53:24]: Jeg var et øyeblikk i tvil om jeg måtte trekke meg fra talerlisten, når temaet ble så endret som det så ut til å bli. Men nå er vi tilbake.

Denne debatten har vist at nordisk samarbeid er både viktig og ønskelig. Skal vi høste frukter av samarbeid i Norden, må vi bidra til at dette samarbeidet er på dagsordenen, sånn som nå, og at det får politisk status. Arbeidet som blir prioritert i utskottene, må følges opp av Nordisk Ministerråd. Heldigvis er det tilfellet på flere områder, også innenfor helse- og sosialpolitikken, som jeg er opptatt av. Vi synes ofte det går litt sent, og vi er utålmodige, som ministeren var inne på i sitt innlegg. Men hun har sjølsagt rett i at skal vi oppnå gode resultater på en rekke områder, tar det ofte tid.

St.meld. nr. 41 for 2006-2007, om nordisk samarbeid, har heldigvis særlig pekt på situasjoner for personer med nedsatt funksjonsevne, med fokusering på barn og unge, og det er stor fokusering på barn og unge i Norden. Det er vi veldig opptatt av. Heldigvis er det også sånn at vi kan løfte blikket litt og bekymre oss for og ta fatt i utfordringer som er utenfor de nordiske landene. I velferdsutskottets arbeid har vi vært veldig opptatt av helsesituasjonen i nordområdene, og særlig hos naboene våre i Russland. Jeg vil spesielt nevne Murmansk, som har vært på dagsordenen til velferdsutskottet over lang tid. Jeg er veldig glad for at det er tatt på alvor, også i St.meld. nr. 41. Jeg føler meg ganske trygg på at ministeren vil følge den saken spesielt og ta ansvar for at vi får gjort et godt arbeid for våre naboer.

Arbeidet i velferdsutskottet og i helse- og omsorgskomiteen synliggjør veldig de utfordringene vi står overfor, og at de er like i de nordiske landene. Vi har i velferdsutskottet i flere år jobbet med psykiatri i Norden, som et eksempel. Vi har vært spesielt opptatt av ventelistene for barn og unge innenfor psykiatri. Det vi kan slå fast, er at barn og unge med psykiske lidelser i Danmark er det samme som barn og unge med psykiske lidelser i Norge. Unge med spiseforstyrrelser i Finland er like krevende å behandle som unge med spiseforstyrrelser i Norge. Og ikke alle land i Norden er like gode på alt.

Vi vet at den medisinske og teknologiske utviklingen på helse går veldig fort. Noen ganger synes vi den går sent på enkelte områder, for vi vil så gjerne behandle alle for deres sykdommer og lidelser. Det er i alle fall sånn at vi til enhver tid utfordres på å gi pasienter den beste behandlingen. Det er ganske krevende for et lite land å ha spisskompetanse på alt. Det er ikke sikkert at vi skal ha det hel-

ler, derfor er det ganske mye å hente, tror vi, i et nordisk samarbeid, som kan gi store muligheter for å utveksle både tjenester og helsehjelp over Nordens grenser. Vi har ofte eksempler i media på at pasienter reiser til Danmark og Sverige for å få behandling, f.eks. ved enkelte krefttyper der det er uttalt at vi i Norge ikke kan gi den samme behandlingen.

Så er det også slik at Norge har sine gode ting å tilby det nordiske samarbeidet. Jeg har lyst til å nevne f.eks. telemedisin. Vi vet at miljøene i Tromsø er veldig langt framme når det gjelder telemedisin, kanskje blant verdens beste. Da er det viktig at det også kan være et tema i det nordiske samarbeidet. Jeg oppfordrer ministeren også her til å delta i den debatten. Den sosialdemokratiske gruppen har for øvrig løftet det fram i sine gruppemøter, og ønsker at det skal bli et tema i Nordisk Råd.

Nå er det som kjent sånn at vi skal planlegge temaene for 2008 i de ulike utskottene. Vi vil veldig fort se at det her er ganske alvorlige temaer som skal opp på dagsordenen, som er like i Sverige, Danmark, Finland og Norge. Jeg vil bare kort nevne vold mot eldre. Vi er veldig opptatt av drikkemønsteret blant unge i Norden. Vi er veldig opptatt av barn og unge som f.eks. opplever grov omsorgssvikt, og hva slags konsekvenser det på sikt får for dem. Vi ser at det er de samme utfordringene i Norge som det er i de andre nordiske landene, og jeg tror vi har veldig mye godt utbytte av det samarbeidet. Jeg ønsker at ministeren skal både følge med og følge opp de sakene som vi behandler.

Asmund Kristoffersen (A) [11:59:35]: Først vil jeg nytte anledningen til å takke Dagfinn Høybråten og Berit Brørby, henholdsvis president og visepresident i Nordisk Råd, for utmerket presidentskap i det året som har gått. De har bidratt sterkt til å vitalisere det nordiske samarbeidet. Representanten Inge Lønning har også gitt kraftfulle bidrag til et utvidet og målrettet nordisk samarbeid. Han var selv inne på noen av de hovedområdene som han har bidratt sterkt til, selv om han ikke nevnte seg selv. Men jeg synes det er grunn til å nevne det fra denne talerstol, for dette har preget det nordiske samarbeidet, bl.a. det siste året.

Mange talere har hatt ordet før meg i dag og har snakket om de store trekkene i det nordiske samarbeidet. Jeg skal derfor ikke bruke så mye tid på de generelle og overordnede momentene i det nordiske samarbeidet. Jeg vil likevel innledningsvis si at de som ikke synes at vi skal bruke så mye tid og energi på det nordiske samarbeidet, og som mener at det er bortkastet, totalt feilvurderer verdien av dette samarbeidet. Det er slett ikke selvsagt at fem selvstendige land og tre selvstyrende områder samarbeider tett. Ja, vi snakker her om et samarbeid mellom nasjoner som en ikke finner maken til noe sted i verden. Verdien av dette samarbeidet viser seg bl.a. ved at alle disse landene framstår som velferdsnasjoner, der nasjonenes befolkning samlet har fått ta del i en velstandsutvikling. Det kan framstå som et eksempel for mange andre nasjoner.

Det er god dynamikk i det nordiske samarbeidet. Samarbeidsministrene og statsministrene er aktive i dette ar-

beidet. Det er ny kraft i Nordens samarbeid med Nordvest-Russland. Det er spennende arbeid på gang på det forsvarspolitiske og sikkerhetspolitiske området mellom de nordiske land, slik spesielt representanten Marit Nybakk var inne på i sitt innlegg. Vi snakker om at det vi foretar oss i nordisk samarbeid, skal være til nordisk nytte, og de eksemplene som det er vist til her, er virkelig til nytte for Norden.

I miljø- og naturressursutvalget, som jeg for tiden er leder for, har vi ut fra gode grunner hatt hyppig og systematisk kontakt med naboland til Norden. Jeg vil her henlede oppmerksomheten på atomavfall og atomsikkerhet i forbindelse med energiproduksjon. Å besøke Andrejevabukta på Kola, en enorm lagringsplass for brukt og meget farlig atombrensel, var viktig for ved selvsyn å se hva som trengs å bli gjort, og ikke minst for å se hvordan norske penger er meget vel anvendt der. Verden har ennå ikke løst problemet med håndtering og sikker lagring av brukt kjernebrensel. Det er likevel tilfredsstillende å se at både Sverige og Finland, som anvender kjernekraft, forsøker iherdig på hvordan de skal kunne ta hånd om sitt eget avfall. Forhåpentligvis vil de lykkes, og kanskje kan de være modeller for verden for øvrig. Nordisk Råd har viet dette stor oppmerksomhet, siden det angår oss selv og kommende generasjoner i tusenvis av år. Derfor er vår oppmerksomhet rettet mot utilfredsstillende forhold ved gjenvinningsanlegget i Sellafield i England og nedbyggingen av Ignalina-kraftverket i Litauen.

Ja, vi har gjennom flere år hatt et tett og formalisert samarbeid om konkrete saker med de baltiske statene, spesielt gjennom deres fellesorgan, Baltic Assembly. Dette samarbeidet bygger vi ut, bl.a. når det gjelder havmiljøspørsmål i Østersjøen, energieffektivitet og sikkerhet. Vi følger også opp vår felles interesse for EUs politikk om en integrert havpolitikk. Vi ønsker også å systematisere vårt samarbeid med British-Irish Inter-Parliamentary Body på bl.a. områdene radioaktivt avfall og energipolitikk. Dette organet er en slags Nordisk Råd «light» versjon på De britiske øyer og Irland.

Det nordiske energisamarbeidet er meget viktig. Vi har et ganske godt fungerende marked, men flaskehalsen i overføringsnett, bedre integrasjon, bedre energieffektivitet og samarbeid om ny fornybar energi påkaller fortsatt stor innsats i det nordiske samarbeidet. Det er sørgelig at vi ikke er kommet lenger i overgangen til hydrogensamfunnet. Mitt forslag for noen år siden om å opprette et nordisk hydrogenfond ble torpedert av Nordisk Ministerråd med den begrunnelse at de nordiske land skulle følge EU-tempoet. Det var dumt! Vi kunne ha kommet lenger om viljen hadde vært der.

Nordisk Råd kan bli svært viktig for de nordiske lands felles kamp mot menneskeskapte klimaendringer. Gjennom dette samarbeidet inspirerer vi hverandre definitivt. Jeg mener også at det er viktig at de nordiske land på dette området i større grad enn hittil opptrer i retning av én stemme i internasjonale fora. Vårt initiativ i Nordisk Råd om en felles og synlig nordisk opptreden på verdens miljøtoppmøte i København i 2009 er viktig. Jeg forutsetter at regjeringene har merket seg dette og handler deretter.

Norge er svært opptatt av ulovlig, urapportert og uregulert fiske. Her trenger alle de nordiske land å stå sammen for å sikre at både EU-landene og Russland gjennomfører en sivilisert politikk. Hittil har det vært mangelfullt.

For å kvittere for representanten Ivar Kristiansens hyggelige visitt til meg når det gjelder østersjøensamarbeidet, vil jeg gi ham sterk honnør for at han i alle forsamlinger der det har vært naturlig å møte internasjonalt, har tatt opp dette fiskejuksproblemet, slik at det ofte har kommet på sakskartet. Det er viktig, for sikker forvaltning av naturressursene har med vår framtid å gjøre.

Bendiks H. Arnesen (A) [12:07:16]: Jeg ser på det nordiske samarbeidet som veldig viktig, ikke bare for de nordiske land, men også for verden omkring. Den nordiske samarbeidsmodellen må være et godt eksempel for andre land på hvordan naboland kan samarbeide på en fredelig og utviklende måte.

Jeg har respekt for store internasjonale samarbeidsorganer og organisasjoner, og de samarbeidsprosjektene som disse står for, men jeg tror ikke behovet for et sterkt formalisert nordisk samarbeid er av mindre betydning fordi disse finnes – snarere tvert imot.

Målet med det nordiske samarbeidet er å øke fellesskapet mellom de nordiske land og oss som bor i disse landene, gjennom en sterk folkelig forankring.

Jeg er glad for, men ikke forbauset over, at meningsmålinger viser at det nordiske samarbeidet står meget sterkt hos innbyggerne i de nordiske land, og at det er stemning for å forsterke dette samarbeidet ytterligere. Dette synes jeg at de som mener at det nordiske samarbeidet har utspilt sin rolle og er overflødig, skal merke seg.

Jeg vil også understreke betydningen av at de unge er blitt så synlige i det nordiske samarbeidet gjennom Ungdommens Nordiske Råd. Disse flotte ungdommene tilfører det nordiske samarbeidet mye i dag, og dette forteller oss at samarbeidet kan bli enda mer omfattende i årene som kommer.

Jeg vil også ved denne anledning nevne det betydningsfulle arbeidet som gjøres fra Foreningen Norden for å fremme det nordiske samarbeidet og fellesskapet. Ikke minst er det gledelig å se at de også arbeider iherdig for å ta vare på det skandinaviske språkfellesskapet. Jeg håper at dette frivillige nordiske samarbeidet vil fortsette med uforminsket styrke, og at de får rammebetingelser til en fortsatt positiv utvikling.

Nordens samarbeid med våre naboland er også meget viktig og i positiv utvikling. Jeg har selv fått anledning til å jobbe med urfolksspørsmål i Medborger- og forbrukerutvalget i Nordisk Råd. Her har jeg jobbet med å få fram hva vi fra nordisk side kan bidra med for å støtte urfolk i Barentsregionen. Jeg har fått anledning til å reise omkring i disse områdene for å snakke med folk og se hvordan de lever.

Vi vet at velferdsgapet mellom folk som bor i disse områdene, er enormt, men jeg er ikke sikker på at så mange vet hvordan situasjonen er for urfolk spesielt. Det vil

(Arnesen)

føre for langt å gå inn på dette her, men om dette kunne jeg ha snakket veldig mye. Medborger- og forbrukerutvalget i Nordisk Råd har i denne sammenheng synliggjort behovet for kortsiktig og langsiktig bistand til urfolk i Nordvest-Russland, spesielt når det gjelder helse og næringsutvikling.

Jeg har med glede og respekt registrert at Ministerrådet har tatt imot disse og andre innspill på en meget konstruktiv måte, og at konkrete tiltak er iverksatt på flere viktige områder. Ikke minst vil jeg nevne innsatsen for å fremme demokratiutvikling, språk og kultur.

Dette er eksempler på at nordisk samarbeid er viktig også for verden omkring, og at det virkelig skjer noe med utgangspunkt i det nordiske samarbeidet.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Inge Lønning (H) [12:11:40]: Årets debatt om nordisk samarbeid har vært uvanlig spenstig, til tider har den kanskje minnet om et sportsarrangement, og det er det jo sjelden at stortingsdebatter gjør. Jeg følte trang til kanskje å minne min medrepresentant Heikki Holmås om at vi politisk har én ting til felles, nemlig at vi begge representerer Oslo i denne forsamling.

Til sakens konstitusjonelle sider: Samarbeidsministeren uttrykte en viss uro for risikoen for at man skulle få ambisjoner om et selvstyrende område i Norge. Det kan statsråden ta helt rolig. Etter mitt skjønn: Ambisjonsnivået er vesentlig høyere enn å styre seg selv. Det dreier seg om å gjøre den omtalte by, hvis navn jeg ikke skal nevne, til en global vinnerregion.

Men så til det temaet jeg følte trang til til sist å knytte en liten kommentar til. Samarbeidsministeren var inne på det nye forum som etableres for å ivareta grensehinderproblematikken, og til det vil jeg si at jeg synes det er en meget god løsning. Om man kaller ting for det ene eller det annet – ombudsmann, forum eller hvilken terminologi man velger – er jo egentlig nokså likegyldig, bare saken blir ivaretatt på en effektiv måte.

Det som fra min side har vært en motforestilling mot ønsket om å ta i bruk ombudsmannsbegrepet i denne sammenheng, er at det lett vil tildekke det forhold at det nordiske samarbeidet tross alt er et mellomstatlig samarbeid. Det innebærer at det vanlige innholdet i ordet «ombudsmann», som er etablert både i Norge og i andre land – dette er jo ett av de få ord det norske språk har beriket andre språk med – egentlig ikke vil passe på en funksjon som skal finne sted innenfor rammen av et mellomstatlig samarbeid. Men det som er livsviktig, er at dette forum får den nødvendige politiske tyngde, og at det fra Ministerrådets side også får den tilstrekkelige prioritering, slik at det virkelig kan ivareta funksjonen.

Det flere talere har pekt på, og som jeg tror er helt riktig, er at tyngden i de nasjonale byråkatiene på dette området er såpass stor at det skal betydelig politisk vilje til, og det skal betydelig politisk gjennomføringskraft til, for at man skal lykkes i å bygge ned unødvendige grensehind-

ringer. Jeg er enig med representanten Brørby i at kanskje den viktigste testen på effektiviteten i det nordiske samarbeid, sett fra borgernes synspunkt, er om vi lykkes i å løse dette problem.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 1 og 2.

(Votering, se side 256)

S a k n r . 3

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Gunnar Kvasshheim, Vera Lysklætt, Leif Helge Kongshaug og Anne Margrethe Larsen om satsing på vindkraftproduksjon basert på havmøller (Innst. S. nr. 288 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:67 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker etter innlegg fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Presidenten vil bemerke at saksordføreren for denne saken, Heidi Sørensen, har trådt ut av Stortinget, og første innlegg holdes derfor av Tore Nordtun.

Tore Nordtun (A) [12:16:30]: La meg først starte med å si at jeg setter pris på dette forslaget fra Venstre, bl.a. fra representanten Kvasshheim, og at vi får dette opp på den politiske dagsordenen via denne kanalen. Vi er enig med forslagsstillerne i at det er både viktig og riktig at vi nå får engasjement for vindmøller til havs.

Energietterspørselen øker ifølge IEA med 50 pst. innen 2030, og vi har også store utfordringer når det gjelder klimautslippene.

Norge har store kunnskaper offshore, kunnskaper som i all hovedsak blir nyttet i den maritime næring, men ikke minst i olje- og gassvirksomheten. Denne kunnskapen må og bør vi videreutvikle når det gjelder vindmøller og energiproduksjon til havs. Her kan det i dag se ut som om vi har et enormt potensial for framtidig ny fornybar energiproduksjon. Denne energien kan nyttes som viktig bidragsyter til elektrifiseringen av sokkelen. Og ikke minst: I tillegg kan vindmøller til havs i framtiden produsere strøm i store mengder også til fastlandet, hvis vi gjør det på den riktige måten.

Men, som jeg sa, det er utfordringer. Disse havvindmøllene er ikke pr. i dag hylleware, som en kan få inntrykk av gjennom debattene. Disse møllene eksisterer foreløpig ikke. Derfor må vi være villige til, sammen med private aktører, å nytte en god del penger i framtiden på forskning og utvikling av havvindmøller. Dette

har Regjeringen sagt seg villig til. Norge har, som jeg tidligere har vært inne på, store offshorekunnskaper. Derfor er jeg også helt overbevist om at vi skal klare å få framtidig teknologi for vindmøller til havs. Dette skal vi greie, også for miljøets del.

Så blir det stilt spørsmål om hvorfor regjeringspartiene ikke støtter framlegget i innstillingen. Svaret her er todelt. Vi mener at framlegget fra Venstre er godt ivare tatt i allerede vedtatte strategier, jf. klimaplanen. Vi trenger ikke dobbelt opp av planer og av byråkrater. Vi trenger mer fornybar energi – det er det vi trenger.

Det andre punktet er at Regjeringen har vedtatt å bruke dobbelt så mye penger allerede neste år som det den forrige regjeringen brukte på sitt meste på nettopp fornybar energi. Vi har store ambisiøse målsettinger innenfor satsingen på fornybar energi, nemlig 30 TWh innen 2016. Vi har støtteordninger på plass innenfor vind, vann og varme.

Jeg føler meg overbevist om at vi gjennom Enova vil støtte forskning, utvikling og demonstrasjon av vindmøller til havs. Formålet må være at vi i framtiden kan kommersialisere denne nye teknologien.

La meg til slutt uttrykke min glede over at Stortinget gjennom bl.a. denne debatten utviser et så stort engasjement for satsing på fornybar energi. Dette er ikke bare viktig for utvikling og produksjon av framtidig miljøvennlig energi, men det er også meget gledelig for Arbeiderpartiets og Regjeringens store klimasatsing.

Jeg tolker dagens debatt slik at også opposisjonen støtter Regjeringens store satsing på fornybar energi.

Jeg vil nevne at neste år ønsker Regjeringen, slik det er framlagt i budsjettforslaget, å bruke 76,8 pst. mer på fornybar energi enn tidligere. Det er bra for både klima og miljø at Regjeringen nå ser ut til å samle bred tilslutning til denne satsingen. Det ser veldig bra ut, må jeg si, for Stortingets videre arbeid med Regjeringens klimamelding, som nå ligger i komiteen.

Torbjørn Andersen (FrP) [12:21:00]: Utbygging av vindkraftproduksjon basert på flytende offshore havmøller er interessant for framtiden, slik Fremskrittspartiet ser det. Spesielt her i Norge, hvor vi altså har meget store vindkraftressurser både langs kysten og ikke minst ute på våre store havområder, er offshore vindkraftproduksjon så absolutt verd å se atskillig nærmere på framover.

For vi vet at i framtiden vil vi trenge til dels betydelig økt energiproduksjon også i Norge, selv om den helt store veksten i det globale energiforbruket vil skje i helt andre land i denne verden.

Sett i lys av den usikre klimautvikling vil vi trenge energiformer som ikke bidrar til økt utslipp av klimagasser, som f.eks. CO₂. Her representerer vindkraftproduksjon en nærmest perfekt løsning. Man kombinerer kraftproduksjon med ikke utslipp av klimagasser. I tillegg vil vindmøller plassert ute i havet i vesentlig grad eliminere de uheldige visuelle virkningene som enkelte av dagens vindmølleparker på land ofte viser seg å ha.

Når vi så vet at det er svært mye energi i vind som vi kan utnytte til energiformål, bør det bare være et tids-

spørsmål før vi blir langt bedre til å utnytte det meget store vindkraftpotensialet Norge råder over både offshore og onshore. Bedre utnyttelse av vindkraftpotensialet må vi klare å realisere i en betydelig større skala enn hittil i Norge i løpet av de neste 10–20 årene. Norge er faktisk i dag en sinke når det gjelder vindkraft.

Det er beregnet at en offshore havmøllepark plassert på et område på bare rundt 100 km² vil kunne ha en installert kapasitet på rundt 1 000 MW. Med gode og stabile vindforhold offshore kan denne parken derfor – hvis den produserer for fullt i halvparten av årets timer – ha en årsproduksjon på formidable 4,5 TWh. Det er en elektrisk energimengde som tilsvarer noe sånt som syv-åtte Alta-kraftverk. Det er imponerende. Offshore vindkraftressurser representerer altså et energipotensial som vi må bestrebe oss på å ta bedre i bruk i den nærmeste framtid.

Havmøller offshore, spesielt flytende, krever imidlertid fortsatt en ikke ubetydelig teknologiutvikling. Erfaring så langt viser at de få offshore vindmøller som finnes, ikke tåler de enorme påkjenningene som vær og vind innebærer til havs. Så ønsket om å sette et stort antall vindmølleparker ut fra land i havet er slett ikke uproblematisk med dagens teknologi, men med ny og forbedret teknologi kan vi skape en ny generasjon havvindmøller som sannsynligvis kan tåle naturkreftene offshore mye bedre enn med dagens teknologi.

Vi ser at energiselskap som Statkraft, Lyse Energi og Hydro nå ønsker å satse på å utnytte vindkraften til havs. Man regner her med at allerede om 20 år kan offshore vindparker dekke 20 pst. av dagens vannkraftproduksjon i Norge. Dette tilsvarer, etter hva jeg kan regne ut, ca. 25 TWh, så dette har vi altså ikke råd til å ikke prøve å få til framover.

Samtlige partier på Stortinget er enige om å satse på dette, så vidt jeg har registrert. Men det er kanskje litt skuffende at Regjeringen likevel ikke synes å ville satse nok og like målrettet og framtidsrettet som opposisjonen vil, på havmøller i denne saken. Det er i så fall svært synd, for om vi skal klare å realisere økt bruk av dette store og nærmest helt utnyttede vindkraftpotensialet vi har, både langs og utenfor vår langstrakte kyst i Norge, er altså tiden inne for å satse målbevisst på dette nå.

Tempoet i teknologiutviklingen av offshore vindkraftmøller avhenger imidlertid av satsing på forskning og utvikling av nye og mer robuste generasjoner vindmøller som tåler ekstreme vær- og påkjenninger ute i det åpne havet. Her bør også staten om nødvendig kunne bidra med viktige midler til økt satsing på forskning og utvikling for å skape den nødvendige nye teknologiutviklingen slik at vi kan utvikle havmøller som kan anvendes til de formål som dette dokument omtaler.

Så helt til slutt: Flytende offshore havmøller vil være et langt og viktig steg for å øke produksjonen av miljøvennlig energi i Norge – og forhåpentligvis også i verden.

Jeg tar herved opp forslaget i innstillingen.

Presidenten: Representanten Torbjørn Andersen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Børge Brende (H) [12:26:41]: 80 pst. av verdens energiforbruk kommer i dag fra fossile brensler – kull, olje og gass. Det som blir den store utfordringen fremover, blir å redusere denne andelen, samtidig som mange mennesker som ikke har tilgang på strøm i dag, får tilgang.

Som representanten Nordtun var inne på, vil man ifølge Det internasjonale energibyrået ha en vekst i energietterspørselen globalt på 50 pst. innen 2030. Det er også innenfor området med fossile brensler. Det er da IEA sier at den store utfordringen er å skape en bro mellom det samfunnet som baserer seg på fossile brensler, over til et samfunn som baserer seg på fornybar energi, og det blir så avgjørende. Der har vi gass, naturgass, som slipper ut halvparten så mye som kull, noe som er en viktig opsjon globalt.

Så har vi visjonen om at man kan ta ut CO₂ fra prosesser knyttet til kull og gass og deponere det. Det er også IEA helt enig i, og det vil spille en vesentlig rolle fremover.

Så har man fornybar energi, som har et stort potensial, men utfordringene knyttet til det er at prisen i dag er for høy. Det er nok sol. Det er ti tusen ganger så mye solenergi som sendes til kloden hver dag sammenlignet med hva vi bruker. Når det gjelder vind utenfor kysten vår, kan man iallfall produsere 700 TWh, ifølge NVE, de nærmeste årene ut til 50 meter ved å sette opp vindmøllene. Der har vi et kjempestort potensial.

Derfor ble jeg glad da jeg så at olje- og energiminister Åslaug Haga over to sider i Dagbladet 22. oktober sa: «Haga satsar på havet», og på gigantiske vindmøller. Men det som har kjennetegnet denne regjeringen, og som jeg håpet vi kanskje slapp med den nye statsråden, er at store ord gjennom luften går, og at man ikke leverer resultatene. Der har vi slitt med den forrige statsråden. Vi var f.eks. lovet en handlingsplan for å unngå strømkriser i Midt-Norge. Den har vi ventet på i to år. Vi var også lovet et bedre støtteregime for å utløse fornybar energi. Ni av ti vindkraftprosjekter i Norge blir ikke utbygd i dag på grunn av at støtteregimet er for dårlig. Men med basis i Hagas uttalelser i går var jeg helt sikker på at regjeringspartiene iallfall ville stemme for det forslaget som Venstre har fremmet og tatt initiativet til. Jeg vil berømme Venstre for å ha tatt fatt i denne saken, hvor man ber Regjeringen fremlegge en nasjonal strategi for utvikling av vindkraftproduksjon basert på havmøller.

Forstår jeg det riktig, har man tenkt å stemme ned forslaget om en slik handlingsplan, selv om statsråden går ut og sier over to sider i Dagbladet at man skal satse på havet. Det er jo rett og slett å holde folk for narr, det. Så jeg ber innstendig om at regjeringspartiene tar en samtale med sin statsråd i dag, og så får man stemme riktig i Stortinget slik at man følger opp de store ordene med viktige voterings signaler.

Ellers våknet jeg i dag tidlig – ja, jeg hadde vært våken en stund, da – og hørte på en debatt fra morgenen av mellom Tore Nordtun og et par andre i komiteen. Der slo Nordtun fast, som han også gjorde i sitt innlegg nå, at han støtter Regjeringens store satsing på fornybar energi. Den

var mye større enn den forrige regjeringens. Da stikker han under stol at den forrige regjeringen sendte ut en lovproposisjon med introduksjon av grønne sertifikater. Hele næringen, alle aktørene, er enige om at grønne sertifikater ville gitt et helt annet støttenivå knyttet til fornybar energi enn det vi har i dag. Hvis man ikke har tatt det inn over seg, er det veldig vanskelig å se hvordan man kan komme videre og få et mer offensivt regime.

Jeg ser at den nye statsråden – som foreløpig kun har vært offensiv i media og ikke i politikken som er levert, men det antar jeg også kommer – i Aftenposten i går sa: «For dårlig på klima. Tar selvkritikk. Regjeringens klimasatsing har ikke vært god nok. Det innrømmer Sp-leder Åslaug Haga.» Hun henviser også til den fornybare energisatsingen, og da lurer jeg på: Det kan jo ikke være sånn at Tore Nordtun har rett i at det er en historisk satsing, når ni av ti prosjekter innenfor enkelte områder blir droppet, samtidig som det er for dårlig det som ligger der?

Det er for dårlig det vi gjør med hensyn til fornybar energi, og det er for dårlig det vi gjør med hensyn til havmøller. Det vil nok i forbindelse med forhandlingene om et klimaforlik i Stortinget komme klare krav til hvordan man skal utforme et støttenivå for å utløse havvindmøller i fremtiden.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [12:32:04]: Målinger langs norskekysten viser at vi har meget gode vindforhold. 4 500 timers brukstid for vindkraftverk er det målt at det er mulig å få til å bli 3 000 timer på land. Vi har store havområder, og man tror, iallfall så langt, at det vil bli få konflikter med disse havmøllene, selv om vi nok vil få noen konflikter.

Offshore vindkraft har så langt vært installert på grunt vann nær land. Potensialet er mye større på dypt vann, bare vi klarer å få redusert kostnadene. Men vi har positive prosjekter på dette området. Hydro har ambisiøse planer i forhold til Hywind. De har testet i havbasseng med lovende resultater, og de ønsker nå å gå videre og bygge demonstrasjonsanlegg som de håper kan være ferdig i løpet av ett til to år. De har fått konsesjonen fra NVE for et pilotprosjekt utenfor Karmøy, eller som alternativ å tilslutte seg en vindturbin på en oljeplattform. Det er veldig spennende. Får vi en offshore vindpark i nærheten av en oljeplattform, vil vi klare å gjøre to ting: Vi vil klare å redusere CO₂-utslippene fra disse dårlige og forurensende gasskraftverkene som vi har på plattformene, og vi vil samtidig være med på å utvikle teknologi.

Dette er spennende, og dette må vi legge til rette for. Vi har i Norge en del fortrinn. Vi har fortrinn når det gjelder vindforhold. Vi har fortrinn i forhold til teknologi, fordi vi lenge har drevet offshore. Vi har økonomi. Ja, vi har mulighet til å være med og løse de globale miljøutfordringene som vi står overfor.

Lavutslippsutvalgets innstilling er klar på at vi skal bruke de fortrinnene vi har. Og når det gjelder havmøller, har vi et fortrinn: Vi kan bli storeeksportør av ny fornybar energi, og det bør vi ta mål av oss til å bli. Men det trengs politisk mot, og det trengs politisk handlekraft.

Derfor ønsker Kristelig Folkeparti en nasjonal strategi for utvikling av vindkraftprosjekter basert på havmøller. Det er spesielt at det i dag ikke er en samlet komite som kan gå inn for dette. Realitetene er slik at vi må bruke de mulighetene vi har. 700 TWh, sier NVE, altså fem til seks ganger energibruken vi har pr. i dag, men dette blir ikke utløst hvis vi skal ha det dårligste støttenivået i Europa også på denne type teknologi. 10 øre pr. kWh for umoden teknologi er for dårlig.

Kristelig Folkeparti har sagt at et mål bør være at vi i 2014 skal ha 30 TWh ny fornybar energi, og at vi skal ha støttesatser som ligger på et slikt nivå at de utløser 30 TWh.

Vi kan i gårsdagens Aftenposten lese at vi har en urolig statsråd i forhold til at ny fornybarsatsing skjer utenfor Norge. Ja vel! Da må vi ta tak idet. Da må vi gjøre noe bl.a. for havvindmøller, og vi må gjøre noe med støttesystemet for ny fornybar energi. Vi kan også lese i en NTB-melding at Regjeringen vil bidra til å få teknologien på plass i forhold til havmøllene. Det er bra. Men hvis vi leser Regjeringens budsjettforslag for neste år, ligger det helt flatt på ren energi. 2007–2008 er flatt.

Jeg håper med det innspill som er kommet både fra olje- og energiministeren og fra den nye miljøvernministeren, at vi nå vil gå fra ord til handling, og at vi også vil få se det i denne konkrete saken som vi i dag behandler, i budsjettbehandlingen vi skal inn i, og i det store klimaforliket som vi skal prøve å få i havn.

Erling Sande (Sp) [12:37:06]: Det internasjonale energibyrådet anslår at den globale energietterspørselen vil auke med 50 pst. fram mot 2030. 80 pst. av denne auken reknar ein med vil kome frå fossilt brensel. Dette saman med den alvorlege klimatrusselen dannar bakteppet for denne debatten og for fleire debattar som denne komiteen kjem til å ha i tida som kjem.

Klimatrusselen og arbeidet med å sikre verda ny fornybar energi gjer at naturverninteresser og miljøverninteresser stadig oftare ikkje er samsvarande. Dette kjem t.d. til uttrykk i debattar om produksjon av ny fornybar energi, kanskje særskilt i debattar om produksjon av vasskraft og vindkraft.

Senterpartiet er eit miljøparti. Vi er opptekne av ei berekraftig og god naturforvaltning og eit sterkt miljøvern.

Offshore vindkraft er kanskje ei av dei energiproduksjonsløysingane som i størst grad ser ut til å ta omsyn til både miljø og naturvern. Difor er Senterpartiet sterkt oppteke av å styrkje forskning og utvikling på dette feltet for å stimulere til utvikling av denne typen teknologi og energiproduksjon.

Eg er glad for at statsråden har varsla at ho ynskjer at dette skal vere eit satsingsområde i tida som kjem, og at ambisjonen er at Noreg skal vere førande når det gjeld utviklinga av slik teknologi. Dette er ikkje tilfeldig. Vi har ei eineståande moglegheit, fordi vi gjennom mange år har vore blant dei leiande nasjonane når det gjeld offshoretteknologi, og fordi vi har lang erfaring med offshoreaktivitet.

I brev til komiteen viser statsråden til at satsinga på off-shore vindkraft vil bli ivareteken og organisert i det heilskaplege programmet for forskning og teknologiutvikling innanfor energisektoren, Energi21. Strategien skal etablert gjennom eit nært samarbeid mellom styresmakter, forskingsinstitusjonar og energinæringa. Dette er vi frå Senterpartiet si side nøgde med. Vi trur faktisk at ein gjennom ei slik heilskapleg satsing oppnår nettopp det som òg er forslagsstillarane sin ambisjon, nemleg god koordinasjon av arbeidet med ny teknologi for fornybar energi, for det er ikkje slik at suksess på dette området kan målast i talet på statlege strategiar eller talet på program. Det viktigaste må vere kva som er dei konkrete resultatane av programmet og tiltaka.

Ein kunne kommentere representanten Børge Brende sitt innlegg på mange måtar, men eg klarar ikkje å hisse meg opp av dei påstandane som kjem fram der. Faktisk meiner vi i Senterpartiet at ingenting er betre enn at eit opposisjonsparti er utolmodig etter å nå dei måla som Regjeringa har sett seg i si regjeringserklæring.

Vi har store havområde og dermed mange moglegheit til å teste ut energiproduksjon med vindmøller på havet. Viktig er det likevel å sikre at ein eventuell slik produksjon kan utnytte areal der det ikkje kjem i konflikt med andre næringsinteresser. Fiske, transport og petroleumsnæring er døme på slike. Eit av dei ferskaste skota på stammen når det gjeld vindkraftprosjekt på havet, er Vestavind Kraft sine planar om eit anlegg på Stadhavet. Selskapet har vore i samtale med både fiskeriinteresser og andre for å finne ei lokalisering som i minst mogleg grad kjem i konflikt med andre interesser. Dette er eit eksempel til etterfølging.

Det er likevel turvande med eit overordna statleg koordineringsarbeid på området. Departementet har sett i gang ei vurdering av dei rettslege konsekvensane ved bruk av havareal til fornybar elektrisitetsproduksjon og av korleis ei eventuell utbygging i stor skala bør tilretteleggjast. Det er eit viktig grep.

Til slutt: Produksjon av energi ved hjelp av vindmøller til havs kan bety mykje for framtida. Det kan representere store moglegheit for Noreg, fordi det er ynskjeleg med både meir fornybar energi og utvikling av ein teknologi for rein energiproduksjon. Det kan bety mykje, fordi det her kan vere arbeidsplassar å hente. Men det kjem ikkje til å skje i år, og det kjem heller ikkje til å skje neste år. Kanskje kan det gå 15–20 år før dette er i gang i stor skala. Det er store teknologiske utfordringar i samband med det. Difor er det slik at vi ikkje berre kan setje oss ned og vente på at teknologien skal bli klar, og kvar gong konfliktane ved etablering av andre typar fornybar energi kjem opp, takkar nei i påvente av off-shore vindkraft. Nei, vi må parallelt halde fram arbeidet med å leggje til rette for produksjon av mikro- og minikraftverk, vindenergi på land, biovarme og bioelektrisitetsproduksjon samt meir forskning på bølge og sol som energikjelder, for offshore vindkraft er ikkje heile løysinga på den framtidige energiproduksjonen i verda, men det kan vere ein viktig del av løysinga.

Gunnar Kvasshheim (V) [12:42:00] (komiteens leder): La meg starte med å si at jeg som komiteleder og som Venstres energipolitiske talsperson ser fram til et godt samarbeid med den nye statsråden.

Jeg har nå i fem uker vært i USA, delvis som observatør til FN, og har ikke møtt statsråden tidligere. Men jeg har registrert at hun har vært meget ambisiøs når det gjelder satsing på fornybare energikilder, og har kritisert Regjeringens satsing så langt. Jeg har også registrert at hun har sagt at Regjeringens klimapolitikk ikke er god nok, og at det må lages et mer ambisiøst opplegg. Jeg og Venstre har blitt betegnet som Regjeringens fremste opposenter når det gjelder satsing på fornybar energipolitikk. Jeg registrerer at i mitt fravær har Haga vikariert i den rollen.

Satsing på havmøller er en viktig del av innstillingen til Lavutslippsutvalget. Da Venstre fremmet sitt forslag i april, var ikke dette temaet på den politiske dagsordenen. Etter hvert har det blitt mange nyfrelste. Det er positivt at Venstres forslag om en nasjonal strategi for å satse på havmøller har bidratt til å sette dette viktige spørsmålet på den politiske dagsordenen. Men det vi definitivt ikke trenger, er nok et område i energipolitikken med tilsynelatende full enighet og store ambisjoner, uten den politikken som trengs for å utløse de tiltakene som er nødvendige.

I debatten i dag har det blitt dokumentert at havmøller har et enormt potensial, som kan gi store mengder ren energi, og som også kan knyttes opp til elektrifisering offshore og dermed bidra til betydelig reduksjon av klimagassutslippene, ikke bare indirekte, men også direkte. Det er også svært spennende at det til havmølleproduksjon er knyttet store industrielle muligheter for en nasjon med en industri som har lang og god erfaring knyttet til offshoreinstallasjoner. Det er nødvendig å komme i gang med tyngde og med samordnet innsats når det gjelder havmøller. Det er derfor en nasjonal strategi er nødvendig. Jeg er skuffet over at regjeringspartiene ikke vil være med på det forslaget Venstre har fremmet, som får tilslutning fra en samlet opposisjon.

Jeg registrerer at en samlet komite imøteser en nasjonal strategi. Jeg håper at statsråden i dag kan bekrefte at det vil komme en slik strategi, og at hun kan si noe om når den vil komme, og hva den bør inneholde.

Etter Venstres mening bør en nasjonal strategi inneholde klare, forpliktende mål. Den bør inneholde løfter om støtte til pilotprosjekter, vesenlig bedre produksjonsstøtte enn det som i dag ligger i Regjeringens opplegg, en utkrystallisering av testområder, økt forskningsinnsats, osv. Det må komme i gang en snarlig dialog med aktørene for å få kartlagt hva hver av dem som bidrar her, skal bidra med.

Jeg vil også henlede oppmerksomheten på at det foreligger søknad fra Karmøy kommune om midler til et test-senter for marin energiproduksjon på Karmøy, som kan kobles opp mot de pilotprosjektene som nå er meldt offshore i områdene utenfor Karmøy.

Det er viktig å tenke stort for å nå de klimamålene vi har satt oss. Norge, som har tjent seg søkkrikt på å eksportere fossile energikilder, har en klar forpliktelse til å bidra

på dette området. Havmøller er et område hvor vi kan bidra.

Jeg registrerer at statsråden sier at Norge skal bli verdensledende på dette området. I innspillet departementet har gitt til komiteen, er en langt mer forbeholden. Der sier en at en også vil kartlegge potensialet ved en eventuell satsing på havmøller. Havmøller kan bli viktige på lang sikt, og det er én av mange muligheter. Jeg er spent på om statsråden i dag vil framstå i sin nyfrelste utgave eller i den mer forbeholdne departementale utgaven som så langt har kjennetegnet Regjeringens politikk på dette området, inkludert det som er lagt fram i statsbudsjettet og klimameldingen, som nylig har blitt lagt fram, der det ikke gis signaler om at havmøller er et område en vil satse stortilt på.

Gunn Olsen hadde her overtatt presidentplassen.

Heikki Holmås (SV) [12:47:36]: Dette er en kjempennende sak. Slik vi fra SV ser det, mener vi at havmøller kan lede oss inn i den tredje energiepoken til Norge.

Den første energiepoken var vannkraften. Kloke mennesker i denne sal sørget for at det ikke bare ble til privat gagn, men også kom hele fellesskapet til gode og var med på å bygge landet.

Den andre svære industri- og energiepoken er den vi er inne i nå. Det er epoken med olje- og gassutvikling.

Den tredje epoken kan bli offshore vindmølleepoken hvis vi er kloke og klarer å lede an politisk og klarer å bygge opp under de kreftene som allerede i dag driver slik virksomhet, som SWAY, og StatoilHydro gjennom sitt Hywind-prosjekt, og gripe fatt i den kompetansen som bl.a. forskningsmiljøene i Trondheimsområdet faktisk besitter i dag.

Vi har to gode forutsetninger som tilsier at Norge bør bli ledende. Den ene er at vi har en av Europas og også verdens beste vinder for havvindmøller. Jo lenger til havs de plasseres, desto sterkere og mer stabil er vinden. Vinden gir oss et klart konkurransefortrinn fordi det hos oss kan produseres størst mengde strøm for en gitt investering. Hvis en skal velge mellom å bygge en kjempesvær vindmølle midt inne i Tyskland eller ute i det norske havet, så sier det seg selv at en får mer penger igjen for hver investert krone ved å bygge den ute i havet.

For det andre kan vi mye om marine installasjoner på grunn av oljeindustrien. De sterke elektro- og industrimiljøene vi har, bidrar på den annen side til en slik kompetanse.

Dette er, sammen med de landbaserte vindkraftproduksjonene, en god base for utvikling av havmøller. Hvis vi griper sjansen, kan dette bli en velsignelse for landet både på den måten at vi klarer å skape energi, men også fordi vi kan bygge opp forskning. Vi kan ta en ledende rolle i utviklingen av dette, og vi kan på lang sikt bygge opp en leverandørindustri for produksjon av vindmøller. Vi kan sørge for at dette gir stabil kraftproduksjon. Noen av disse teknologiledende produsentene skal man alltid være

skeptisk til og ta det med en klype salt når de sier at man kan komme ned i priser som ligger godt under det som er prisnivået på de langsiktige kontraktene på kraftbørsen Nord Pool.

Dette har et enormt klimapotensial. Energi er selve grunnlaget for vekst. Hvis de skal ha energi i de delene av verden som ikke har det i dag, og hvis vi skal skape vekst der, så trenger de energi. I Kina, i India og andre deler av verden der de har vind, vil dette kunne være et viktig klimatiltak for hele verden.

I tillegg vil det kunne være viktig for Norge, fordi vi har muligheten til å elektrifisere sokkelen, og vi har muligheten til å erstatte flere og flere former for fossile brenselsteknologier med miljøvennlig teknologi.

Så er det én ting som det er viktig å huske, og som jeg synes er veldig viktig at bl.a. StatoilHydros Alexandra Bech Gjørvi ved sine diskusjoner og innlegg i aviser har påpekt, og det er at vi kan ikke gripe fatt i havmøller og si at dette skal være svaret på våre utfordringer i dag. Det mener jeg at den forskningsstudien, den foresightundersøkelsen, som Forskningsrådet har presentert, er veldig klar på. De sier at her er det behov for å tenke at det skal utarbeides en helhetlig energiplan for norsk sokkel. De er veldig klar på at dette bør ses i en helhet. Miljøbevegelsen er veldig klar og sier at man kan ikke vente på havvindmøller for å elektrifisere sokkelen. Man er nødt til å bygge ut infrastruktur, plassere ut vindkraft på land for å klare å få til dette. Kraftmangelen og kraftknappheten i Midt-Norge kan ikke løses ved havvindmøller på kort sikt. En må få fart på vindmølleutbyggingen nå. Dette er noe som ligger et stykke fram i tid, og man er nødt til å ta grep for de kortsiktige behovene også.

Vi har behov for å styrke forskningsinnsatsen, og vi har behov for å få avklart det juridiske grunnlaget når det gjelder å utplassere disse vindmøllene på norsk sokkel. I første omgang er kanskje det aller viktigste vi gjør, å bakke opp med ren prototypstøtte til de installasjonene som de forskjellige selskapene nå holder på å bygge.

Statsråd Åslaug Haga [12:53:12]: Jeg er glad for engasjementet for havvindmøller fra et samlet storting. Det er et godt utgangspunkt for å jobbe videre med dette. Jeg er sjøl en stor entusiast, og jeg er jo da så heldig at jeg skal få lov til å være med på å tilrettelegge for en offensiv satsing. Det er det Regjeringa ønsker seg, og det er det som er nedfelt i klimameldinga.

Satsinga på havvindmøller er en del av den skarpe kursomlegginga som denne regjeringa representerer når det gjelder fornybar energi. Det er jo fristende når man hører innleggene her i dag å minne om at det lå ingen planer klare på fornybarfeltet da vi overtok for to år siden. Nå er vi godt i gang med ei satsing, men jeg mener faktisk at ingen bør være stolt av det vi totalt sett har fått til i Norge på fornybarsida over år utover det vi sjølsagt har når det gjelder vannkraft, som vi skal glede oss over. Men vi trenger et større mangfold av energiformer på fornybarområdet, og der legges det nå inn et stort arbeid for å få det til. Jeg vil minne representanten Gunnar Kvasheim og andre om at når jeg snakker om at jeg ikke synes vi har gjort alt

vi burde gjort på dette området fra denne regjeringas side, så sier jeg også helt klart og tydelig at jeg synes heller ikke at den forrige regjeringa gjorde jobben sin. Vi kunne hatt et annet utgangspunkt når vi nå skal jobbe med fornybar energi.

Denne uka vil jeg få overlevert en rapport fra Enova, som de har bestilt, om potensialet for havvindmøller. Denne rapporten vil vise at potensialet for å utnytte vinden til havs er enormt og langt større enn det representanten Børge Brende var inne på i sitt innlegg. Sammenliknet med vindforholdene på land er vindforholdene bedre og mer stabile til havs. Jeg sier ikke at det er uten konflikter å ha havvindmølleparker, men det er helt opplagt at konfliktnivået vil være lavere enn det vi ser til lands.

Offshore vindkraft er et godt stykke fra et kommersielt lønnsomt nivå i dag, og betydelige kostnadsreduksjoner kreves. Det kan oppnås gjennom teknologiutvikling i en kombinasjon av forskning og utvikling og demonstrasjonsaktivitet.

En vellykket realisering av havenergi vil kreve innsats fra et samlet norsk aktørtilbud. Det må til en betydelig innsats på forskning og utvikling. Industrien må stille opp, regulerende myndighet må gjøre jobben sin, og vi må definitivt ha virkemiddelapparatet i sving.

Jeg er opptatt av at Norge med sitt sterke teknologiske offshoremiljø har gode forutsetninger for å ligge i front i utviklingen av vindmøller til havs. Det som vil være gleden ved dette, er både at vi kan få elektrifisert sokkelen, og at vi kan få produsert store mengder energi for oss sjøl, eller for eksport i framtida.

Vi skal komme videre med dette arbeidet og legger da til rette for innsats på tre områder: forskning og utvikling, demonstrasjonsprosjekter og produksjonsstøtte.

Hywind-prosjektet og SWAY-prosjektet har vært omtalt. Det ligger søknader inne hos Enova nå, og hvis disse prosjektene er så gode som de blir framstilt som, bør det ligge til rette for betydelig støtte fra Enovas side. Vi snakker da om en størrelsesorden på flere titalls millioner kroner.

Det jobbes med en total strategi på forskning og utvikling knyttet til fornybar energi som vi omtaler som Energi21. I arbeidet med Energi21 er det lagt til grunn at havvindmøller skal være sentralt. Med andre ord: Planene i forhold til forskning og utvikling er på gang, og i tillegg vet vi da at demonstrasjonsprosjektene er rett rundt hjørnet i og med at alt tyder på at det vil være bevilgninger fra Enova til spesielle prosjekter som blir kjent innen meget kort tid.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torbjørn Andersen (FrP) [12:58:50]: Statsråden uttaler at vi ikke har gjort nok. Denne regjeringen lovet jo tidligere tidenes største satsing på fornybar energi. Det hele kokte vel imidlertid mer eller mindre bort og ble en stor skuffelse for aktørene.

Vindmøllebyggingen har stoppet opp på grunn av elendige rammevilkår. Småkraftutbyggingen vil nå bli hemmet av nye skatteregler. Grønne sertifikater som virkelig

kunne betydd noe for satsing på ny fornybar energi, er altså vraket av Regjeringen, og i stedet skulle det komme en ordning som var bedre, het det først, og etter hvert minst like god som ordningen med grønne sertifikater ville vært.

Når regjeringens forslag til nye støtteordninger for ny fornybar energi noe forsinket kom, ble det en gedigen skuffelse for alle aktører. Alle følte seg lurte rundt av Regjeringens fagre løfter om tidens satsing på fornybar energi.

Så mitt spørsmål er: Vil denne statsråden se på støtteordninger for ny fornybar energi med nye øyne, eller vil forgjengerens mangelfulle støtteordninger ligge fast de neste to årene på dette området?

Statsråd Åslaug Haga [13:00:05]: Denne regjeringa står for en skarp kursendring når det gjelder satsing på fornybar energi. Det har aldri vært bevilget noe i nærheten av så mye penger til fornybar energi. Når det gjelder 2008, er jeg sikker på at representanten er kjent med at innsatsen vil bli bortimot doblet.

Jeg kjenner meg overhodet ikke igjen i beskrivelsen av at alle aktører føler seg lurte i forbindelse med satsinga på fornybar energi. Det er slett ikke riktig. Jeg snakker med representanter for fornybarfeltet hver eneste dag. De er godt fornøyd med en rekke av de satsingene som ligger inne.

Så er det områder vi sliter med. Innenfor vindkraft er det et faktum at kostnadsnivået har økt dramatisk i den seinere tida. Men beskrivelsen som representanten gir, er ganske enkelt ikke riktig.

Børge Brende (H) [13:01:25]: Statsråden har en pedagogisk utfordring når hun starter med å si at vi ikke har vært gode nok i forhold til fornybar energi, samtidig som hun hevder at det er gjennomført en skarp kursendring når det gjelder denne satsingen.

Jeg må si at det er noen som ikke har gjort jobben sin med å brife statsråden om hva som faktisk lå der da de rød-grønne overtok. Det forelå altså planer. Det er ikke slik som statsråden hevdet, at det ikke var noen planer for fornybar energi. Det var sendt ut et lovutkast som innebar at vi skulle få et system med grønne sertifikater. Det ville ha gitt dobbelt så høye satser for å utløse fornybar energi i forhold til det vi har i dag. Dette var bl.a. et system som Senterpartiet selv bad om. Da kan man ikke stå på Stortingets talerstol og si at det ikke lå noe der. Det lå noe som var mye bedre. Derfor må Regjeringen nå skjerpe seg. Derfor har man heller ikke fått utløst ni av ti fornybarprosjekter – som nå droppes.

Mitt spørsmål til statsråden er: Når statsråden hevder at man skal være så offensiv, hvorfor sendte hun etter to uker i stolen ut nye forskrifter knyttet til fornybar energi som la seg på et støttebeløp som ikke var tilstrekkelig? Det var altså etter 14 dager.

Statsråd Åslaug Haga [13:02:39]: Her var det mange elementer. Jeg tror nok at representanten Brende også har noen pedagogiske utfordringer når han skal beskrive den offensive satsinga til den forrige regjeringa.

Det er riktig at også Senterpartiet hadde ambisjoner om å få til et elsertifikatmarked med Sverige. Jeg skulle gjerne sett at vi hadde fått det til. Men det var det rett og slett ikke mulig å forhandle seg fram til. Grønne sertifikat var det eneste som lå som en idé fra den forrige regjeringa. Det var ikke gjennomførbart.

Når det gjelder den nye elstøtteordninga, er jeg opptatt av at vi skal få den på plass, og at vi skal få den plass raskt. I de forskriftene som er sendt ut på høring, har jeg ganske enkelt lagt Stortingets vedtak til grunn.

Samtidig har jeg sagt at jeg mener det er behov for å gå gjennom alle støtteordningene våre på fornybarfeltet. Det er opplagt at vi har utfordringer på noen områder. Jeg er åpen for å se på om det skal gjøres endringer. Men nå må vi altså greie å pare beina på en slik måte at vi faktisk får et system opp å stå, slik at vi får fornybarsatsinga vår på skinner.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [13:04:03]: Statsråden snakket om at vi kunne se en skarp kursendring i forhold til satsing på ny fornybar energi. Statsråden bør iallfall være ærlig i forhold til det hun selv skriver i budsjettproposisjonen:

«Regjeringen tar sikte på å innføre den nye støtteordningen for (...) fornybare energikilder fra 1. januar 2008.»

La oss iallfall komme til 2. januar. Da vil vi se om ESA har godkjent dette. Da vil vi se om det Regjeringen har klart å få til, er en skarp omlegging.

Jeg har lyst til å henlede oppmerksomheten på Energi21, som statsråden avsluttet sitt innlegg med. Man skal få mer kunnskap, og man skal følge opp strategien i 2008, sier man i proposisjonen – men bevilgningen er flat. Nye ting skal inn i Energi21 og RENERGI – men bevilgningen er flat. Hvordan skal statsråden løse denne skarpe omleggingen når bevilgningen er flat, og mer skal inn i disse ulike programmene?

Statsråd Åslaug Haga [13:05:12]: Det er en skarp kursendring når man doubler innsatsen til fornybar energi. Vi bortimot doubler innsatsen bare fra 2007 til 2008. I tillegg kommer det vi gjorde fra vi overtok, og fram til 2007. Det er en skarp kursomlegging av satsinga på fornybar energi i forhold til det det forrige regjeringa stod for. Derom hersker det overhodet ingen tvil. Så kan vi gjerne diskutere om det er nok, men det er en helt annen diskusjon.

Når det gjelder elstøtteordning, er det riktig som det ble sagt fra representantens side, at vi har noen utfordringer i forhold til ESA. Det beklager jeg. Jeg har derimot god tro på at vi skal greie å få systemet på plass, slik at det blir operativt så raskt som overhodet mulig. Vår ambisjon er fortsatt at det skal være fra 1. januar. Men det er ikke oss det står på. Det er ESA.

Vi må få til en satsing på havvindmøller i kombinasjon med det vi skal gjøre fra statens side, og det industrien skal gjøre. Demonstrasjonsprosjektene er heldigvis nå snart underveis. Det gleder jeg meg til at vi skal komme i gang med.

Gunnar Kvasheim (V) [13:06:39]: Selv om det ikke er flertall i innstillingen for å vedta at man skal be om en nasjonal strategi for satsing på havmøller, sier en enstemmig komite at man imøteser en slik nasjonal strategi. Kan statsråden bekrefte at den vil komme? Og kan hun si noe om når den vil komme, og i hvilken form den vil bli lagt fram for Stortinget?

Det er ikke slik at det statsråden har gjort, er å kritisere noe som ligger langt tilbake i tid. Hun har hatt et meget kritisk blikk på klimameldingen, som ble lagt fram i juni. SV har sagt at hadde de vært alene i regjering, ville denne meldingen ha vært mye mer ambisiøs. Senterpartiet har sagt at de ville ha gått mye lenger. Kan statsråden bekrefte at det altså er Arbeiderpartiet som er problemet i forhold til klimameldingens manglende ambisjoner, i og med at både Senterpartiet og SV ville gå så mye lenger?

Statsråd Åslaug Haga [13:07:34]: Jeg står helt og fullt bak den klimameldingen som ble presentert for Stortinget i juni. Mitt poeng er at ingen regjering har gjort nok i forhold til klima. Ingen regjering har tidligere gjort nok i forhold til fornybar energi. Hadde det vært tilfellet, hadde vi ikke vært der vi er i dag, hvor det er behov for å ta de store takene som det nå er nødvendig at vi gjør.

Når det gjelder strategi på havvindmøller, vil dette inngå i den store strategien som vil hete Energi21, som vi vil få et utkast til 5. februar, og som deretter skal bearbeides politisk. Men i tillegg til strategien på forskning og utvikling skal vi ha demonstrasjonsprosjekter opp å stå, og alt tyder på at bevilgningene til de første demonstrasjonsprosjektene er rett rundt hjørnet. Ingenting gleder meg mer. Realiteten er at strategien er på plass i den forstand at det praktiske arbeidet foregår, demonstrasjonsprosjektene er underveis, forskningsplanen er i kjømda og kommer relativt raskt utpå nyåret. Vindkraft, vindmøller til havs er en del av den strategien.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [13:09:06]: Statsråden har flere ganger påstått at det er kommet en betydelig kursomlegging med denne regjeringen. Den eneste kursomleggingen som i realiteten skjedde, var at en gikk veldig langt bort fra grønne sertifikat, som et samlet storting i fire år krevde skulle komme, og som en faktisk forventet skulle bli sluttført under den rød-grønne regjeringen, men som da ble lagt på is.

Statsråden har i hvert fall vært befriende ærlig på ett punkt, og det er at den forrige statsråden, energiministeren fra Senterpartiet, ikke leverte det han lovte. I to år hørte vi i denne sal at denne regjeringen hadde lagt fram en så god fornybarpolitikk som mulig. Nå skal statsråden forbedre den ytterligere, og det viser jo at Enoksen ikke var helt ærlig da han snakket til Stortinget.

Men det som forslaget her gjelder, er en helhetlig tilnærming til vindkraft offshore. Opposisjonen har fremmet forslag om at det skulle lages en melding om rikets energitilstand, altså en helhetlig tilnærming til energipolitikken i Norge. Det ble nedstemt. Vi la fram et forslag om en helhetlig tilnærming til Trøndelag og kraftprisen der. Det ble nedstemt. Hva er problemet siden regjeringparti-

ene ikke kan være med og støtte at det skal formuleres noen helhetlige strategier som er energirelatert?

Statsråd Åslaug Haga [13:10:19]: Det er et eller annet som er pussig med at opposisjonen ikke greier å komme opp med mer kreative grep enn grønne sertifikat. Jeg skulle gjerne sett at vi hadde fått på plass grønne sertifikat, det har jeg jobbet for i årevis. Men det var altså ikke mulig å få til en forhandlingsløsning med Sverige. Det er trist, men det er realiteten. Og da er jeg opptatt av at vi skal komme videre, ta konkrete, praktiske grep, som vi nå gjør knyttet til f.eks. demonstrasjonsprosjektene med havvindmøller. Energi21 er en helhetlig tilnærming til hvordan vi skal jobbe framover med å drive fram alternativ fornybar energi. Det er en helhetlig sammenstilling av innsatsen som skal komme innenfor de ulike områdene. Det vitner om at vi har en offensiv tilnærming til totaliteten på fornybarfeltet. Stortinget er akkurat i dette øyeblikk opptatt av havvindmøller. Jeg mener vi skal være opptatt av det, men vi skal også være opptatt av at vi i Norge skal ha et bredt spekter av energibærere på fornybarfeltet.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil tre minutter.

Vera Lysklætt (V) [13:11:58]: Det er veldig positivt å høre at det er stor velvilje i denne salen med hensyn til å satse på løsninger innen fornybar energi. Skal vi være med på å løse de klimautfordringene verden står overfor, er dette et selvsagt og viktig område, som krever betydelig oppmerksomhet og satsing framover.

Jeg stiller meg bak alle dem som har trukket fram hvor viktig det er å satse på nye og bedre løsninger innenfor fornybar energi og utvikling av havmøller spesielt.

For å redusere klimagassutslippene og skape nye næringsveier og nye arbeidsplasser i framtiden kan det ligge store muligheter innenfor havgående vindmøller. Det er åpenbart at det både i Norge og andre land vil være begrenset hvor mye fornybar energi det er mulig å bygge ut uten at det oppstår store interessekonflikter. Det er f.eks. stor motstand innen reindriftsnæringen i Nord-Norge i forhold til store arealkrevende vindmølleparker på land. Dersom vi klarer å utvikle nye løsninger basert på vindmøller langt til havs, kan dette være med på å løse mange av de konfliktene som vil oppstå som en konsekvens av en nødvendig overgang fra ikke fornybare energikilder og over på fornybare energikilder. Derfor er det viktig at vi kommer i gang med dette arbeidet så raskt som mulig. Vi har dessverre sett en rekke eksempler på at gode pilotprosjekter innen fornybar energi flyttes til utlandet fordi det ikke fins et støtteapparat for å løfte denne typen prosjekter i Norge. Tidevannskraftverket til Hammerfest Strøm i Kvalsundet og Fred Olsens bølgekraftprosjekt er eksempler på dette. Jeg frykter at det samme kan skje med de konseptene vi har innen havmøller, dersom vi ikke satser på dette nå.

For å få stanset denne flyttestrømmen av pilotprosjekter innen fornybar energi vil jeg understreke betydningen av og behovet for at regjeringspartiene kommer på banen og bidrar til å opprette en raus ordning med investeringsstøtte til slike prosjekt. Jeg håper derfor at det engasjementet vi har sett i saken i dag, kan utløse en slik ordning i forbindelse med budsjettbehandlingen i Stortinget, slik at vi kommer videre i arbeidet på dette viktige området.

Når vi har et land som geografisk ser ut slik det faktisk gjør, med en uendelig lang kyst med stabile vindforhold, er potensialet for produksjon av vindkraft ved bruk av havmøller langt til havs enormt. Havmøller er ikke arealkrevende og dermed heller ikke konfliktskapende i forhold til bl.a. reiseliv, friluftsliv, reindrift og annet sårbart dyreliv. Derfor er det også utrolig viktig at vi tar tak og satser på å utarbeide en nasjonal strategi på dette området nå.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [13:14:59]: Statsråden sa at nå var Stortinget opptatt av havvindmøller, men hun ønsket at en skulle være opptatt av alle typer fornybar energi. Da vil jeg bare ønske statsråden velkommen til energidebatten. Den har pågått i to år. Det er gjerne tilfeldig at det er havvindmøller som er tema i dag, men fornybar energi generelt, thorium, gasskraft, alt dette er blitt diskutert mye i komiteen og på Stortinget. Og det er jo nettopp det som er grunnen til at forslaget fremmes: Til tross for to års debatt og utallige løfter fra statsrådens forgjenger er det veldig lite som er blitt konkretisert.

Det er interessant å se at Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet skriver i merknadene at forslaget er relevant. Forslaget er relevant – men det er åpenbart ikke relevant nok til at en skal stemme for det. Det er kun relevant nok til at en skal kommentere det.

Forslaget er helt uproblematisk formulert. Det gir ingen bindinger til Regjeringen om hva en strategi skal innebære utover at vi ønsker å få på plass en strategi som formulerer hva en ønsker, og at en setter politisk fingerprint på dette og ikke bare henviser til at det er Forskningsrådet og Enova, altså byråkratiet, som skal jobbe med dette.

Hvor er den politiske styringen om vi sier at vi skal satse på noe? Der er ikke Regjeringen villig til å forplikte seg, og det er veldig trist. Representanten Nordtun sa at tidspunktet her er unødvendig, for dette står jo formulert i klimameldingen. Da denne innstillingen ble avgitt, var ikke klimameldingen framlagt for Stortinget. Opposisjonen hadde ingen peiling på om det stod noe om havvindmøller, men regjeringspartiene mente åpenbart at havvindmøller ikke var så viktig at en trengte å konkretisere det i en strategi.

Så har vi hørt veldig mye selvskryt fra Regjeringen om fornybar energi. Det er jo ingen partier som har kjempet imot satsing på fornybar energi. Jeg forstår ikke det selvskrytet. Det en derimot har hørt fra opposisjonen, er en systemkritikk, en kritikk på at en ikke går langt nok, at støtteordningene blir for små i forhold til ambisjonene en har uttalt.

Representanten Sande sa at vi skal måles på resultatene. Ja, det er jo nettopp derfor kritikken kommer – fordi alle ventet en satsing som gjorde at en fikk realisert prosjekter. Vi ser istedenfor en satsing som er så liten at prosjekter blir lagt på is.

Så registrerer jeg at statsråden tar opp grønne sertifikat og sier at det ikke var mulig å få til en avtale med Sverige. Forrige statsråd sa at det var mulig å få en avtale, men den ville ikke bli god nok for Norge, for investeringene ville komme i Sverige. Så her er det litt ulik historiebetraktelse. Jeg registrerer også at svenskene sa at de var veldig interessert i å få til en avtale, men det virket ikke som om nordmennene hadde lyst. Og vi vet jo hva slags uenighet som eksisterer mellom Senterpartiet og SV om vannkraft. Svenskene ville tillate mye vannkraft. Det ønsket ikke SV, og dermed ville en svensk ordning i Norge være umulig.

Hvorfor dette forslaget? Jo, det er viktig å få et konkret vedtak i Stortinget nettopp fordi den tidligere statsråden har lovt og lovt og lovt – på fornybar satsing, på industrikraftregime, på hjemfallsregime, på tiltaksplan for Midt-Norge, og vi har aldri sett noe til det i Stortinget. Derfor må Stortinget nå vise vei og stemme for forslaget som ligger til behandling.

Anne Margrethe Larsen (V) [13:18:18]: Jeg stiller meg bak alle dem som har trukket fram hvor viktig det nå er å satse på nye og bedre løsninger innenfor fornybar energi, og spesielt utvikling av havmøller. Det er åpenbart at hvis vi lykkes på dette området, vil vi kunne realisere store energimengder, nye næringsveier og flere arbeidsplasser i framtiden. Norge har også gode forutsetninger for å komme i mål med dette. Norske miljøer har åpenbart på grunn av sin erfaring med offshore petroleumsvirksomhet særlige forutsetninger for å utvikle og modne løsninger innen havgående vindmøller. På samme måte som danskene har lyktes med å bygge opp en næring rundt landbasert vindkraft, kan vi i Norge gjøre det med havgående løsninger. Derfor synes jeg det er svært positivt at partier på Stortinget stiller seg bak forslaget fra Venstre om en nasjonal strategi for vindkraftproduksjon basert på havmøller. Skal vi lykkes, krever det at vi kommer raskt i gang med arbeidet. Jeg håper derfor regjeringspartiene kan være mer konkrete og slutte seg til de forslagene til tiltak som er fremmet i innstillingen.

Jeg må også få peke på noen andre forhold som vil være av betydning for en satsing på havmøller. Det er viktig at vi tar med oss de erfaringene vi har gjort oss når det gjelder dagens løsninger innen vindenergi. Jeg vil i den forbindelsen trekke fram planene om utbygging av en tradisjonell offshore vindpark på Siregrunnen utenfor Rogaland /Agder, som faktisk er et viktig gyte- og fiskeområde. Prosjektet har møtt stor motstand blant fiskere, som frykter at prosjektet bl.a. vil gå ut over fiskebestanden.

Det er svært viktig med konsekvensutredninger og god dialog i forhold til interessekonflikter, som fiskerier, næring og det maritime miljøet. Det er derfor nødvendig å lage en plan for hvor man kan benytte havmøller. Det er åpenbart at en økt satsing på fornybare energikilder kan føre til flere interessekonflikter. Derfor er det viktig at Re-

gjeringsen nå starter arbeidet med å utarbeide en nasjonal strategi innenfor havmøller. Så må gode vurderinger omkring mulige effekter på fiskerierne, andre næringer og det maritime miljøet ligge til grunn. Skal vi løse de klimautfordringene vi står overfor, er vi avhengige av et godt samspill mellom myndighetene og næringene, samtidig som vi tar hensyn til det marine miljøet.

Til slutt: Havmøller må også ses i en større, global sammenheng, som et viktig bidrag til fornybar energi i verden.

Terje Aasland (A) [13:21:27]: Det kjennetegner kanskje dette stortinget at en ønsker å diskutere inngående noe en i utgangspunktet er enig om. For det er faktisk sånn at det er et samlet storting som har tro på elektrisitetsproduksjon offshore. Vi er enige om at potensialet slik det nå framkommer, er stort, og at det vil være uklokt å ikke på en måte gå langs en linje hvor en prøver å få utnyttet det potensialet en kan se konturene av.

Offshore vindkraft – og det er en enig om – eliminerer også en del av de problemstillingene som kanskje ligger i kjølvannet av landbasert vindkraft. En foresight-rapport fra Forskningsrådet avlevert i september 2007 antyder 25 TWh i 2027. Den antyder en reduksjon på 18 mill. tonn utsluppet CO₂ og ikke minst at det vil være en omsetning i norske bedrifter på 10 milliarder kr som følge av offshore-satsingen fram mot 2027 – altså betydelige potensialer. Mest sannsynlig kan realiteten vise seg å være at mulighetene er enda større enn det som framkommer i rapporten.

Men den antyder mer enn bare mulighetene. Den analyserer også litt omkring utfordringene knyttet til levetid opp mot investeringskostnader, den tar for seg kostnadsbildet i en helhet, den problematiserer litt rundt nettilknytningen, og den problematiserer litt rundt lovverket. Dette til tross er det altså et samlet storting som vil at vi tar fatt på utfordringene, og mener at det er riktig å satse på nå å få et godt grep om det potensialet som ligger på offshore vindkraft, eller havmøller. En samlet komitee understreker at en «imøteser en nasjonal strategi for satsing på offshore vindkraft». Derfor kunne det forslaget som opposisjonen nå velger å kjøre retorisk fram, like gjerne vært oversendt, fordi det i Stortinget er enighet om å følge de linjene, som også statsråden har vært inne på.

Så helt til slutt: De som nå ønsker – nok en gang – å bringe også denne debatten inn på det som har med støtteordningene å gjøre knyttet til ny fornybar energi, bommer veldig, etter mitt skjønn. For det første handler ikke dette om støtteordninger for ny fornybar energi. Dette handler om hvordan vi skal bringe en umoden teknologi over i en moden fase hvor den kan kommersialiseres, og hvor vi kan utnytte dette potensialet. Det må altså frikobles fra støtteordningsdebatten, som blir egentlig litt fordummende i forhold til mulighetene som ligger i offshore vindkraft. Det er en utfordring, og den utfordringen synes jeg statsråden på en glimrende måte har tatt. Dette er muligheter vi skal bruke og gjøre tydelige, hvis ikke opposisjonen selv klarer å tildekke den muligheten som faktisk er der, gjennom sine retoriske øvelser.

Ivar Kristiansen (H) [13:24:51]: Jeg vet ikke hva som er fordummende i denne debatten. Det er i hvert fall ikke noe mesterskap i retoriske øvelser. Er det noen som ønsker å gå over fra ord til handling, burde man faktisk i regjeringsår tre ha forstått at tiden nå snart var inne til å gjøre det. Faktum er også i denne saken at vi på tross av stor vilje retorisk ser en gedigen beslutningsvegring, som har preget denne regjeringen fra dag én på miljø- og energisektoren.

Svaret for fremtiden på vår klodes største utfordring ligger i hvert fall ikke i hva den forrige regjering gjorde. Svaret ligger ikke i hva Enova skal gjøre, eller i hva Forskningsrådet skal gjøre. Svaret må jo være å prøve å få konsensus og beslutninger rundt disse spørsmålene, som vi diskuterer på nytt igjen i dag, og – i parentes sagt – som sågar også Den Norske Nobelkomite har tatt inn over seg for å illustrere betydningen og viktigheten av å bygge bro mellom det fossile samfunn og det fornybare.

Så bruker regjeringspartiene også i dagens debatt det bildet at de gjør dobbelt så mye som den forrige regjering gjorde. Man går altså tilbake til 2001–2005, vel vitende om at man har økonomiske muskler og 120 milliarder kr mer til disposisjon i budsjettåret 2008 enn hva den forrige regjering hadde i sitt sluttår, og også vel vitende om den enorme fokuseringen som er på disse spørsmålene i dag kontra hva som var tilfellet bare få år tilbake.

Det er ikke den forrige regjering som er målestokken i dagens debatt. Målestokken går på de vilkår innenfor utviklingen av fornybar energi som en har utenfor landets grenser. Man burde allerede ha oppdaget at denne utvikling delvis har stanset opp i vårt fedreland. Når rammevilkårene for å utvikle ny fornybar energi på dette området eksempelvis er tre ganger bedre i utlandet i dag, kan vi ikke simulere overrasket over at det ene prosjekt etter det andre blir lagt på is, eller at norsk utvikling heller skjer i utlandet enn i Norge.

Hvor er viljen til samarbeid med opposisjonen i disse spørsmålene? Når vi ser fremover mot den enda større oppgaven det er å få på plass et klimapolitisk forlik i Stortinget, er signalet ved å stemme ned dette forslaget etter mitt syn bedrøvelig med tanke på hvor det klimapolitiske forliket kan komme til å ende.

Leif Helge Kongshaug (V) [13:28:19]: Det har vært mye god argumentasjon til støtte for forslaget fra mindretallet i komiteen. Jeg må bare innrømme at jeg ikke har noen overdreven tro på at min argumentasjon fører til at regjeringspartiene snur i denne saken, og det synes jeg virkelig er synd.

Det foreligger mange planer for vindmølleparker på land og i landnære områder like utenfor kysten vår. De fleste er lagt på is på grunn av støttenivået. Dette må det gjøres noe med hvis vi mener alvor med satsing på fornybar energi.

Det som kjennetegner diskusjonen om vindmølleparker på land og i nærheten av land, er det store konfliktnivået. Dette kommer ofte i konflikt med friluftsliv og ikke minst reiseliv og også fiskeriinteresser. Derfor er det en unik sjans til å kunne gjøre noe på fornybarenergiområ-

det å bygge havmøller, slik som det er fremmet i forslaget, og da må en starte med en nasjonal strategi for å få aksept i befolkningen og likeså å få en prosess på det. Det er en betydelig gevinst når det gjelder elektrifisering på sokkelene. Det er selskaper som utreder dette som mener at det ikke lønner seg, men det er ut fra gitte forutsetninger, og ting endrer seg fort. I vår tid, hvor hovedutfordringen er klima, er det viktig å være i forkant med satsing på fornybar energi, slik at vi kan se våre barn og barnebarn i øynene og ikke måtte kaste blikket ned i bakken når vi møter dem i framtiden. Da er det, som mange talere har vært inne på, viktig å komme over fra ord til handling. Jeg er enig med representanten Ivar Kristiansen i at nå er det på tide å slutte å snakke om hva den forrige regjeringen gjorde og ikke gjorde. Nå går vi inn i det tredje året med denne regjeringen, og nå må denne regjeringen måles ut fra hva den selv gjør, og ikke sammenligne med det som skjedde for mange år tilbake. Ting endrer seg – handlefriheten er også en helt annen enn den var da.

Det er et aktivt og framtidsrettet forslag som foreligger fra mindretallet når det gjelder vindkraftproduksjon basert på havmøller. Jeg oppfordrer i likhet med mange andre regjeringspartiene til å støtte forslaget. Vi har en maritim industri som bare går og venter på et klart signal, vi har kompetanse, og vi har også investeringsmiljøer som er villige til å satse, men da må det gis et klart signal fra Stortinget. Det er det mindretallsforslaget som kan gi, og ikke at forslaget blir lagt ved protokollen. Det er et dårlig signal fra Stortinget.

Børge Brende (H) [13:31:50]: Statsråd Åslaug Haga kom inn som en frisk vind i Olje- og energidepartementet. I to år har det ikke vært noen tvil om at vi i opposisjonen, når vi har tatt opp økt satsing på fornybar energi, har følt oss hensatt til Don Quijotes kamp mot vindmøller med våre initiativ, og jeg synes at statsråden startet veldig offensivt. Men i dag har åpenbart vinden løyet. Utgangspunktet til statsråden i Aftenposten i går var: «Sp-leder Åslaug Haga innrømmer at Regjeringens klimasatsing ikke har vært god nok. Haga vil ha (...) en dramatisk økning i satsingen på fornybar energi.» Samtidig sier hun her at det har vært en kraftig kursendring med denne regjeringen. Men hvis man trenger «en dramatisk økning i satsingen på fornybar energi», sier det vel også noe om hva som er situasjonen etter to år med rød-grønn politikk.

Man kommer ikke bort fra at da man droppet de grønne sertifikatene, lovt man i Stortinget at man skulle komme opp med et system som var minst like bra. Når det systemet, og de pengene man bevilger, bare betyr en støtte som utgjør halvparten av hva de grønne sertifikatene ville ha gjort, er det ikke greit å droppe den markedsstyrte grønne sertifikatordningen, for da er situasjonen den at ni av ti vindkraftprosjekter i Norge droppes på grunn av at Norge har Europas bortimot dårligste ordning. Og da har jo statsråden rett i at Regjeringen ikke har gjort jobben sin på dette området, og at man trenger en dramatisk økning. Bortimot 1 TWh med vindkraft i det utsatte Midt-Norge i forhold til kraftkrise blir droppet av Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk ute på Vikna. Vi ser også at Hammerfest Energi

har flagget ut til Skottland, og vi ser at Fred. Olsens bølgeprosjekt også er i ferd med å flagge ut til Skottland. Det vi diskuterer i dag, har faktisk også noe med havvindmøller å gjøre, for det støtteregimet som Regjeringen har lagt opp til, som det står i det vedlagte skriv til komiteen, innebærer at umodne teknologier får 10 øre pr. kWh i produksjonsstøtte de neste 15 årene. 10 øre – det er knapt nok til å utløse de konvensjonelle vindanleggene. Så dette er rett og slett ikke bra nok.

Jeg tror at man må starte med å erkjenne at man aldri kom opp med et system som var godt nok til å erstatte de grønne sertifikatene, og være ærlige på det. Så skal vi få til en ordning nå i forbindelse med klimaforliket som gjør Norge konkurransedyktig her, og da snakker vi om en dramatisk og kraftig kursendring. Det har vært en kraftig kursendring i en verre retning. Det minner meg litt om at Djupedal brukte to år på å si at det ikke var kutt i høyere utdanning og forskning, og da han gikk av, kritiserte han Regjeringen for å ha pålagt ham dette – han var imot det hele tiden. Vi får håpe at Åslaug Haga slipper å komme til sannhetens øyeblikk på et senere tidspunkt, men nå rett og slett gjennomfører den politikken som er nødvendig. Det må også være utgangspunktet for diskusjonen i Stortinget.

Heikki Holmås (SV) [13:35:18]: Jeg merker meg jo at Børge Brende er full av retorikk, men det er også det eneste han er full av. For når han bruker tre minutter på å snakke om grønne sertifikater, enda han vet at grønne sertifikater ikke ville hjulpet en eneste havmølle en eneste kilometer lenger ut til havs, blir det litt tomt.

Det næringen har sagt i forhold til havmøller, er følgende: Det viktigste grepet som må tas, er å sørge for å øke støtten til prototyper – det er det første nå. Hywind har søkt, senere kommer også etter all sannsynlighet SWAY til å søke. Det er klart at den ekstra påfyllingen av Energifondet som vår regjering har lagt opp til, har betydning for hvor mye penger som finnes til å hjelpe havmøllene et skritt videre i denne oppstartingsfasen. Det andre viktige de har sagt, er at vi må få på plass det juridiske arbeidet for å sikre at det blir mulig å plassere ut havmøller på norsk kontinentalsokkel innenfor vår økonomiske sone. For vi har en god del rundt oljeinstallasjoner, men vi har ikke mye regelverk internasjonalt på havmøller. Hvis vi gjør den jobben, griper fatt i det – og det har Åslaug Haga sagt at det gjør vi, dette har vi grepet fatt i, dette jobber vi med nå, og Enova skal innen en uke eller noe slikt behandle søknaden fra Hywind – tar vi altså det første skrittet, som er helt nødvendig.

Det andre skrittet går jo på det som opposisjonen har fremmet forslag om, og som det ganske riktig ble påpekt her fra Arbeiderpartiet i stedet, er hele komiteen enige om at man imøteser en nasjonal strategi på offshore vindkraft. Så er det opposisjonens privilegium å få lov til å fremme akkurat det samme i et forslag og få det nedstemt og si at Regjeringen gjør ingenting. Men husk at etter at innstillingen fra komiteen kom, er det én ting som har skjedd, og det er at Forskningsrådet gjennomfører en foresightsstudie, og der sies en ting: De sier at det man trenger, er

en helhetlig energiplan for norsk sokkel. Den skal ikke bare handle om offshore vindmøller. Den må også handle om helheten i elektrifiseringen av olje- og gasskraftverk. Den handler om tilkobling til land, forbindelser til utlandet, hensynet til miljø og skipsruter. Den handler ikke bare om en nasjonal strategi for offshore vindmøller, men om å se helheten i disse tingene.

Der har Åslaug Haga sagt at dette er noe vi jobber med. Vi skal komme tilbake med det arbeidet som gjøres helhetlig på energisiden. Det kommer. Det legges fram i februar, og så skal vi jobbe videre med disse tingene. Jeg håpet på en bred debatt om havmøller. I stedet fikk vi først og fremst en debatt fra opposisjonen om grønne sertifikater, og det – vel, det er sånn det er.

Gunnar Kvasseheim (V) [13:38:36]: Jeg har tenkt en del på Odd Roger Enoksen i de siste ukene. Regjeringens ledelse, ikke minst underutvalget som legger opp rammene i statsbudsjettet og avsluttet arbeidet med klimameldingen, la rammene for det arbeidet han skulle møte Stortinget med, som han forsvarte og sa at de støtteordningene vi har, er historisk gode og tilstrekkelige. Klimameldingen er historisk god og tilstrekkelig. Så kom en av de politikerne som har vært sentral i å legge rammene for Odd Roger Enoksen da han var i posisjon, og sier at støtteordningene for fornybar energi er altfor dårlige, og at klimapolitikken er altfor dårlig.

Men de som trodde at det kom en ny tid med ny statsråd, har i dag fått bekreftet at en er på full vei tilbake til de gamle posisjonene. Det var noen som sa at når en samlet komite sier at en imøteser en strategi for havmøller, vil den komme. Nå har statsråden sagt at dette vil bli bakt inn som en del av et større prosjekt, ja, i bunn og grunn er en der allerede, fordi det skal gis støtte fra Enova til et pilotprosjekt.

Det som er opposisjonens poeng, er at vi her snakker om et stort prosjekt som har med både ny produksjon og kutt av utslipp å gjøre. Da ønsker en å ha dette som en helhet presentert i en nasjonal strategi. Jeg hadde ventet at SVs representant som sa at dette var inngangen til en ny historisk epoke, kunne forstå betydningen av at Stortinget ville ha seg forelagt dette på en eller annen måte så raskt som mulig.

Jeg er bekymret for framtiden til havmøllesatsingen i Norge. Vi har opplevd at tidevannsprosjekt går ut av landet. 100 mill. kronerssatsing på bølgekraft er i ferd med å gå ut av landet. Jeg har lyst til å stille statsråden et spørsmål. Ser hun på det testanlegget for marin energiproduksjon som planlegges på Karmøy, og som det er søkt departementet om støtte til, som en naturlig del av den infrastrukturen som en trenger for å kunne realisere havmøllesatsingen? Så har jeg nok en gang lyst til å utfordre statsråden på dette med nasjonal strategi. Hvordan oppfatter hun komiteens samlede forventning om at det kommer en nasjonal strategi fra Regjeringens side? Kan vi forvente at den vil bli lagt fram med de elementene som opposisjonen her har stilt til utsikt, og som en mener bør høre med i en slik satsing?

Tore Nordtun (A) [13:41:40]: Når det nå lakker og lir mot slutten av denne debatten, og en tar en liten oppsummering, ser jeg at de fleste som har hatt ordet i dag, støtter fullt opp om de mulighetene som man har når det gjelder havvindmøller, utviklingen og potensialet som ligger der osv. Min anmodning til forslagsstillerne er: Hvorfor ikke oversende forslaget i stedet for at det nå blir vedlagt protokollen? Det ville vært et godt bidrag, synes jeg, slik at vi kunne samles om det for å få en felles strategi for dette, og slik at også opposisjonen får være med på tilretteleggingen.

Så blir det sagt at man ikke har en strategi. Vi har klimameldingen til behandling i komiteen nå. Klimameldingen omtaler også dette og gir føringer på dette området. Her får forslagsstillerne full mulighet til å engasjere seg med full tyngde, og jeg regner med at komiteen er ferdig med sin innstilling til den før jul.

Så sier statsråden at vi er i ferd med å tilrettelegge for offshore satsing, både når det gjelder forskning, demonstrasjon og produksjonsstøtte. Statsråden sa sågar på Stortingets talerstol for kort tid siden at flere titalls millioner kroner er på vei til nettopp dette.

Dette arbeidet ligger ikke i dvale, som enkelte fra opposisjonspartiene vil ha det til. Det ligger også innbakt i en total strategi, Energi21, som kommer rett over nyåret, hvor havmøller inngår. Praktisk arbeid foregår også, ja, jeg synes det gjøres en god del på dette området. Statsråden sier til og med i løpet av denne uken, og da synes jeg det er for galt at forslaget fra bl.a. Venstre bare skal bli vedlagt protokollen. Vi står på det, men min anmodning og min henstilling er at forslagsstillerne ber om å få det oversendt, og så skal vi selvfølgelig støtte det fullt ut. Da inngår det som en helhet, og hele Stortinget vil da se på forslaget i forbindelse med det videre arbeidet.

Statsråd Åslaug Haga [13:44:26]: Jeg tar i utgangspunktet ordet for å svare på spørsmål fra representanten Kvasseheim som gjelder et spesielt prosjekt. Til det må jeg bare svare at enkeltprosjekter ikke kan saksbehandles i Stortinget.

Ellers må jeg si at dette har vært en debatt som jeg opplever som litt spesiell i den forstand at her er alle partiene entusiastisk for havvindmøller. Det syns jeg er strålende. Når man hører på debatten, kan man imidlertid nærmest få inntrykk av at opposisjonen er lei seg for at det er en brei og konkret satsing fra Regjeringens side. Vi må med respekt å melde kunne si at her slår opposisjonen inn åpne dører, for planene er på gang. Det jobbes med å ta helhetlige grep omkring forsknings- og utviklingsarbeidet, hvor havvindmøller utgjør en vesentlig del. Dette ligger inne i arbeidet med Energi21. Et forslag fra de aktørene som nå jobber med det, kommer 5. februar. Så skal planen behandles politisk, og vi skal sjølsagt gå ut med det helt konkrete innholdet i det. Alt dette arbeidet skal gjøres i tett samarbeid med forskningsinstitusjonene, men sjølsagt også med industrien, som til sjuende og sist må være et avgjørende innslag i disse prosessene.

Ved siden av arbeidet som går på forskning og utvikling, er vi opptatt av å få demonstrasjonsprosjektene i

gang så raskt som råd er. Og da er det riktig som det har vært sagt fra flere her, at alt tyder på at vi i løpet av veldig kort tid vil ha bevilget midler som vil gjøre det mulig å komme i gang med demonstrasjonsprosjektene.

Jeg har hatt gleden av å snakke med ulike aktører innenfor dette området i de siste ukene. Entusiasmen er stor, konkretiseringen er stor og pengene kommer. Derfor ligger det godt til rette for at vi skal få dette store og viktige prosjektet opp og stå. Men la det nå være klart at dette ikke er kommersielt i dag. Vi må ta grep for å få teknologien kommersiell, og i den sammenhengen er det innsatsen inn mot forskning og utvikling og innsatsen inn mot demonstrasjonsprosjektene som vil være helt avgjørende.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [13:47:55]: Jeg tror alle i salen er fornøyd med å høre statsråden snakke om en bred satsing på havvindmøller. Grunnen til at dette har blitt en debatt, er at vi hørte fryktelig lite om det under forrige statsråd. Og det var jo derfor Stortinget og opposisjonen – all ære til Venstre som fremmet forslaget – så det nødvendig faktisk å ta opp dette temaet på et høyere nivå.

Grunnen til at jeg ikke lar meg overbevise om at vi bør trekke forslaget, er at jeg i to år har hørt akkurat den samme offensive retorikken som den denne statsråden nå presenterer. Det er ikke nytt for denne komiteen. Den har blitt lovt stor satsing på det aller meste og tiltaksplaner i øst og vest, men lite har kommet til Stortinget. Og det er jo derfor Stortinget i denne debatten gjør et vedtak, slik at vi ikke ender opp i samme situasjon som da vi diskuterte kraftsituasjonen i Midt-Norge for halvannet år siden, da Høyre fremmet forslag og ville ha en tiltaksplan. Da hørte vi fra alle de rød-grønne politikerne: Jo, vi er enige om at vi skal gjøre tiltak i Midt-Norge, for situasjonen er ikke holdbar. Men kom det noen tiltaksplan til Stortinget? Nei. Og da vi begynte å etterlyse den, etter å ha trukket forslaget, var svaret at den aldri var ment å fremlegges for Stortinget. Den skulle bare være en intern handlingsplan i Regjeringen. Men det var ikke det opposisjonen bad om. Og det er heller ikke det opposisjonen ber om nå. Vi ber om å få en strategi som har et politisk fingeravtrykk, som har en utdypning som gjør at det går an å forholde seg til det, og ikke bare måtte lese i Dagbladet og Nationen at nå skal statsråden gå ut og være offensiv på dette området. Og så er det ingenting som vi kan ansvarliggjøre statsråden for i etterkant.

Det er det som har manglet her. Det er derfor denne fornybarmeldingen som skulle være tidenes største, og som skulle overgå grønne sertifikater, endte opp som en stortingsmelding på fire sider. Fire sider er knapt nok innholdsregisteret i en vanlig stortingsmelding. Det var altså tidenes satsing. Det er nettopp derfor Stortinget nå må begynne å gjøre vedtak, slik at vi ansvarliggjør statsråden og sørger for at statsråden leverer og rapporterer til Stortinget, og ikke fungerer som en uavhengig politisk kommentator i media som får masse mikrofoner opp i ansiktet, men aldri noen kritiske spørsmål.

Det er grunn til å vise til at denne regjeringen har vært veldig lite villig til å konkretisere sin energipolitikk – sannsynligvis fordi det har vært store interne stridighe-

ter. Cirka 24 timer etter at Soria Moria-erklæringen var vedtatt, var Magnhild Meltveit Kleppa og Hallgeir Lange-land ute i lokalavisene i Rogaland og kranglet om hvorvidt småkraftverk var positivt eller negativt. Ja, det er ikke rart at man ikke får til en ordning med grønne sertifikater når vannkraft er så sentralt i den ordningen. Og nå sist: Tidligere energipolitisk talsmann i Senterpartiet går ut og tar et kraftig oppgjør med skattereglene for småkraftverk. Samtidig som denne regjeringen skal ha en støtteordning for satsing på små vannkraftverk, har de altså en skattesats som er dobbelt så høy som støtteordningen. Det er den type utydeligheter vi vil ha vekk ved faktisk å gjøre vedtak.

Presidenten: Børge Brende har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad.

Børge Brende (H) [13:51:18]: Da jeg leste Dagbladet i går, over to sider, om at Haga satses på havet, Haga varsler en storstilt satsing for å få Norge til å bli best på gigantiske vindmøller til havs, hadde jeg ikke drømt om at regjeringspartiene i dag kunne finne på å stemme ned et forslag som Venstre har fremmet, og som opposisjonen har sluttet seg til, om at man skal utarbeide en nasjonal strategi for utvikling av vannkraftproduksjon. Hvorfor stemmer man imot det når statsråden med brask og bram har gått inn for den gigantiske satsingen i år? Er det fordi man ikke har tenkt å følge opp og derfor er redd for at et stortingsvedtak kan være konstitusjonelt bindende, som også Ketil Solvik-Olsen var inne på?

Vi har faktisk blandet erfaring med denne regjeringen når vi blir overtalt i denne salen til ikke å fremme forslag, Regjeringen skal komme med det. Vi ble lovt en energiplan for Midt-Norge. Vi måtte ikke votere over det, de sa den skulle komme. Nå har vi ventet i to år. Vi ble lovt at Regjeringen skulle informere oss om et industrikraftregime som de selv har lovt. Vi har ikke sett noe til det. Vi ble lovt at det ikke skulle være høyere strømpriser i Midt-Norge enn i resten av landet. I sommer har det vært det (presidenten klubber). Så det er en grunn.

Presidenten: Gunnar Kvasshheim har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad.

Gunnar Kvasshheim (V) [13:52:42]: Jeg kommer ikke til å imøtekomme anmodningen om å trekke dette forslaget. Tvert imot registrerer jeg at dette er en dårlig opptakt til videre samarbeid om energi- og klimaspørsmål, og jeg synes også dette er et dårlig uttrykk for Regjeringens uttrykte ønske om å komme opposisjonen i møte og være positiv til å bygge gode løsninger i Stortinget.

Statsråden har også framstilt det som forunderlig at det kan være en såpass krass debatt på et område hvor alle sier de er enige. Det er jo nettopp det som er vårt hovedpoeng, at det innenfor fornybar energiproduksjon i mange år har vært enighet om at en må gjøre noe, ikke minst har dette vært uttrykt de to siste årene, men en har ikke kommet til den handling som utløser prosjekter. Det ønsker vi å gjøre noe med ved å få en mer forpliktende satsing på dette om-

rådet og det kunne bygge på en nasjonal strategi, som altså statsråden har sagt nei til å legge fram.

Så har jeg lyst til å replisere til statsråden at når det gjelder testanlegget på Karmøy, ønsket jeg ikke at hun skulle svare på dette med støttebeløp, men jeg ville vite om hun så på det som en viktig del av den infrastruktur som må til.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, se side 256)

S a k n r . 4

Interpellasjon fra representanten Ola T. Lånke til kultur- og kirkeministeren:

«Vi er vitne til en mediopolitisk revolusjon i kjølvannet av utbyggingen av det digitale bakkenettet. I dette bildet er Telenor sentral, som markedsaktør på samtlige distribusjonsplattformer for fjernsyn i tillegg til å være aktør i innholdsmarkedet. Etter Konkurransetilsynets oppfatning er det ikke fordelaktig at samme markedsaktør kontrollerer store deler av de ulike distribusjonskanalene for fjernsyn. Det vil kunne redusere den positive konkurranseeffekten mellom plattformene. I tillegg til å være sterkt til stede på samtlige distribusjonsplattformer for fjernsyn er Telenor medeier blant annet i RiksTV sammen med NRK og TV 2.

Hvordan vil statsråden unngå at Telenors sterke posisjon i både infrastruktur og innholdsmarkedene for fjernsyn fører til misbruk av mediemakt?»

Ola T. Lånke (KrF) [13:55:23]: Høsten 2004 vedtok Stortinget en ny § 100 om ytringsfrihet i Grunnloven. Paragrafen hadde stått uendret siden 1814, så det var på høy tid med en endring. Utviklingen på mediefeltet har selv sagt vært enorm i perioden. Teknologisk utvikling og andre utviklingstrekk har gitt media et gjennomslag og en samfunnsrolle som eidsvollsmennene vanskelig kunne ha forestilt seg. Vi snakker om mediemakt.

Hva er så mediemakt? For å kunne svare presist på det kreves det kunnskap om hvordan det komplekse mediemarkedet fungerer og utvikler seg. Her har vi som politikere altfor ofte kommet på etterskudd. Dersom vi avgrenser oss til markedet for fjernsyn, kan mediemakt grovt sett deles inn i mulighet til å påvirke redaksjonelt innhold og mulighet til å bestemme hvilke tv-kanaler som formidles.

Telenors sterke posisjon både i infrastruktur og etter hvert innholdsmarkedene gir Telenor virkemidler til potensielt å misbruke sin stilling. Som den dominerende aktøren i det norske fjernsynsmarkedet har selskapet engasjert seg både horisontalt og vertikalt: horisontalt gjennom sitt dominerende eierskap i alle de tre viktigste plattformene for distribusjon, det bakkebaserte kringkastingsnettet, kabel-tv og satellitt-tv, vertikalt gjennom sine interesser i nett, distribusjon, kringkasting, produksjon, senderrettigheter og sluttbrukerstyr.

Nå er ikke Telenor alene om å engasjere seg så vel horisontalt som vertikalt i tv-markedet. Også andre aktører som Viasat, NRK og TV 2 gjør det samme. Men det som

bidrar sterkt til å komplisere dette, er ikke minst omfanget. Telenor har fått anledning til å utvikle seg til å bli langt den største og mest dominerende aktøren innenfor kringkastingstjenester i Norge og Norden. Telenor Broadcast er både netteier, kabeleier og satellitteier, distributør av fjernsynssignaler, deleier i produsent- og kringkastingselskaper og lokale tv-stasjoner og eier av senderrettigheter. Således har Telenor en markedsandel på opp mot 75 pst. innenfor distribusjon av fjernsynsinnhold i Norge og en markedsandel av det totale fjernsynsmarkedet på 31 pst., ifølge en rapport Norsk Telecom AS har utarbeidet i januar 2007. I tillegg har Telenor bl.a. en indirekte eierandel i TV 2 på over 22 pst.

Pr. i dag har ikke Telenor et eget kringkastings- eller distribusjonsselskap som sender fjernsynsinnhold over bakkenettet. Derimot er Telenor deleier i Norges Televisjon AS – NTV – og RiksTV sammen med NRK og TV 2. Telenor og TV 2 har i tillegg tette bånd gjennom Telenors eierskap i TV 2, felles eierskap i TV 2 Zebra og felles senderrettigheter til norsk fotball fra Norges Fotballforbund. Rammene for NTVs og RiksTVs virksomhet har derfor relevans for Telenors rolle i fjernsynsmarkedet.

Digitaliseringen av fjernsynsmarkedet og tilgangen på alternative sendeplattformer har gjort at tilgangen til nett blir en mindre avgjørende knapphetsfaktor. Det er snarere tilgangen på innholdet, de gode programmene og arrangementene, som blir den avgjørende knapphetsfaktoren i konkurransen om seerne og inntektene.

Telenor har forstått dette og har både inngått eksklusiv sendeavtale med TV 2 og kjøpt senderrettigheter til viktige «events» som fotball-VM og fotball-EM. Så vel dette som det faktum at Telenor har vist interesse for å kjøpe Canal+, viser tydelig at selskapet også har klare ambisjoner om å vokse på innholdsmarkedet.

I et kommersielt perspektiv er det selvsagt fornuftig å kjøpe populære sendinger for å sikre abonnenter i egne nett og reklameinntekter i egne kanaler. Telenor har mulighet til dette på grunn av sin finansielle styrke. Problemet er om dette ytterligere vil forsterke Telenors dominans i fjernsynsmarkedet. Mulighetene for å føre koplingsstrategier og låse inn kundene øker.

Ifølge Norsk Telecom AS er Telenorselskapene Norkring AS og Canal Digital de mest lønnsomme selskapene i fjernsynsmarkedet. Det kan være et tegn på at Telenor kan kreve høye priser, men kan også være et tegn på stor-driftsfordeler, effektivitet og dyktighet og et tegn på at andre selskaper flytter overskuddene sine til utlandet. Telenor er gjennom selskapet Norkring AS eneeier til bakkenettet for kringkasting.

I en kommentar til forhandlingene mellom Norsk Televisjon AS – NTV – og Norkring hevder NRK at Norkring kan kreve monopolpriser av NTV. Dette må Regjeringen se nærmere på.

Det er mulig å sammenligne prisnivåene mellom land. Det vil redusere mulighetene for Telenor til å kreve unormalt høye priser.

Debatten om RiksTVs kanalvalg viser at en dominerende aktør ikke nødvendigvis vil velge en kanalpakke som er mest attraktiv for seerne, men kanskje heller den

som i størst grad underbygger aktørens egne interesser – oppslutning om egne kanaler etc. Nå kan det argumenteres for at Telenor primært vil ønske flest mulig abonnenter til sine nett og derfor kanalpakker som er mest mulig attraktive for abonnentene. På den annen side vil Telenors vertikale integrasjon, koplingen mellom Telenor og TV 2, samt Telenors dominans på alle tre plattformene, påvirke Telenors vurderinger når det gjelder innhold.

Telenors selskap Canal Digital har hatt enerett til å sende TV 2 over satellitt til oktober 2007. Tiden er utløpt, men TV 2 har latt sendingene gå inntil videre. Dersom Telenor fikk beholde eneretten til å sende TV 2 over satellitt i tiden etter at signalene i det analoge bakkenettet er slukket, ville Telenors dominans øke formidabelt. Til nå har mange av kundene i det konkurrerende satellitt-tv-selskapet Viasat kunnet hente ned signaler fra dette bakkenettet, men denne muligheten vil forsvinne.

TV 2 er en typisk må-ha-kanal som jeg er ganske sikker på vil være til stede i bakkenettet også i framtiden. Samtidig er det vanskelig å se hvordan det basketaket som nå pågår om rettighetene i markedet, kan tjene kundene og styrke mangfoldet i mediene. Får dette lov til å fortsette, etterlater det et inntrykk av at alt er overlatt til kreftenes frie spill i et marked hvor myndighetene har abdisert.

Debatten om fjernsynsinnhold har en enda mer alvorlig side enn gode eller dårlige programpakker. Når den kommersielle netteier, distributør, produsent og rettighetseier er samme selskap, oppstår selvsagt en frykt for medias rolle som fri og uavhengig.

Det er også grunn til å frykte at Telenors dominans vil kunne redusere mangfoldet i konkurransen og kundenes valgmuligheter. Det vil kunne skape uheldige virkninger i form av høyere priser, dårligere tjenestetilbud, redusert teknologisk utvikling og samfunnsøkonomisk ugunstig utnyttelse av infrastruktur og andre ressurser.

Ut fra hensynet til mediemessig mangfold og variert premissgiving i samfunnet er vi tjent med at Telenors eierinteresser belyses grundig.

Vi er kjent med at Konkurransetilsynet og ESA har gitt uttrykk for skepsis med hensyn til om konkurranseretten er tilstrekkelig for å regulere Telenors virksomhet i bakkenettet. Selvsagt bør det ikke være slik at det kan gis et inntrykk av at en stor og dominerende aktør som Telenor gis mulighet til å utvikle seg i en frisone mellom de forskjellige tilsynene.

Et stadig mer komplekst fjernsynsmarked burde uansett tilsi en tilsvarende styrking av de aktuelle tilsynene som skal følge opp aktørene i markedet. På denne bakgrunn vil jeg be statsråden kommentere, eventuelt svare på, følgende fire spørsmål:

For det første: Er det statsrådets oppfatning at de aktuelle tilsynene i dag har det nødvendige verktøy, det vil si at dagens lov- og regelverk er tilstrekkelig til å regulere Telenors og andre aktørers virksomhet i tv-markedet?

For det andre: Dersom vi diskuterer en sterkere regulering, vil det ikke også være naturlig å reise spørsmålet om vi også bør vurdere en utskilling av eierskap og drift av infrastruktur i egne forretningselskap, slik det allerede er

foretatt i andre sektorer, som transportsektoren, energisektoren mv.?

For det tredje vil jeg reise spørsmålet om ikke tiden nå er inne til å lovfeste en begrensning av eierskap i tv-markedet tilsvarende den vi har innført innen avismarkedet. Sannsynligvis vil det være enda mer komplisert her, men burde ikke dette nå utredes?

For det fjerde er det en utfordring knyttet til Telenors strategi med å tilby kundene pakkevise kanaltilbud, som nok sikrer selskapet en optimal fortjeneste, men som skjer på bekostning av kundenes valgfrihet, altså frihet til selv å velge de kanaler de ønsker, eller kombinasjoner de selv komponerer. Dette burde gjøres mulig og vil kunne bidra til å styrke mediemangfoldet. Vil statsråden se på denne muligheten?

Med dette mener jeg at jeg her har antydnet minst fire viktige grep som raskt bør vurderes for å hindre at markedsmakten i det norske fjernsynsmarkedet blir for stor.

Statsråd Trond Giske [14:05:14]: La meg først takke interpellanten for at han tar opp et svært viktig tema. Det er ikke ofte jeg er så glad for å få et tema opp til en bred debatt som jeg er for dette som interpellanten nå tar opp.

Jeg har lyst til å vise til at den kringkastingsmeldingen som Regjeringen la fram i vår, omhandler dette temaet og tar opp de samme problemstillingene som interpellanten berører. I tillegg hadde vi senest i fjor en diskusjon om eierskapsloven for avissider og andre medier, også kringkasting, på innholdssiden. Der fant vi fram til en løsning som interpellantens parti sluttet seg til, så jeg er glad for at det her er et forholdsvis bredt flertall for at vi trenger en regulering av eierskap nettopp for å sikre det interpellanten nevner: ytringsfrihet, et mangfold av informasjonskanaler og en god konkurranse i mediesektoren.

Jeg er svært opptatt av å sikre ytringsfrihetens kår og et mediemangfold som gir reelle ytringsmuligheter. Konsentrasjon av eierskap i massemediene vil kunne innebære en risiko for at kanalene for ytringer snevres inn. Derfor er det svært legitimt å diskutere reguleringer i samsvar med formålet til medieeierskapsloven hvis konsentrasjonen av eierskap truer med å svekke ytringsfriheten, reelle ytringsmuligheter eller et allsidig medietilbud.

Når vi ser Telenors mange roller i mediemarkedet, er det gode grunner for å se kritisk på Telenors eiermakt. Særlig i markedet for tilbud av fjernsyn har selskapet en sentral rolle gjennom de posisjoner som interpellanten nevner. I tillegg er selvsagt selskapet vertikalt integrert, bl.a. gjennom sitt indirekte eierskap i TV 2. Selskapet nøyer seg altså ikke bare med å distribuere andres innhold. Telenor har etter hvert også betydelige eierinteresser i sentrale innholdsprodusenter. I kringkastingsmeldingen har vi en egen beskrivelse av Telenors mange posisjoner på mediefeltet.

Samtidig må vi ta med den siden ved saken at det er ikke alltid at konsentrasjon av eierskap i medievirksomheter er negativt. Konsentrasjon kan i noen tilfeller gi stordriftsfordeler og bedre utnyttelse av teknologi og kompetanse, som igjen kan gi publikum bedre og rimeli-

gere tjenester. Slik sett må eierskapsbegrensninger balanse opp mot aktørenes handlingsrom, slik at det er en god konkurranse, men samtidig rom nok for de enkelte aktører til å drive både økonomisk og kvalitetsmessig godt. Bruken av regulatoriske virkemidler må dermed veies mot mulige ulemper en slik regulering vil kunne føre med seg.

Utgangspunktet for en vurdering av Telenors eiermakt må være selskapets faktiske opptreden sett i lys av dagens regelverk og om dette regelverket er oppdatert og i stand til å ivareta det formålet de skal oppfylle.

Vi har flere regelverk som kan anvendes på medieområdet, og som skal motvirke misbruk av dominerende stilling eller negative konsekvenser av eiermakt. I tillegg til de generelle reglene i konkurranseloven og ekomloven, reguleres eierskap på mediesektoren i medieeierskapsloven. Mens formålet med medieeierskapsloven er å sikre ytrings- og informasjonsfrihet, er formålet med konkurranseloven og ekomloven først og fremst å sikre effektiv bruk av samfunnets ressurser samt gode, rimelige og framtidrettede tjenester for brukerne. Det at lovene har ulike formål, kan føre til at et oppkjøp som Konkurransetilsynet ikke griper inn mot, likevel kan bli stoppet av Medietilsynet, eller omvendt. Jeg er glad for at interpellantens parti også var enig med Regjeringen i at vi trenger begge virkemidlene i reguleringen av mediesektoren. Regulering av urimelig forretningspraksis og misbruk av dominerende stilling er forhold som er regulert både i konkurranseloven og i ekomloven. I tillegg finnes en rekke regler hjemlet i disse lovene så vel som i kringkastingsloven som ytterligere vil kunne begrense mulighetene en eventuell portvokter i et nettverk har til å diskriminere eller stenge ute tilbydere.

Konkurranseloven inneholder forbud mot konkurransebegrensende samarbeid og forbud mot misbruk av dominerende stillinger. Disse bestemmelsene håndheves av Konkurransetilsynet. Sanksjoner fra Konkurransetilsynet ved brudd på disse forbudene kan som hovedregel bare overprøves av domstolene. Til spørsmålet fra interpellanten om tilsynene har tilstrekkelig verktøy, vil jeg i hvert fall si at Konkurransetilsynet har de verktøyene som skal til for å passe på at bestemmelsene i konkurranseloven ivaretas.

Lov om elektronisk kommunikasjon, ekomloven, gir Post- og teletilsynet hjemmel til å pålegge aktører med sterk markedsstilling særlige plikter i en rekke såkalte relevante markeder, herunder markedet for overføringstjenester for kringkasting. I kringkastingsmarkedet har Post- og teletilsynet så langt ikke funnet at noen av aktørene har en sterk markedsstilling.

Medieeierskapsloven gjelder

«foretak som driver dagspresse, fjernsyn, radio eller elektroniske medier, samt foretak som har eiermessig innflytelse over slike foretak».

Loven gir Medietilsynet fullmakt til å stanse eller sette vilkår for erverv av eierandeler i foretak som driver dagspresse, fjernsyn eller radio dersom erververen alene eller sammen med andre har eller får en betydelig eierstilling i mediemarkedet nasjonalt eller regionalt, og dette er i strid

med formålet i lovens § 1. Medietilsynet kan også stanse eller sette vilkår for samarbeidsavtaler som gir en avtalepart samme eller tilsvarende innflytelse over det redaksjonelle produktet som et erverv.

Stortinget har gjennom alle disse lovene lagt til rette for at tilsynsfunksjonene delegeres til de respektive tilsynsmyndighetene, Konkurransetilsynet, Post- og teletilsynet og Medietilsynet. Tilsynsmyndighetene fører førstehåndstilsyn med at Telenor og andre virksomheter overholder regelverket som skal sørge for at virksomheter ikke misbruker markedsrett eller at det ikke etableres markedsrett som er i strid med de respektive lovenes formål. Det er en god ordning at det ikke er de politiske myndighetene ved statsråden direkte som griper inn mot mediens eierskapsituasjon. Mediene er en statsmakt utover den lovgivende, den utøvende og den dømmende makt, og trenger sånn sett en god avstand fra makthaverne når det gjelder regulering, og det gjør vi gjennom disse objektive reglene og tilsynenes skjønnsvurderinger.

Det er, som jeg tidligere har vært inne på, ingen tvil om at Telenor har betydelige eierinteresser i en etter hvert konvergerende mediesektor. Skal man imidlertid foreta seg noe, må man ha klare holdepunkter for at selskapets eierposisjoner virker negativt inn på mediemangfoldet. Det er det all grunn til å holde et nøye øye med.

Jeg er ikke beredt her og nå til å komme med en klar konklusjon på at selskapet har misbrukt sin markedsposisjon til skade for mediemangfoldet, men det innebærer i hvert fall fra min side overhodet ingen friskmelding. Etter min oppfatning er det nødvendig å overvåke utviklingen i markedsstrukturene kontinuerlig. Jeg ser også et behov for, slik vi sier i kringkastingsmeldingen, en nærmere utredning av de ulike sidene ved medieeierskapsloven, også spørsmålet om vertikal integrasjon. Vi kjenner fra andre land at man har regler hvor en innholdsleverandør ikke er distributør. Interpellantens spørsmål nr. 2 om man skal ha en utskilling av infrastruktur, er slik sett et relevant spørsmål. Man kunne jo tenke seg at man gikk ned til kiosken og skulle kjøpe VG, og de sier at den koster bare 8 kr, men du må samtidig kjøpe Dagens Næringsliv, Dagbladet, Adresseavisen, Bergens Tidende og Stavanger Aftenblad i en pakke. Jeg tror forbrukerne ganske raskt ville blitt ganske oppbrakt over en slik beskjed. Slik er det i den digitale satellittverden.

Vi skal se nærmere på medieeierskapsloven, hvis Stortinget slutter seg til det. Hvis vi får tilslutning til det vi sier i kringkastingsmeldingen, vil vi sette ned et utvalg med oppdrag å se nærmere på medieeierskapsloven, med særlig vekt på regulering av vertikal integrasjon og elektroniske medier. Utvalget vil i lys av lovens formål bl.a. måtte identifisere hvilke elektroniske medier og hvilke ledd i den vertikale verdikjeden det kan være aktuelt å regulere, og hvilke former for regulering som da vil være aktuelle.

Jeg vil også nevne at vi i løpet av 2007 legger fram et forslag for Stortinget om å lovfeste Redaktørplakaten. Det er et tiltak som ytterligere vil sikre redaktørenes stilling vis-à-vis eierne.

Til slutt vil jeg si følgende: Det mest avgjørende i denne saken vil være hvordan Telenor bruker sin posisjon,

(Statsråd Giske)

bl.a. som eier av RiksTV og som eier av satellitt-distribusjon, og hvordan man utøver den betydelige makten man har, med alle disse eierskapsposisjonene man har. Vi kjenner jo til at det er ikke alle, selv ikke delvis statseide selskaper, som er usedvanlig lydhøre for politiske signaler. Jeg tror også staten skal være en profesjonell eier, og når selskaper går helt på tvers av det eierne gir som signaler, må det ha klare konsekvenser for selskapene.

Uten å ta stilling til det konkrete innholdet i tvisten som gjelder godkjenning av en avtale om distribusjon av TV 2s kanaler innenfor RiksTV, vil jeg understreke det faktum at Telenor har vært med på å søke om konsesjon for å drive bakkenettet, og jeg forutsetter at alle eierne av selskapet følger opp sine forpliktelser lojalt, slik at dette store teknologiskiftet blir gjennomført på en god måte.

Ola T. Lånke (KrF) [14:15:24]: Jeg takker statsråden for et fyldig og godt svar, som viser at det ikke er særlig stor politisk uenighet – i hvert fall ikke mellom interpellant og statsråd – om de utfordringene vi står overfor.

Jeg savnet kanskje enda litt mer konkrete og utfyllende svar på de konkrete utfordringene, med unntak av et par. Jeg registrerer med tilfredshet at statsråden vil jobbe videre med disse utfordringene, disse spørsmålene som jeg stilte. Jeg kan vel kanskje føye til et spørsmål om det ikke også burde komme en egen stortingsmelding om Telenor, slik som Telenor nå framstår. Jeg vil gjerne at statsråden kommenterer det.

Min hensikt har vært å peke på hvordan utviklingen i markedet på dette området har løpt foran politikerne. Ser vi oss litt tilbake, illustrerer utviklingen i Norge hvordan kommersialisering eller privatisering av offentlig utbygd infrastruktur og offentlige tjenester kan gi grunnlag for innhenting av monopolrente. Både fastnettet for telefoni og NRKs bakkenett for kringkasting av radio og fjernsyn ble av Telenor overtatt fra det gamle Televerket i sin tid. Her ligger viktige årsaker til Telenors kommersielle suksess. Også på denne bakgrunn må det være viktig at myndighetene overvåker Telenors virksomhet, for å avdekke eventuell misbruk av markedsrett. Jeg er glad for at statsråden langt på vei har sagt seg enig i dette. Så får vi se på oppfølgingen.

Så har vi Modern Times Group, MTG, en stor internasjonal aktør som bruker alle lovlige midler til å øke egen vekst og inntjening, på samme måte som Telenor. Forskjellen er at Telenor er dominerende på alle plattformer for distribusjon av fjernsyn i Norge, med eventuelt unntak for fibernett og bredbånd. Utgangspunktet er ikke at det er galt at Telenor på profesjonell måte utnytter sine muligheter til å øke egen vekst og inntjening, på ingen måte. Utgangspunktet er at det er galt om myndighetene ikke følger opp sin rolle som overvåker og regulator av Telenor som den helt dominerende aktøren i det norske fjernsynsmarkedet.

Dette er et komplisert marked, ikke minst på grunn av den raske teknologiske utviklingen – digitaliseringen, utviklingen av nye distribusjonsplattformer og av nye tjenester. Det er derfor avgjørende at Stortinget og Regjerin-

gen tar seg tid til å sette seg inn i og vurdere utviklingen innenfor fjernsynsmarkedet. Det er på høy tid at Regjeringen nå har laget en stortingsmelding og vil komme med enda et lovverk for å styrke yttingsfriheten i Norge. Jeg håper også at man gjennom det arbeid som skal gjøres, kan følge opp med å belyse Telenors mangefasetterte rolle i telemarkedet, med tanke på å utforme forslag til et lovverk som gir tilsynene et bedre verktøy, samtidig som det ikke bidrar til en svekking av mangfold og yttingsfrihet, men snarere tvert imot.

T h o r b j ø r n J a g l a n d hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Statsråd Trond Giske [14:18:45]: Det er helt riktig som interpellanten sier, det er slett ikke bare Telenor som driver med vertikale aktiviteter innenfor mediesektoren. Og jeg tror vi kommer til å se mer av det. Særlig vil vi se mer av at distributørene går inn og kjøper ulike innholdspakker, ikke nødvendigvis bare tv-kanaler, men pakker av spesiell art – sportsrettigheter, store arrangementer – som man så lukker inne i ulike betalingstilbud. La meg også nevne at vi jobber med de mulighetene som EU-direktivet gir oss til å liste arrangementer som skal være tilgjengelige for allmennheten.

Når det gjelder de spørsmålene som interpellanten stiller, tror jeg at jeg har besvart de fleste. Tilsynene har etter mitt syn tilstrekkelige verktøyer. Spørsmålet er om det lovverket som de opererer etter, er tilstrekkelig. Det er det vår oppgave å se på. Og igjen: En regulering av vertikale eierforhold er et spørsmål som vi ønsker utredet nærmere, og vurdert.

Det siste spørsmålet fra interpellanten er om man skal se på muligheten for å kjøpe tv-kanaler enkeltvis. Det vil selvsagt være en veldig fordel for forbrukeren å kunne velge fritt og sette sammen fritt. Selvsagt er det også et spørsmål om pris. En skal jo ikke se bort fra at prisen presses når distributøren kjøper pakker av tv-selskapene. Samtidig er det slett ikke slik at alle forbrukerne vil ønske de pakkene som tilbys, noen vil kanskje ønske enkeltkanaler. Den nye teknologien gir absolutt rom for den type valg på en enkel teknologisk måte, og vårt mål må være å legge best mulig til rette for enkeltaktørenes og enkeltforbrukernes valg.

Vi kommer til å følge opp dette etter kringkastingsmeldingen, men jeg tror ikke det er hensiktsmessig med en egen stortingsmelding om Telenor. Det må i så fall være en annen statsråds bord. Det ligger ikke til meg. Jeg mener at den lovgivningen, de tiltakene og de reguleringene vi har, på mediefeltet som på andre felt, må være objektive og generelle og gjelde for alle. Selvsagt vet vi fra alle sektorer at det finnes enkeltaktører som blir spesielt dominerende, men å begynne å ha stortingsmeldinger og lovverk som gjelder én enkelt aktør, mener jeg ikke er den måten myndighetene skal jobbe på. Selvsagt vil en strengere regulering være tøffest mot den som har den mest dominerende posisjonen – slik sett kan man godt kalle det lex Telenor hvis det blir endringer – men det må være objektive,

allmenne kriterier, slik at det ikke er ett selskap som behandles i en melding eller i et regelverk.

Igjen må jeg understreke at det vil være hvordan de største og mest dominerende aktørene – Telenor spesielt – agerer i tiden framover, som vil være svært avgjørende for de vurderingene som blir foretatt.

Espen Johnsen (A) [14:22:05]: Mediemarknaden er i sterk endring. I løpet av få år har vi sett ein revolusjon i både distribusjon av ulike media, samansmelting av det vi tidlegare oppfatta som ulike delar av mediekvardagen, eit langt større spekter av tenester å velje mellom for forbrukarane, og kanskje òg ei form for demokratisering, i den forstand at det er lettare for stadig fleire å uttrykkje seg på ulike medieplattformer. Når det digitale bakkenettet no etter kvart blir tilgjengeleg over heile landet, blir dette styrkt ytterlegare.

I interpellasjonen er representanten Lånke særleg oppteken av Telenor sin posisjon i mediemarknaden og faren han ser for misbruk av mediemakt. Eg er einig med Lånke i at vi skal unngå misbruk av mediemakt, og at vi treng lovar og reguleringar som hindrar det. Men eg deler ikkje Lånke sin innfallsvinkel at dette berre dreiar seg om Telenor sin posisjon i marknaden. For det første meiner eg at vi bør avgrense oss til å diskutere den delen av Telenor som då i tilfelle har med media å gjere. For det andre oppfattar eg rett og slett Telenor først og fremst som ein distributør, sjølv om dei òg har betydelege eigarinteresser på innhaldssida. Når ein diskuterer mediemakt, må ein derfor diskutere dette prinsipielt ut frå objektive kriterium, ikkje ut frå ein aktør sin posisjon spesielt.

Mediemakt handlar for meg særleg om to forhold – moglegheita for å påverke eller bestemme det redaksjonelle innhaldet og moglegheita til å bestemme kva slags fjernsynskanalar som skal formidlast.

Samanlikna med svært mange andre europeiske land meiner eg at vi i Noreg er godt stilt, i den forstand at vi har reell og sterk konkurranse om distribusjon av fjernsyn på ulike plattformer. Det meiner eg er bra. Slik eg ser det, er det sterk – ja kanskje stadig sterkare – konkurranse innanfor alle plattformene for tv-distribusjon med unnatak av det digitale bakkenettet, der det er NRK, TV 2 og Telenor som i fellesskap er eigarar, og dei einaste som ville ta på seg jobben med å bygge nettet ut.

Innanfor kabel-, parabol- og breibandsfjernsyn er det på alle plattformene sterk konkurranse. Det er viktig, fordi vi som forbrukarar ikkje kan velje fritt mellom dei ulike plattformene. Mange stader er det ikkje mogleg å velje kabel, andre stader er det ikkje mogleg å sjå breibandsfjernsyn. Det at det er konkurranse innanfor alle desse plattformene, meiner eg derfor er eit gode.

Når det gjeld Telenor sin posisjon innanfor dei ulike plattformene, føreset eg at konkurranselovgjevinga og Konkurransetilsynet handterer Telenor på lik linje med alle andre aktørar, og at dei har same vilkår.

Fleire av dei tema som representanten Lånke har teke opp i sin interpellasjon, er også behandla av ESA, etter klagesaka mot Telenor frå MTG/Viasat. Så langt eg kan sjå, er ESA sin konklusjon at Telenor ikkje har nokon do-

minerande posisjon når det gjeld distribusjon i kringkastingsmarknaden ut frå det regelverket vi har i dag. Liknande vurderingar frå ulike tilsyn har konkludert med det same.

I allmennkringkastarmeldinga seier Regjeringa at det er nødvendig med ein gjennomgang av medieeigarskapslova, bl.a. fordi ho i dag ikkje regulerer elektroniske medium, som nettaviser og web-tv, og ho regulerer ikkje vertikal integrasjon. Det er nødvendig. Ikkje minst er nettet i dag den viktigaste nyheitskjelda for mange grupper, og ho kjem til å bli viktigare og viktigare i åra som kjem.

Det er i dag fleire aktørar, ikkje berre Telenor, som har eigarinteresser i fleire ledd for digital kringkasting. Ikkje minst er Telenor sin sterke konkurrent innanfor satellitt-distribusjon, MTG/Viasat, ein av desse.

Om vi skulle komme i ein situasjon der ein aktør gjer nytte av sin portvaktfunksjon til å favorisere eige innhald, kan vi oppleve ei avgrensing i forhold til det som er føremålet med medieeigarskapsloven, konkurranseloven eller ekomloven. Derfor er det fornuftig det som departementet og statsråden no legg opp til, å få ein gjennomgang av medieeigarskapsloven for eventuelt å regulere vertikal integrasjon på ein betre måte enn det dagens lovverk gjev moglegheit for. Eg meiner det er ein klok strategi for å forhindre at eventuelt auka integrasjon skal føre til svekt konkurranse eller andre konkurransemessige problemstillingar.

Det er eit problem dersom sterk grad av vertikal integrasjon verkar for oss som forbrukarar på ein slik måte at vi kan risikere at valfridomen blir mindre, at mangfaldet blir borte. Som tv-sjåarar skal vi kunne ta for gitt at det vi ser, på dei kanalane vi har, skal vere mest mogleg objektivt framstilt og formidla, slik at vi ikkje skal vere nøydde til å sjekke bakover i kjeda for innhald og distribusjon når vi vel kva vi vil sjå på fjernsyn, og kven som skal levere den tenesta til oss. Derfor kan det vere nødvendig med ei sterkare regulering enn det vi har i dag, for å forhindre sterk vertikal integrasjon. No vil det gjelde for alle aktørane i marknaden.

Det å splitte opp Telenor, slik eg opplever at representanten Lånke har teke til orde for, meiner eg ikkje er ein god strategi. Eg trur vi har mykje å tene på å ha ein norsk-eigd medieaktør, med base og hovudverksemd i Noreg. Det vil truleg svekkje konkurransen innanfor dei ulike distribusjonsplattformene, det kan svekkje den teknologiske utviklinga innanfor bransjen, og det kan svekkje det som i dag er eit sterkt norsk selskap med base i Noreg, om det skulle splittast opp. Eg trur heller ikkje det er eit godt grep for å løyse dei utfordringane som representanten Lånke tek opp i sin interpellasjon.

Olemic Thommessen (H) [14:27:41]: Her er det sagt mye godt og mye man kan slutte seg til. Jeg vil bare knytte noen kommentarer til en del områder som Høyre og jeg selv mener står sentralt.

Utgangspunktet er at vi de siste månedene har sett at giganten Telenor har tråkket frem litt som – tror jeg mange vil oppleve det som – en elefant i et glassmagasin. Vi ser en kamp mellom mange aktører for å posisjonere seg

for fremtiden etter hvor pengeflyten skal gå, hvor inntektene skal kunne ligge – kort og godt om man skal tjene på å være formidler, om man skal tjene på å være innholdsleverandør, eller om man kanskje skal tjene enda mer på å være begge deler.

Det er sånn at når noen kommer fra nabobygda og begynner å hugge i allmenningen, blir det alltid bråk. Det har vi sett nå de senere ukene. Det er ikke bare et vakkert bilde vi har sett. Store aktører innenfor begge sektorer snakker med hverandre, og man fristiller seg i ganske stor grad fra det som vi ellers ofte opplever som det jeg vil kalle en vanlig forståelse av konkurransemessige forhold.

Vi som politikere må først og fremst ha for øye at vi skal ha et godt rom for ytringsfriheten, et godt rom for den offentlige debatt. Vi skal sikre at innbyggerne i landet vårt får tilgang på informasjon og på det å være aktør i denne offentlige samtalen. Da er vi avhengige av flere ting slik som utviklingen nå har vært. Vi er både avhengige av at vi har gode distribusjonsplattformer, og vi er avhengige av at vi har gode innholdsleverandører. Vi er avhengige av at konkurransen fungerer innenfor hele bredden. Og jeg synes nok at de som har hoppet på at det å dele Telenor lik-som er sesam, sesam, uten å sette dette inn i en større sammenheng, ikke har levert svaret på det vi står overfor. Jeg er glad for statsrådets presisering, at vi snakker om objektive og generelle virkemidler, som vi nå må lete oss frem til, eventuelt å styrke dem vi har. Det skulle da også bare mangle! Skulle staten bruke sitt eierskap overfor en bedrift som Telenor til å begynne å lage noen spesialreguleringer for det selskapet, tror jeg nok at staten ville utsette seg for betydelig kritikk og mistillit som offentlig eier.

Jeg ser frem til den saken som er lovet fra Regjeringen om vertikal integrering. Man må der sørge for å komme frem til at det vil være romslighet og lønnsomhet også i det å være formidler ved å bygge plattformer. Vi har forventninger om at de private aktører skal bruke kanskje milliardbeløp på å bygge ut nett, på å bygge satellitter – på å bygge bakkenett for den saks skyld. Da må det også være mulig å få igjen sparepengene sine og sørge for at det må være rom for å utvikle forretningsideer rundt det. Det skal ikke stikkes under stol at *det* er en betydelig utfordring å kombinere med det å gi aksess til alle innholdsleverandører til en lavest mulig pris. For det som er vårt hjerte nærmest, kanskje, det man først kommer på, er jo at vi ønsker at flest mulig av innholdsleverandører, oftest et større spekter av små aktører, skal ha mulighet til å slippe til overfor alle, og slik sett at vi skal bruke de nye teknologiske vinningene vi har, i innovasjon, i å styrke ytringsfriheten, i å styrke den kreative utvekslingen av informasjon.

Jeg tror at det er all grunn til å se på hvordan tilsynene fungerer seg imellom. Der er det kanskje den regulatoriske bakgrunnen som er viktigst. Det er også grunn til å merke seg at EUs regelverk kanskje gir litt andre føringer enn det det later til å være praksis for i vårt land. I alle fall er det tydelig at kjøttvekt ikke på samme måte gjør seg gjeldende i EU som i vårt land.

Det er all grunn til å gå inn på lovverk. Men til dem som nå i departementet skal begynne å lage en utvidet ei-

erskapslov, vil jeg nok si at jeg tror at *det* kan bli en betydelig og ganske krevende øvelse. Jeg tror heller man skal se litt på hvordan konkurransen fungerer. Men altså: Målet er et godt klima for innovasjon og utvikling, både teknologisk og på innholdssiden. Det er det som vil gi det beste resultat for brukerne.

Magnar Lund Bergo (SV) [14:33:10]: Først vil også jeg få lov til å takke interpellanten for å ha tatt opp et svært viktig tema. Spørsmålet om Telenors mediemessige markedsrett i Norge er ikke bare betimelig, det er på overtid at vi her i huset nå tar tak i dette.

Det er en paradisk situasjon når den ene etter den andre i dag diskuterer hvordan vi kan regulere oss ut av en ubehagelig situasjon knyttet til et selskap vi selv eier flesteparten av aksjene i. Vi har fått et privatisert, børsnotert selskap som eier betydelige mengder infrastruktur. I dag beskrives Telenor gjerne – og med rette – som et monster i form av et privatisert, børsnotert selskap som kun har profitt for øye. Det er et selskap som har seg selv og sin børskurs og kvartalsresultater som mål, og ikke samfunnsutvikling.

Noen av oss spør om en privatisering av Telenor var særlig smart. Børsnotering av giganten Telenor var en politisk avgjørelse, og de fleste partier – også interpellanten Lånkes parti – støttet en slik privatisering.

Telenor er et selskap som gjennom sin kunnskap og sin teknologi har betydelig makt. Jeg er ikke imot makt. Med børsnotering og privatisering av Telenor har imidlertid makt blitt forflyttet fra offentlige til private rom. Vi har gjennom privatiseringen av Telenor svekket eierstyringen.

Ingen andre gamle telemonopolister i Europa har fått lov til å utvikle en tilsvarende dominerende posisjon i sine lokale tv-markeder som Telenor har fått lov til her hjemme. Telenor er absolutt alle steder når det gjelder distribusjon av tv, i alt fra bakkenett, kabel-tv, satellitt, bredbånds-tv og til mobiltelefon, og som en betydelig innholdsleverandør i tillegg.

I SV mente vi at bakkenettet burde være en del av en offentlig statlig infrastruktur. Utviklingen i NTV og Riks-TV etter at Telenor på ulykksalig vis ble sluppet inn i eierskapet og førerretet, har vist at SV fikk rett. Argumentene for et statlig infrastrukturselskap har ikke blitt svekket ut fra det vi har sett etter at det ble etablert.

Telenor har de siste årene stille og umerkelig fått lov til å bygge opp et tv-industrielt kompleks i Norge som ville vært aldeles utenkelig i andre bransjer. Telenor er i en særstilling blant disse aktørene på grunn av sin rolle både som distributør på alle plattformer og som en betydelig aktør i innholds- og rettighetsmarkedet.

I SV har vi hatt som prinsipielt syn at distributør og innholdsleverandør bør være i forskjellige selskaper.

I gårsdagens Dagbladet trekker Lånke en parallell til kraftmarkedet, hvor én aktør eier nettet, mens andre sørger for innholdet. Det er jo nettopp den modellen som SV har reist forslag om gjentatte ganger i Stortinget gjennom forrige periode, og som Lånke gjentatte ganger har stemt imot og argumentert imot.

Flere kommentatorer har skrevet at Telenor er et selskap som i dag er rentenister, og som lever på tidligere investeringer. Dette gjelder først og fremst to ting: infrastruktur og utvikling av GSM-teknologi. Pengene som selskapet i dag har, kommer fra investeringer som er gjort på 1980- og 1990-tallet. Det har derfor vært dobbelt provoserende å se de høye lederlønninger og opsjoner i dette selskapet, samtidig som det har kommet rapporter om at forskningen for fremtiden i selskapet gradvis har blitt trappet ned.

Interpellanten spør om grep for å hindre framtidig misbruk av markedsrett. Svarene ligger i første rekke langs spor som Regjeringen allerede har antydning. For det første trenger vi gjennom en stortingsmelding å få en grundig gjennomgang av Telenors rolle og situasjon mer generelt og av selskapets voksende mediemessige engasjement spesielt. For det andre trenger vi en modernisering av den gamle eierskapslovgivningen. Regjeringen varslet gjennom meldingen «Kringkasting i en digital fremtid», som vi fikk til Stortinget rett før sommeren, at den nettopp kommer til å se på medieeierskapsloven på ny. Spørsmålet er jo hvordan vi kan utvide loven til ikke bare å gjelde trykte medier, men også til å regulere vertikal integrasjon og elektroniske medier, herunder nettaviser og web-tv.

Til slutt: Vi mener at det bør tas flere grep:

For det første må en begrense Telenors eiermakt gjennom eierbegrensninger slik Regjeringen bl.a. har anledning til gjennom en streng mediepolitikk og slik Regjeringen allerede delvis har diskutert i allmennkringkastingsmeldingen i form av de vurderinger som er gjort rundt vertikalt eierskap.

For det andre må en etablere klare regulatoriske regler for hva selskapet kan og ikke kan tillate seg.

For det tredje må en bruke offentlig eierskap til å styre selskapet. I en slik strategi må en eierstrategi gå hånd i hånd med at vi kan nasjonalisere og skille ut Telenors infrastruktur.

Jeg registrerer at Regjeringen ikke har slike planer i dag, så dette må vi kanskje utsette til neste periode. Jeg mener likevel at spørsmålet om en ny eierløsning må være med i denne debatten, og jeg vil avslutte som jeg startet: Det er en paradisk situasjon når vi diskuterer hvordan vi kan regulere oss ut av en ubehagelig situasjon i et selskap der vi har flertall.

Lars Peder Brekk (Sp) [14:38:52]: Interpellanten tar opp et særdeles viktig tema, som omhandler medierett, markedsrett og monopoler. Men før jeg går inn på det, har jeg lyst til å understreke at Telenor har hatt en fantastisk positiv utvikling internasjonalt som avtvinger stor respekt – de har skaffet seg over hundre millioner kunder. Her har selskapet gjort en meget god jobb, og jeg har lyst til å si at kanskje er det fordi selskapet nå har blitt særdeles stort internasjonalt og i Norge, at vi nå får denne debatten.

Det er imidlertid ikke sånn at vi i dag skal diskutere eierrollen til staten i forhold til Telenor. Det er statens rolle som regulator og kontrollør vi skal diskutere, og vi skal ivareta fellesskapets og det offentliges interesser i forhold

til hva slags samfunn vi vil ha. Demokratiaspektet er viktig, demokrati kan utfordres av markedsrett. Vi kan bare se til Italia og Berlusconi for å finne uheldige eksempler på slikt.

Internasjonalt ser vi den samme type debatt som vi nå har her i dag. EU har bedt samtlige av de minst utviklede landene som er med i WTO, om å liberalisere sine telekommunikasjonstjenester. Kampen om markedsrett er i full gang. Kommunikasjon er god butikk og stor politikk. Fusjonen mellom America Online, AOL, og Time Warner i 2000 omfattet aksjeverdier i størrelsesordenen 350 milliarder dollar. Konsernet eier internettleverandører, plateselskap, tv-stasjoner som CNN, kabel-tv-nettverk, filmstudio, forlag m.m.

Konsentrasjon av eierskap i massemediene vil kunne innebære en risiko for at kanalene for ytringer snevres inn. Etter vår oppfatning er det i utgangspunktet legitimt å regulere i samsvar med formålet til medieeierskapsloven når konsentrasjonen av eierskap truer med å svekke ytringsfriheten, reelle ytringsmuligheter eller et allsidig medietilbud.

Bruken av regulatoriske virkemidler bør veies nøye opp mot mulige ulemper en slik regulering vil kunne føre med seg. Denne formen for fore-regulering som medieeierskapsloven representerer, bør derfor brukes med varsomhet. Samtidig er de samfunnsmessige hensyn som ligger til grunn for denne loven, så viktige at vi ikke har råd til å ta lett på det.

Konkurranseloven inneholder forbud mot konkurransebegrensende samarbeid og forbud mot misbruk av dominerende stilling. Disse bestemmelsene håndheves av Konkurransetilsynet.

Jeg er i likhet med statsråden ikke beredt til å påstå at det i dag foreligger klare indikasjoner på at Telenor har misbrukt sin markedsposisjon til skade for mediemangfoldet. Likevel er det nødvendig å overvåke utviklingen i markedsstrukturene kontinuerlig, i tillegg til å gjennomføre, som statsråden her har påpekt, en utredning av de prinsipielle sider og praktiske konsekvenser av markedsretten. Etter en slik utredning får en da vurdere om det er behov for lovendringer eller andre virkemidler.

Når det gjelder interpellantens spørsmål, har jeg lyst til å understreke at vi fra vår side også støtter at det er viktig å avklare gjennom offentlig høring om det bør innføres plikt for kabelselskap, satellittaktører og andre til å tilby fjernsynskanaler enkeltvis. Jeg ser fram til en slik gjennomgang.

Til slutt har jeg lyst til å understreke at den prinsipielle gjennomgangen av spørsmålet om å skille drift og infrastruktur i egne selskaper bør vurderes for å kunne unngå for stor markedsrett på enkelthånd.

Borghild Tenden (V) [14:42:44]: Først vil jeg få takke interpellanten for å reise denne viktige debatten. Venstre har lenge vært opptatt av Telenors rolle og posisjon i det nye markedet. Dette var også tema på vårt landsstyremøte for en måneds tid siden hvor vi vedtok en uttalelse om et mulig skille av Telenor.

Telenors posisjon er, som det har vært påpekt av tidligere talere, mangfoldig og variert. Det er i så måte illustrerende at Telenors samlede virksomhet berører nærmest alle fagkomiteene på Stortinget uten at man kanskje er seg dette tilstrekkelig bevisst. Telenor har en sterk posisjon både i infrastruktur og i innholdsmarkedet for fjernsynet, som interpellanten er opptatt av. Samtidig er det slik at markedet endrer seg – og Telenor endrer seg. Det gjør at det kartet vi hadde i går, kanskje ikke er det samme som det vi ser i morgen.

Venstre er bekymret for den stadig sterkere posisjonen Telenor har på flere områder og den uoversiktlige situasjonen som har oppstått. I ytterste konsekvens kan det virke som om Telenor kontrollerer alle ledd i en verdikjede som ender hos forbrukeren. Med den hurtige teknologiske utviklingen vi opplever, er det ikke bare en mediepolitisk revolusjon det er snakk om – det er også en teknologipolitisk revolusjon, der vertikal integrasjon er et av nøkkelordene. Denne revolusjonen krever etter Venstres mening en sterk politisk bevissthet og årvåkenhet fordi den berører så mange sentrale områder i vårt samfunn – tv-tilbud, bredbåndsutbygging, innhold på nett osv. Vi ser mye av den samme diskusjonen i Sverige, der debatten omkring den tidligere monopolisten TeliaSoneras posisjon går høyt.

La meg dvele litt ved Telenors rolle i bredbåndsmarkedet. Debatten om Telenors mulige frakobling fra nettsamarbeidet Norwegian Internet eXchange i vår, den såkalte NIX-saken, illustrerte for de fleste av oss den markante markedsposisjonen Telenor har i det norske bredbåndsnettet. Venstre arrangerte sammen med Høyre et åpent seminar på Stortinget om utfordringene knyttet til dette. Seminaret tydeliggjorde en viktig problemstilling innenfor de nye teknologiske markedene, nemlig eierstruktur og maktbalanse. Etter Venstres mening er det uheldig at én aktør både er dominerende leverandør av innholdstjenester og samtidig dominerende infrastrukturleverandør. En slik dominerende stilling kan føre til – slik flere har vært inne på – at aktøren får mulighet til å vri nettrafikken fra konkurrerende innholdsleverandører over på egne tjenester, eller til selskaper som er i stand til å betale for prioritert båndbredde. I verste fall kan en slik situasjon føre til at innholdet på Internett går fra å være fritt og uavhengig til å bli styrt av de største og dominerende aktørene innenfor infrastruktur og innhold. Disse utviklingstrekkene kan i ytterste konsekvens føre til at nettnøytraliteten, som er viktig både med hensyn til markeds mangfoldet og ytringsfriheten, kan stå for fall, og det er en skremmende tanke.

Til slutt: Hvis vi ser til vårt naboland Sverige, som jeg tidligere var inne på, har det svenske post- og teletilsynet nylig foreslått at TeliaSoneras aksessnett, altså TeliaSoneras egne kabler og koblingsmaterieell mellom eget telekommunikasjonsutstyr og private telenett, skal skilles ut i et selskap gjennom en såkalt funksjonell separasjon. Begrunnelsen er at et slikt skille vil gi bedre konkurranse og dermed et bedre internetttilbud for befolkningen. I Sverige er konkurrentene til TeliaSonera, inkludert Telenor, svært begeistret for et slikt forslag. Telenor Sverige går faktisk

inn for en «light» implementering av funksjonell separasjon i sin offisielle høringsuttalelse som kan leses på det svenske næringsdepartementets nettsted.

På vårt landsstyremøte i september vedtok Venstre en uttalelse om at en utskillelse av den infrastrukturdelen som aksess utgjør for Telenor, er veien å gå i Norge også, og Venstre vil oppfordre Regjeringen til å sette i gang en utredning med sikte på et slikt skille i Norge. Gitt Telenors syn på dette spørsmålet i Sverige er jeg sikker på at de vil være enige om dette i Norge også.

Ola T. Lånke (KrF) [14:47:57]: Jeg har lyttet til de ulike innleggene, og jeg konstaterer igjen at det er veldig stor enighet om både analyse og for så vidt også forslag til tiltak når det gjelder å gå litt nærmere inn på reguleringen i dette markedet. Jeg registrerte at statsråden understreket at Konkurransetilsynet hadde det verktøyet de trengte for å føre tilsyn, men uttrykte en usikkerhet omkring hvorvidt lovverket var tilstrekkelig, og det syntes jeg var et interessant utsagn. Jeg er selvsagt enig i at lovverk må bygge på objektive kriterier. Det var ikke det jeg forsøkte å si, men jeg tenkte at man kanskje trengte en mer direkte konkret gjennomgang av selve Telenors rolle, som er blitt så stor i omfang at det nesten er påkrevd å følge dette selskapet spesielt i forhold til alle andre aktører. Men selvsagt: Lovverket må bygge på objektive kriterier.

Det er ikke for meg avgjørende om vi får en egen melding om Telenor. Jeg noterer med tilfredshet at det kommer en gjennomgang av ordningen med vertikal integrasjon, for jeg tror at vi gjennom den meldingen og med den gjennomgangen kan få opp veldig mange interessante spørsmålsstillinger som gjør at vi kan jobbe videre i en prosess med dette.

Så er jeg litt overrasket over at et par av partiene, Arbeiderpartiet og Høyre, er så kritiske som de er til å dele opp eller skille ut infrastrukturdelen i et eget forretningsområde. Jeg er glad for at representanten Tenden viste til Sverige i den sammenhengen. Selv om det også er riktig, som SV-representant Lund Bergo sier, at Kristelig Folkeparti tidligere har vært kritisk til dette, har utviklingen gått enormt fort, og ting har skjedd som gjør at vi i hvert fall er nødt til å vurdere det. Det er jo ikke noe annet enn det jeg spør om. Jeg håper at statsråden vil ta dette også på alvor.

Noen har spurt: Er Telenor nå gått over fra å være en samfunnsstøtte til å bli en folkefiende, slik Aftenpostens kommentator i dag synes å antyde? Jeg tror vel vi står oss på å uttrykke oss noe mer nøkternt, men likevel er det betimelig å spørre: Hvem er det Telenor gjennom utøvelsen av sin markedsrett tjener? Er det folket, kundene og dermed Norge, eller er maktutøvelsen kun et redskap for å bli enda større, enda rikere? Det er et spørsmål jeg mener Telenor i høyeste grad også bør stille seg selv, og som det aller mest vil være i Telenors egen interesse å få en politisk belysning av.

Helt til slutt har jeg lyst til å si at jeg er en smule bekymret for det nye digitale bakkenettet som nå er i ferd med å bli satt ut i livet. Jeg håper inderlig ikke at de kampene og de forhandlingene som nå pågår i dette markedet,

som Telenor er en veldig viktig del av, bidrar til å ødelegge eller undergrave de mulighetene NTV og RiksTV har til inntjening i markedet, vel og merke fordi dette er noe det norske storting har vedtatt å opprette. Vi har store forhåpninger til at vi her skal kunne være med på å styrke både ytringsfriheten og mangfoldet i fjernsynsmarkedet i tiden som kommer, og det må skje.

Statsråd Trond Giske [14:51:35]: Målene er vi veldig enige om. Jeg registrerer også at det er ganske bred enighet i stortingssalen om å ha en kritisk holding til og et vaksomt blikk på situasjonen i mediesektoren. Det er jo også stadig befriende å se hvor enig Kristelig Folkeparti er med regjeringspartiene i mange saker hvor uenigheten var større mellom forrige regjering og opposisjonen. Det er også en gledelig konstatering.

Når jeg sier at verktøyet er i orden, gjelder det sanksjonsmulighetene til tilsynet. Men spørsmålet er om de lovene man regulerer og reagerer etter, er omfattende nok, og om de dekker de situasjonene som trengs for å skape et mediemangfold. Her er spørsmålet om vertikal integrasjon sentralt, og Stortinget får muligheten til å diskutere det både når kringkastingsmeldingen skal behandles, og også i en oppfølging, dersom Stortinget gir sin tilslutning til det.

Det er helt riktig, som interpellanten sier, at det var en spesiell situasjon da Telenor fikk med seg infrastrukturen nærmest i fødsels gave. Det var annerledes enn det vi gjorde på jernbanesektoren, hvor infrastrukturen er skilt ut på en annen måte. Men dette har vi altså gjort.

Det er selvsagt godt å ha solide norske selskaper, som ikke minst klarer å få en betydelig posisjon internasjonalt, men samtidig er det ikke godt for norske kunder at enkeltaktører får en for dominerende stilling. I dette skjæringspunktet må vi finne en god balanse.

Det er fullt mulig for selskaper, i tillegg til å forholde seg til regulering, lover, tilsyn, sanksjoner og reaksjoner, å ta politiske signaler fra denne sal. Opp gjennom årene har vi sett at det ikke er alle selskaper som er veldig gode til det, men jeg tror at hvis det er noe som heter goodwill i Telenors regnskaper, kunne den posten sannsynligvis skrives litt ned etter runden her i salen. Det er en betydelig irritasjon i det politiske miljøet, et mer og mer vaksomt blikk og også stadig sterkere reaksjoner, og det må man rett og slett ta inn over seg.

Det er to sentrale saker framover hvor dette vil synliggjøres. Det er i den prosessen som dreier seg om RiksTV. Hvis det nå stikkes kjepper i hjulene for at NTV og RiksTV klarer å gjøre det Stortinget har pålagt dem, nemlig å bygge ut et digitalt bakkenett for alle i Norge, er det klart at det vil bli betydelige reaksjoner. Det er også et spørsmål om en avtale om satellittdistribusjon, om man finner fram til løsninger når det gjelder TV 2, som interpellanten sier nå er en kanal som de fleste forbrukerne ønsker å ha tilgang til. Her vil derfor utviklingen bli fulgt med et vaksomt blikk. Men selvsagt er det til slutt hvordan man agerer, som vil legge føringene for hvordan de reagerer.

Presidenten: Debatten i sak nr. 4 er avsluttet.

Etter at det var ringt til votering, uttalte **presidenten:** Stortinget skal nå votere i sakene nr. 1, 2 og 3.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstilt:

St.meld. nr. 41 (2006-2007) – om nordisk samarbeid – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 21 (2006-2007) – om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Nordisk Råd for 2. halvår 2006 – 1. halvår 2007 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten har Torbjørn Andersen satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide en nasjonal strategi for utvikling av vindkraftproduksjon basert på havmøller.»

Det vil bli votert alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:67 (2006-2007) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Gunnar Kvasheim, Vera Lysklætt, Leif Helge Kongshaug og Anne Margrethe Larsen om satsing på vindkraftproduksjon basert på havmøller – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble innstillingen bifalt med 57 mot 48 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.19)

Presidenten: I sak nr. 4 foreligger det ikke noe vote-ringstema.

S a k n r . 5

Referat

1. (43) Representantforslag fra stortingsrepresentantene May-Helen Molvær Grimstad, Ola T. Lånke, Dagrun Eriksen og Åse Gunhild Voie Duesund om å bedre rammevilkårene for fosterforeldre, øke rettsikkerheten for fosterbarn og lovfeste rett til ettervern for unge med tiltak etter barnevernloven (Dokument nr. 8:14 (2007-2008))
Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.
2. (44) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, May-Helen Molvær Grimstad, Dagfinn Høybråten og Ingebrigt S. Sørfohn om å øke sparebankenes adgang til å disponere overskudd til gaver til allmenntilgittige formål (Dokument nr. 8:13 (2007-2008))
Enst.: Sendes finanskomiteen.
3. (45) Riksrevisjonens oppfølging av forvaltningsrevisjoner behandlet av Stortinget (Dokument nr. 3:1 (2007-2008))
Enst.: Sendes kontroll- og konstitujsjonskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet i henhold til forretningsordenens § 37a før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 15.06.
